

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

ปริญญาานิพนธ์

ของ

อัษฎลี พงษ์แดง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2553

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

ปริญญาานิพนธ์

ของ

อัษฎลี พงษ์แดง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

บทคัดย่อ
ของ
อัญชลี พงษ์แดง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2553

อัญชลี พงษ์แดง. (2553). ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิด
พหุศิลปศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”.
ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ,
รองศาสตราจารย์พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ
ด้านภูมิปัญญาไทยของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาศึกษาชั้น
ประสิทธิ์ผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิด
พหุศิลปศึกษา และศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ
บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา
เขต 2 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสุภูมิปัญญาท้องถิ่นใน
เมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะเรื่อง
ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสุภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียน (Effectiveness Index : EI)
ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t - test) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยหลังเรียนที่ใช้
การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 0.72
3. นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยเมื่อใช้การบูรณาการ
แนวคิดพหุศิลปศึกษา
4. นักเรียนมีเจตคติที่ดีอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการ
แนวคิดพหุศิลปศึกษา

LEARNING ACHIEVEMENT ON THAI ART WISDOM USING INTEGRATED
ARTS EDUCATION IN MATTAYOM 3 STUDENTS,SENA SENAPRASIT SCHOOL

AN ABSTRACT

BY

ANCHALEE PHONGTAENG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education Degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

May 2010

Anchalee Phongtaeng. (2010). *Learning Achievement on Thai Art Wisdom using Intergrated Arts Education in Mattayom 3 Students, Sena Senaprasit School*. Master thesis, M.Ed. (Art Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Wannarat Tungchareon, Assoc. Prof. Prit Supasetsiri.

The purposes of this research were to compare art learning achievement on Thai wisdom of students before and after teaching by Arts Education integration use, study of art learning effectiveness index on Thai wisdom Arts Education idea integration use, study of students' learning retention on Thai wisdom Arts Education idea integration use, and study the students' attitude towards instruction by Thai wisdom Arts Education idea integration use. The sample of this study were 40 Mathayom Suksa 3 students in Sena "Sena prasit" School under the jurisdiction of Phranakhon Si Ayutthaya Provincial Education Office, Region 2 during the academic year of 2009. The instrument used in this research was the art on Thai wisdom Arts Education idea integration use instruction plans. The instrument used to collect data were Thai wisdom on Gold Meru to local wisdom in Movable Meru Sena District, Phranakhon Si Ayutthaya Province achievement tests, and attitude scale towards art instruction in Thai wisdom on Gold Meru to local wisdom in Movable Meru Sena District, Phranakhon Si Ayutthaya Province. The collected data were analyzed by Effectiveness Index (EI), arithmetic mean, standard deviation, and t – test with SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) program. The research findings were as followings :

1. Art learning achievement on Thai wisdom of students after teaching by Arts Education idea integration use was significantly higher than before at .05 level.
2. Art learning effectiveness index was 0.72
3. Students had learning retention after teaching by Thai wisdom Arts Education idea integration use.
4. Students had very good attitude towards instruction by Thai wisdom Arts Education idea integration use.

เรื่อง

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

ของ

อัญชลี พงษ์แดง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2553

.....ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

.....กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ พฤทธิ) ศุภเศรษฐศิริ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(.....)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(.....)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ ประธาน และรองศาสตราจารย์ พงษ์ศักดิ์ ศุภเศรษฐศิริ กรรมการ ซึ่งมีส่วนในการให้แนวคิด ข้อเสนอแนะในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อศาสตราจารย์พิเศษอารี สุทธิพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลิศศิริ บวรกิตติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง นายโชคก เก่งเขตรกิจ ครูเชี่ยวชาญ นายฉัตรชัย อรรถปักษ์ ครูชำนาญการพิเศษ ที่ให้ความอนุเคราะห์ แนะนำ และตรวจเครื่องมือในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ นายพิษณุ คงรุ่งเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” นายกนก คล้ายมุข ศึกษานิเทศก์ สาขาดนตรี นายสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ นักศึกษาวิทยาลัย ดุริยางคศิลป์ นักเรียนโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอเสนาทุกคน ที่ให้ความอนุเคราะห์ ให้แรงบันดาลใจ ให้ข้อคิด ให้พลังในการคิดสร้างสรรค์ สนับสนุน ช่วยเหลือด้วยดี ตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง ครอบครัว และเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

อัญชลี พงษ์แดง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมุติฐานในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	10
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย.....	12
ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย	12
วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในการจัดการเรียนการสอน	15
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย	20
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ	21
รูปแบบการบูรณาการ	22
รูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการ	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับพหุศิลป์ศึกษา.....	29
ปรัชญาและแนวคิดเกี่ยวกับพหุศิลป์ศึกษา.....	29
วิสัยทัศน์และเจตนารมณ์พหุศิลป์ศึกษา.....	30
หลักการและกรอบความคิดพหุศิลป์ศึกษา.....	31
วัตถุประสงค์แนวคิดพหุศิลป์ศึกษา.....	31
สภาพปัญหาแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา.....	32
แนวคิดและทฤษฎีสนับสนุนพหุศิลป์ศึกษา.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	48
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	48
โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	49
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	54
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	55
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของนักเรียน	57
ลักษณะทางร่างกาย.....	57
ลักษณะทางสังคม.....	58
ลักษณะทางอารมณ์.....	58
ลักษณะทางสติปัญญา.....	59
การพัฒนาการ.....	63
พัฒนาการทางจิตใจและสังคม.....	63
พัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ.....	63
พัฒนาการทางจริยธรรม.....	63
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ	64
ความหมายของเจตคติ	64
ลักษณะสำคัญของเจตคติ	65
องค์ประกอบของเจตคติ	67
การวัดเจตคติ	68
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคงทนในการเรียนรู้	72
ความหมายของความคงทนในการเรียนรู้	72
ระยะเวลาที่ใช้วัดความคงทนในการเรียนรู้	72
ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความคงทนในการเรียนรู้	73
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	73
งานวิจัยในประเทศ	73
งานวิจัยในต่างประเทศ	78

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	83
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	83
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล	89
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	90
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	93
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	110
ความมุ่งหมายของการวิจัย	110
สมมุติฐานในการวิจัย	110
วิธีดำเนินการวิจัย	111
สรุปผลการวิจัย	111
อภิปรายผลการวิจัย	112
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	115
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	116
บรรณานุกรม.....	117

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	124
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	125
ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้	127
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ	160
ภาคผนวก ง แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย	119
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	198
ภาคผนวก ฉ ใบความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เมรุลอย อำเภอเสนา	204
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	224

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา.....	94
2 ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา	105
3 ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา	106
4 ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้ การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา	107

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพห้องเรียนที่มีสื่อครบถ้วน ทั้งสื่อภาพผลงานศิลปะด้วยเทคนิคที่หลากหลาย สื่อคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สื่อInternet เครื่องฉายภาพ.....	95
2 สื่อจาก Internet มาสู่ห้องเรียน.....	96
3 เครื่องฉาย DVD เครื่องเสียงระบบ Home Theater วัสดุฝึกศิลปะ.....	96
4 กิจกรรมกลุ่มที่ให้ผู้เรียนเลือกสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นเมรุลอยในอำเภอเสนา จาก แหล่งเรียนรู้สถานี่จริง แล้วนำความรู้ที่ได้มานำเสนอในห้องเรียน.....	97
5 แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การแกะสลักข้อมมอญ ซึ่งนำมาใช้ในวงปีพาทย์มอญ ประกอบการรำ และการแสดงลิเกในงานมหรสพในท้องถิ่น.....	97
6 นายไสว สุนธิ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นเมรุลอย ที่ผู้เรียนไปศึกษา ผลจากการเรียนรู้หลังการใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาในกิจกรรมการ สืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอยอำเภอเสนา.....	98
7 กิจกรรมการสืบค้นการรำประกอบพิธีศพในท้องถิ่น.....	99
8 พฤติกรรมการวาดภาพ หัวข้อ ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน เมรุลอยอำเภอเสนา ด้วยสื่อวัสดุ สีน้ำ และสีเทียน	99
9 พฤติกรรมการวาดภาพหัวข้อ ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน เมรุลอยอำเภอเสนา โดยใช้ใบความรู้ประกอบจินตนาการ	100
10 พฤติกรรมการวาดภาพ หัวข้อ ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน เมรุลอยอำเภอเสนา ด้วยสื่อวัสดุ ดินสอสี	100
11 การวาดภาพที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์	101
12 การวาดภาพที่สามารถบูรณาการในชีวิตจริง เมรุลอย อำเภอเสนา	101
13 ผู้เรียนมีสมาธิสูงในการวาดภาพ ด้วยสื่อวัสดุ ปากกาหมึกซึมสีดำ	102
14 กิจกรรมวาดภาพด้วยสื่อวัสดุ ปากกา ดินสอสี สีน้ำ สีหมึก ผู้เรียนมีความซาบซึ้ง รู้สึกภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และของประเทศชาติ	103
15 กิจกรรมวาดภาพเมรุลอย 5 ยอด ความรู้สึกสนุกสนาน ถ่ายทอดบรรยากาศงาน มหรสพในงานวัด และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง	103
16 กิจกรรมวาดภาพ เมรุลอย 5 ยอด ความรู้สึกสนุกสนาน ถ่ายทอด	104
17 กิจกรรมวาดภาพ เมรุลอย 5 ยอดทรงจัตุรมุข เทคนิคสีน้ำ เปียกบนเปียก.....	104

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วยสาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี และสาระนาฏศิลป์ เป็นกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไปที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ และเป็นโครงสร้างทางศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ที่มีพัฒนาการมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนถึงการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตร เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมแห่งความเป็นไทย ความเป็นสากลในการดำรงชีวิต สถานศึกษาได้นำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาชุมชน สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และพลโลก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นอย่างต่อเนื่อง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จบการศึกษาระดับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความสามารถในการแข่งขัน และเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทย และความเป็นสากล สามารถประกอบอาชีพ และศึกษาต่อตามความถนัด ตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยนำไปใช้จัดการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน (จรรยา ชูลาภ. 2544: คำนำ) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 อ้างถึงการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด ดังนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษา จะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องต่อผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้เป็น ของตนเอง

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการกระบวนการคิด ในการคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตน เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น

สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากประเทศไทย และประเทศต่างๆ ในโลก กำลังประสบปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องความขัดแย้งทางความคิด และการกระทำของตัวบุคคล องค์กร และสังคม ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจ สถานการณ์ทางแก้ไขโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศาสนา และวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษ ในมาตรา 7 ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย สอดคล้องกับมาตรา 23 ข้อ 3 ที่เน้นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะที่แสดงออกซึ่งร่องรอยของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในชุมชน หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจึงมีความสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่อง ศิลปะ และวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าวมานี้

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีกระบวนการ และวิธีการที่หลากหลายที่ผู้สอนต้องคิดถึง พัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญาของผู้เรียน วิธีจัดการเรียนรู้ตามความสนใจ และตาม ความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้ รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ ร่วมกัน เรียนรู้จากธรรมชาติ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้การวิจัยเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คุณธรรม กระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์ พัฒนา สิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไปสอดแทรกในการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระ ใช้กระบวนการเรียนรู้ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม แบบบูรณาการ ด้วยการกำหนดเป้าหมายของการเรียนร่วมกัน นำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระ เดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการ ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสามารถนำมา บูรณาการภายในกลุ่มสาระที่สามารถเชื่อมโยงสาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี และสาระนาฏศิลป์เข้าไว้ ด้วยกันได้ เป็นความรู้แบบบูรณาการในลักษณะองค์รวม ที่เป็นพื้นฐานศิลปะร่วมกันอย่างกลมกลืน และเป็นธรรมชาติมากที่สุด การหาประสบการณ์ด้านศิลปะที่ดีให้กับเด็กสำคัญยิ่งกว่าการให้เด็กไปนั่ง เรียนศิลปะ เด็กสามารถซึมซับศิลปะอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นการปลูกฝังรสนิยมที่ดีได้ รสนิยมเป็นเรื่อง ที่อธิบายยาก และสอนกันยากที่สุด การปลูกฝังควรเริ่มจากศิลปะทางทัศนศิลป์มาก่อน เพราะเป็น รูปธรรมมากกว่าทางด้านดนตรี ในระยะแรกควรเน้นการป้อนข้อมูลด้านศิลปะให้กับเด็ก ส่วนการ พาเด็กไปฟังดนตรี และให้ความรู้ทางด้านดนตรี เป็นเรื่องรองลำดับต่อไป ในระดับสากล ถือว่าวิชา ดนตรี ศิลปะ และพลศึกษา เป็นวิชาที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และรสนิยม เป็น การสร้างระเบียบวินัยอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียนที่ดีในอนาคตได้ ต้องคัดเลือกครูด้านนี้เป็นพิเศษ เพื่อให้เห็นคุณค่าของการเล่นดนตรี การฟังดนตรี การสร้างงานศิลปะ การดูงานศิลปะ การเล่นกีฬา และการ ดูกีฬาไปตลอดชีวิต (ณัชชา โสคติยานุรักษ์, 2549: 232-233)

ทางด้านศิลปะ ไม่มีผลงานศิลปะชิ้นใดที่ใหม่ ผลงานศิลปะมีความหมายจากสิ่งเก่าๆ การที่จะเข้าใจ ผลงานศิลปะต่างๆ ได้ต้องอาศัยภูมิความรู้ ทั้งในเรื่องบทเพลง บทกวี บริบททางสังคม ประวัติศาสตร์ ในแต่ละยุคแต่ละสมัย (อติภพ ภัทรเดชไพศาล. 2551: Online) ในระดับโลกจะมีทักษะการใช้พลังสมอง (Mental Skills) ที่คล้ายๆ กันแม้ว่าเนื้อหาในการพัฒนาการทางด้านดนตรี ก็พา วิทยาศาสตร์ และอื่นๆ จะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่ทักษะในการคิดการใช้สมองและองค์ประกอบที่จะผลักดันให้เป็นระดับโลกได้นั้นจะคล้ายๆ กัน เช่นสมาธิ (Focus หรือ Concentration) การจินตนาการ และการเกิดวินัย ในตนเอง วินัยคือการทำสิ่งที่ควรทำไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบก็ตาม การได้เพิ่มพูนทักษะกระบวนการคิดแบบระดับโลก ก็จะสามารถเป็นบุคคลระดับโลกได้ ด้วยวิธีการตั้งศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนทั้งหมดมาใช้และปรับเปลี่ยนวิธีการคิด (บัณฑิต ชิ่งรังสี. 2551: 26) ครูดนตรีชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งของโลกได้ทำการศึกษาระบบการศึกษาดนตรีแนวใหม่ ซึ่งเชื่อว่าเด็กคือส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม เด็กพูดได้เพราะมีแม่เป็นแบบ การเรียนดนตรีก็เหมือนกับการเรียนภาษาจากแม่ เด็กๆ สามารถเรียนรู้ดนตรีได้ ดังนั้น พรสวรรค์สร้างได้โดยการสร้างการเรียนรู้ดนตรีตั้งแต่เด็กๆ มิใช่ความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด พรสวรรค์ต้องสร้างจึงจะเก่งได้ สอดคล้องกับ กอร์ดอน ชอว์ (Gordon L. Shaw) ผู้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับสมอง ได้สรุปไว้ว่า การฟังดนตรีเป็นการปลุกสมองของเด็กให้ตื่น ถ้าเด็กได้ฟังดนตรี ที่ดีๆ สมองของเด็กจะทำงานอย่างมีความสุข และผลิตเฟลิน เพราะดนตรีมีบทบาทในการพัฒนาสมองของเด็กตั้งแต่เล็กๆ ให้ความบันเทิงใจ สร้างความรื่นรมย์ สร้างความสงบสุข สร้างความสามัคคี ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทุกชีวิต ดนตรีเป็นวิชาของนักปราชญ์ การฟังดนตรีมีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อมนุษย์ทุกเพศทุกวัยในสังคม เพราะดนตรีเป็นการแสดงออกถึงสติปัญญาของมนุษย์ (สุกรี เจริญสุข. 2550: 6) ดนตรีเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก ประสบการณ์ทางดนตรีควรเป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการในชีวิตของเด็กที่ควรจัดให้มีขึ้น เพราะคุณค่าของดนตรีจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีงาม เสียงดนตรีมีส่วนสำคัญในการวางรากฐานพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การแสดงออกทางอารมณ์ จิตใจและสังคม เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของโสตศิลป์ที่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกอันจะนำเด็กไปสู่การรับรู้ในเรื่องของความงามอย่างมีสุนทรีย์ะ จนสามารถใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการช่วยกระตุ้นศักยภาพของสมอง ต่อการเรียนรู้เพิ่มขึ้นในการทำงานศิลปะเป็นงานที่ต้องใช้ความคิดและจินตนาการ การสร้างภาพในใจเป็นเรื่องของมิติสัมพันธ์ ดนตรีเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเสริม กระตุ้นการเรียนรู้ การเปิดเพลงบรรเลงคลอเบาๆ ในระหว่างการทำกิจกรรมวาดภาพ หรือทำงานศิลปะต่างๆ จะช่วยเสริมศักยภาพในการสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (จเร สำอางค์. 2550: 28) สอดคล้องกับพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อ้างถึงการศึกษานบ้านเราเหมือนจับคนใส่กล่องเรียนรู้เฉพาะอย่าง อย่างอื่นไม่สามารถเรียนรู้ได้ เรียนทางวิทยาศาสตร์ เล่นดนตรีไม่ได้ สร้างงานศิลปะ

ไม่เป็น เมืองไทยแยกสายวิทย์ สายศิลป์มากเกินไป การจัดการศึกษาก็ต่างคนต่างทำ จึงไม่สามารถบูรณาการกับชีวิตจริงได้ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2548: 11) การบูรณาการ เกิดมาจากโครงสร้างทางสังคม ชุมชนที่มีความหลากหลายอาศัยอยู่ร่วมกัน เช่น วัฒนธรรมอัมพวา แหล่งกำเนิดบทเพลงไทยเดิม อันไพเราะในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์เป็นสามัญชนเกิดในชุมชนอัมพวา ทรงพระปรีชาสามารถทางด้านศิลปะในการแกะสลักบานประตูโบสถ์ เป็นนักประพันธ์เพลงไทยเดิมที่โด่งดังมีชื่อเสียง คือเพลงบุหลันลอยเลื่อนที่ไพเราะ ตรวบจนถึงปัจจุบันนี้ พระองค์ได้ซึมซับศิลปวัฒนธรรมอัมพวาทั้งทางด้านศิลปะ ดนตรี และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ท่ามกลางชุมชนที่มีบริบททางสังคมอันหลากหลาย เช่นคนที่ทำเรื่องปั้น อาจจะได้รับความรู้จากคนที่ฝีมือด้านการวาด คนที่วาดภาพอาจจะได้รับอิทธิพลจากคนที่เล่นดนตรี คนที่เล่นดนตรีก็อาจจะได้รับแรงบันดาลใจจากคนที่ทำเรื่องปั้น คนที่สามารถปฏิบัติได้จะเป็นผู้ที่สามารถแยกแยะสิ่งที่มีคุณภาพออกจากสิ่งไร้คุณภาพได้ คนที่ปฏิบัติได้จะไม่มีวันถูกหลอก ทั้งศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปะการแสดง ควรให้เด็กได้มีโอกาสปฏิบัติเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง และเสมอภาค ต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักงานศิลปะดูงานศิลปะเป็น ต้องทำให้นักเรียนฟังเพลงเป็น มีการเสริมหลักสูตรแต่ก็ไม่ได้หมายความว่านักเรียนเหล่านั้นจะต้องเติบโตไปเป็นนักดนตรีชั้นเยี่ยมหรือจิตรกรระดับโลก การสร้างกลุ่มที่มีใจรักสมัครเล่นรวมกลุ่มกันขึ้นด้วยความรักความชอบตามความสนใจ ในจำนวนนี้ อาจจะมีบางคนที่ยึดเป็นอาชีพต่อไปในอนาคตก็ได้ ชุมชนโรงเรียนเป็นสถานที่ทดลองได้เป็นอย่างดี เด็กได้รู้จักในคุณค่าทางศิลปะว่า ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเขาได้อย่างไร (เจตนา นาควัชระ. 2549: 24-25) ครูศิลปศึกษาควรจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการบอก การเล่า การบรรยาย มาเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน มีการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคหลังอุตสาหกรรม หรือยุคหลังสมัยใหม่ (Post-Modern) ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีความสลับซับซ้อน ทำให้สังคมไทยต้องปรับตัวครั้งสำคัญในระดับโครงสร้างทั้งระบบ รวมทั้งศิลปศึกษาในโลก ได้เกิดแนวคิดในการเปลี่ยนแปลง จากศิลปศึกษาแบบเดิมไปสู่แนวคิดใหม่ คือแนวคิดแบบพหุศิลปศึกษา (Arts Education) องค์ความรู้ทางด้านศิลปศึกษาของสังคมไทยที่มีรากฐานเดิมมาจากสังคมไทย ที่เชื่อมโยงกับอิทธิพลภูมิภาคในวิถีการดำเนินชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรม ส่งผลให้ศิลปศึกษา ในสังคมเกษตรกรรมที่มีระบบการศึกษาแบบช่างฝีมือ เน้นการลอกเลียนแบบ และการทำตามแบบ เน้นทักษะความชำนาญมากกว่าความคิดสร้างสรรค์ แต่เมื่อสังคมไทยเข้าสู่ยุคสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงรัชกาลที่ 5 สังคมไทยต้องเผชิญหน้ากับกระแสโลกตะวันตก ที่ผ่านการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในช่วงของการแผ่ขยายลัทธิล่าอาณานิคม ทำให้สังคมไทยเกิดการปฏิรูปตัวเองอย่างมาก ศิลปศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา จากสถานการณดังกล่าว

ส่งผลให้ศิลปศึกษาของไทยรับองค์ความรู้จากโลกตะวันตกเข้าสู่กระบวนการการเรียนการสอน องค์ความรู้ด้านศิลปศึกษา จากโลกตะวันตกไม่ได้มีบทบาทเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 5 เท่านั้น แต่ตรงกันข้ามองค์ความรู้ทางด้านศิลปศึกษาจากโลกตะวันตกมีเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดอิทธิพลต่อสังคมและการศึกษาไทยอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้บางช่วงเวลาจะมีกระแสต่อต้านตะวันตกเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 กระแสต่อต้านลัทธิชาตินิยมในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ในที่สุดสังคมไทย การศึกษาของไทย และศิลปศึกษาของไทย ก็ยอมรับอิทธิพลด้านองค์ความรู้จากโลกตะวันตกมาโดยตลอด ความรู้ทางด้านศิลปกรรมที่มุ่งการผลิตศิลปะแบบศิลปะหลักวิชาก่อให้เกิดความสับสน ต่อ การเรียนการสอนศิลปศึกษา ในช่วงเวลาหนึ่งเป็นอย่างยิ่งจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2511 เกิดหลักสูตรบัณฑิตศิลปศึกษาครั้งแรกในสังคมไทยที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ภายใต้การนำของศาสตราจารย์พิเศษอารี สุทธิพันธุ์ เกิดองค์ความรู้ใหม่ทางด้านศิลปศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาการศึกษาแบบประสบการณ์นิยม (Experimentalism) ที่สำคัญคือการรับอิทธิพลจากปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ หรือก้าวหน้านิยม (Progressivism) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปศึกษาในเวลาต่อมาภายใต้ระบบการศึกษา และสังคมทั้งระบบไม่อาจแยกตัวเองออกจากอิทธิพลของสังคมโลกได้ภายใต้การพัฒนาแบบแยกส่วน การพัฒนาอย่างขาดความสมดุล ได้ส่งผลทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในสังคมอย่างกว้างขวาง สร้างความแตกต่างและแตกแยกในสังคมที่มีวิถีการดำเนินชีวิตทั้งแบบสังคมเกษตรกรรม และสังคมหลังอุตสาหกรรม เกิดความแปลกแยกขึ้นในสังคมไทย คนสมัยใหม่และสังคมยุคหลังสมัยใหม่รวมอยู่ร่วมกันในสังคมไทย การพัฒนาสังคมไทยประสบกับปัญหาวิกฤตอย่างรุนแรง ทำให้เกิดกระแสการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมที่ให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom) รู้จักสังเคราะห์องค์ความรู้ จากภูมิปัญญาสากล จากแนวคิดและทฤษฎีศิลปศึกษาในกระแสสากล การปฏิรูปการศึกษาแบบสหวิทยาการ ในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง การเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย ลัทธิหลังสมัยใหม่ (Post-modernism) ต่อกระแสสังคมในปัจจุบัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถประยุกต์และพัฒนาใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทยสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พัฒนาการของกระแสโลกาภิวัตน์ในสังคมโลกและสังคมไทย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ปัญหาสำคัญคือเราจะสร้างดุลยภาพ ระหว่างกระแสโลกไร้พรมแดน และกระแสไทย (Globalization And Localization) ได้อย่างไร เราจะสร้างเด็กและเยาวชนของชาติให้มีศักยภาพและมีจิตสาธารณะ (Public Mind) ที่ตั้งงามทั้งความเป็นไทย ความเป็นสากล ให้สามารถอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างสง่างาม และมีศักดิ์ศรี

การเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มิใช่เป็นเพียงการเรียนการสอนที่อยู่ในกรอบจำกัดทางศิลปะเท่านั้นทั้งระบบบ้าน ระบบโรงเรียนและระบบสังคมชุมชนต้องร่วมมือและมีส่วนร่วม

ในการจัดการศึกษา ทั้งสาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี และสาระนาฏศิลป์ ให้สามารถบูรณาการทั้งภายในกลุ่มสาระ ที่สามารถเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่นๆ เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของโลกมากขึ้น นำพาสังคมไปสู่ความรู้ความสามารถ ความดีงาม มีจิตสาธารณะ (Public Mind) ศิลปศึกษา (Art Education) ต้องพัฒนาไปสู่พหุศิลปศึกษา (Arts Education) ศิลปะ (Arts) ที่ครอบคลุมทัศนศิลป์ (Visual Art) ศิลปะการแสดง (Performing Art) ดนตรี (Music) เข้าไว้ด้วยกัน สามารถบูรณาการในลักษณะความรู้แบบองค์รวม พหุศิลปศึกษา (Arts Education) ที่ครอบคลุมศิลปะที่หลากหลาย เชื่อมโยงบริบทศิลปะ (Art Context) และบริบททางสังคม (Social Context) การศึกษาที่ครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การศึกษาที่มีสภาพเป็นมรรค (Means) มากกว่าผล (End) (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2548: 11) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดแบบพหุศิลปศึกษา (Arts Education) จึงมีประเด็นที่จะศึกษาถึง ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาในนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา "เสนาประสิทธิ์" อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน และเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย สืบต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
2. ศึกษาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
3. ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
4. ศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา "เสนาประสิทธิ์"
2. เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาในอันที่จะประยุกต์ใช้ ในผลการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาของนักเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 350 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 40 คน โดยการคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non - Probability Sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย

3.2.2 ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย

3.2.3 ความคงทนในการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย

3.2.4 เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้

การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **พหุศิลป์ศึกษา (Arts Education)** หมายถึงการสอนบูรณาการศิลปะที่หลากหลายด้วยสื่อต่างๆ ที่ครอบคลุมทั้งสาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี สาระนาฏศิลป์หรือศิลปะการแสดง ที่สัมพันธ์กับชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

2. **ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้** หมายถึง ความรู้ความสามารถทางศิลปะ ในเรื่องภูมิปัญญาไทย ในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. **บูรณาการ** หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรกเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้สอนคนเดียว ที่จัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี สาระนาฏศิลป์ หรือศิลปะการแสดง เข้าไว้ด้วยกัน

4. **ภูมิปัญญาไทย** หมายถึง การเรียนรู้ศิลปะ เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องเมรุลอย ในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ครอบคลุมทั้ง สาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี สาระนาฏศิลป์ รวมศิลปะการแสดง ที่สัมพันธ์กับชุมชน ทั้งในท้องถิ่นและ ในระดับประเทศ

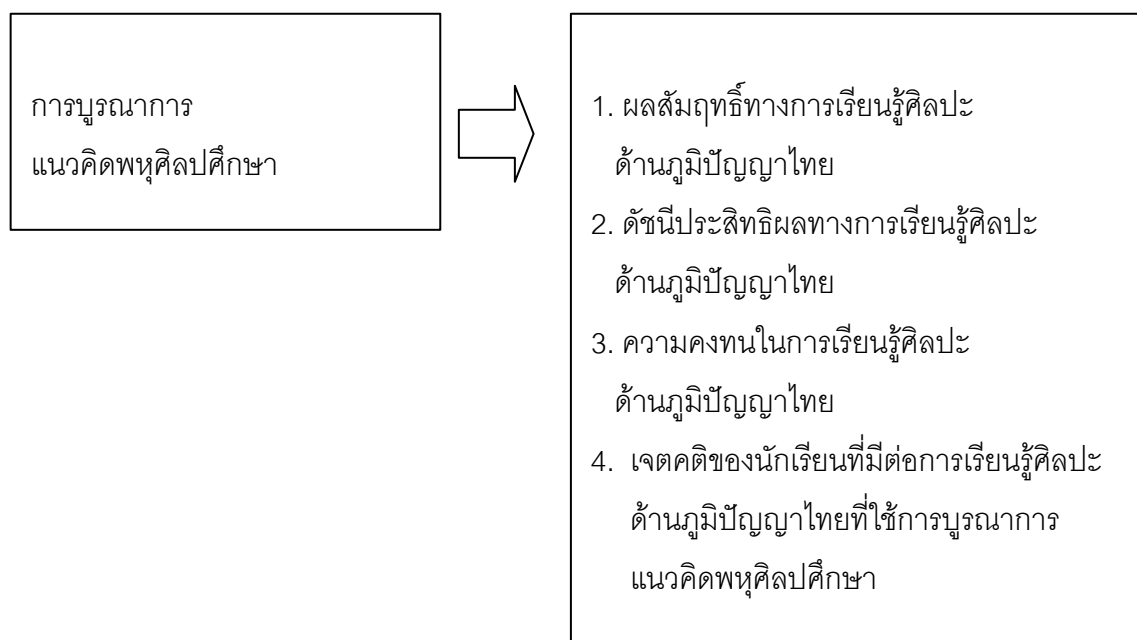
5. **ความคงทนในการเรียนรู้** หมายถึง ความสามารถของสมองในการคงไว้ซึ่ง ผลการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาของ นักเรียนเมื่อเวลาผ่านไป และสามารถระลึกถึง พร้อมทั้งนำมาใช้ได้เมื่อทิ้งไว้เป็นระยะเวลา 14 วัน ทั้งนี้สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. **เจตคติ** หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อ การเรียนรู้ศิลปะ ด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดเจตคติที่มี ต่อการเรียนวิชาศิลปะเรื่องภูมิปัญญาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพหุ ศิลป์ศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน
2. ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษามีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
3. นักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษามีความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
4. นักเรียนมีเจตคติที่ดีหรือดีอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิด
พหุศิลปศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย
ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพหุศิลปศึกษา
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
8. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคงทนในการเรียนรู้
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 19) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า เป็น
แบบทดสอบที่มุ่งทดสอบความรู้ ทักษะ สมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ ของผู้เรียนว่าหลังการเรียนรู้อะไร
เรื่องนั้นๆ แล้วผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนมากน้อยเพียงใดมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง
ไปจากเดิมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในวิชานั้นๆ เพียงใด

ภพ เลาน์ไพบูลย์ (2542: 295) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า พฤติกรรม
ที่แสดงออกถึงความสามารถ ในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้จากที่ไม่เคยกระทำได้ หรือกระทำได้น้อย
ก่อนที่จะมีการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้

บังอร ภัทรโกมล (2541: 31) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงการวัด
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สมรรถภาพทางสมองและสติปัญญา เช่น ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ
ที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียงใด โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งวัดภายหลังการเรียนรู้อะไร และต้องวัด
ตามจุดประสงค์ของวิชาและเนื้อหาที่สอน ซึ่งวัดจากคะแนนที่นักเรียนตอบแบบทดสอบ

ไพร์ตัน คำปา (2541: 34) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอนทั้งด้านความรู้ และทักษะที่เกิดหลังจากได้รับการฝึกอบรมหรือการสอน

จินตนา ช่วยด้วง (2547: 29) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการกระทำที่ประสานกัน และอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาและองค์ประกอบที่ใช้สติปัญญา แสดงออกในรูปของความสำเร็จ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยา หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

ศุภพงศ์ คล้ายคลึง (2548: 27) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงผลสำเร็จที่เกิดจากพฤติกรรมกระทำกิจกรรมของแต่ละบุคคล ที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา ซึ่งสามารถสังเกตได้ ที่วัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยา หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านต่างๆ

1.2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นที่ใช้ในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมด้านความรู้ความคิด ไว้ 6 ขั้น ดังนี้ คือ

1. ความรู้ความจำ หมายถึง การระลึกหรือท่องจำความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้วโดยตรง ในขั้นนี้รวมถึงการระลึกถึงข้อมูล ข้อเท็จจริงต่างๆ ไปจนถึงกฎเกณฑ์ ทฤษฎีจากตำรา ดังนั้นขั้นความรู้ความจำจึงจัดได้ว่าเป็นขั้น ต่ำสุด

2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเนื้อหาที่ได้เรียนหรืออาจแปลความจากตัวเลข การสรุปการย่อความต่างๆ การเรียนรู้ในขั้นนี้ถือว่าเป็นขั้นที่สูงกว่าการท่องจำตามปกติอีกขั้นหนึ่ง

3. การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ดังนั้นในขั้นนี้จึงรวมถึงความสามารถในการเอากฎ มโนทัศน์ หลักสำคัญ วิธีการนำไปใช้ การเรียนรู้ในขั้นนี้ ถือว่านักเรียนจะต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดีเสียก่อน จึงจะนำความรู้ไปใช้ได้ ดังนั้นจึงจัดอันดับให้สูงกว่าความเข้าใจ

4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่จะแยกแยะเนื้อหาวิชาลงไปเป็นองค์ประกอบย่อยๆ เหล่านั้น เพื่อที่จะได้มองเห็นหรือเข้าใจความเกี่ยวข้องต่างๆ ในขั้นนี้จึงรวมถึงการแยกแยะหาส่วนประกอบย่อยๆ หาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยๆ เหล่านั้นตลอดจนหลักสำคัญ

ต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในขั้นนี้ ถือว่าสูงกว่าการนำเอาไปใช้และต้องเข้าใจทั้งเนื้อหาและโครงสร้างของบทเรียน

5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่จะนำเอาส่วนย่อยๆ มาประกอบกันเป็นสิ่งใหม่ การสังเคราะห์จึงเกี่ยวกับการวางแผน การออกแบบการทดลอง การตั้งสมมติฐาน การแก้ปัญหาที่ยาก การเรียนรู้ในระดับนี้เป็นการเน้นพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ในอันที่จะสร้างแนวคิดหรือแบบแผนใหม่ๆ ขึ้นมา ดังนั้นการสังเคราะห์จึงเป็นสิ่งที่สูงกว่าการวิเคราะห์อีกขั้นหนึ่ง

6. การประเมินค่า หมายถึงความสามารถที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าต่างๆไม่ว่าจะเป็นคำพูด นวนิยาย บทกวี หรือรายงานการวิจัย การตัดสินใจดังกล่าว จะต้องวางแผนอยู่บนเกณฑ์ที่แน่นอน เกณฑ์ดังกล่าวอาจจะเป็นสิ่งที่นักเรียนคิดขึ้นมาเอง หรือนำมาจากที่อื่นก็ได้ การเรียนรู้ในขั้นนี้ถือว่าเป็นการเรียนรู้ขั้นสูงสุดของความรู้ความจำ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย

2.1 ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย

2.1.1 คำสำคัญทางศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2549: 120-121) กล่าวว่าศิลปะ (Art) เป็นคำกลางๆ ที่มีความหมายกว้างเกี่ยวข้องกับความงาม ความประณีตบรรจง ความรู้สึกสะเทือนใจ ความรู้สึกนึกคิด ความแปลกใหม่ที่มิอยู่ในทัศนศิลป์ ดนตรี ศิลปะการแสดง วรรณกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งการใช้เชิงประยุกต์ต่างๆ ไป เช่น ศิลปะหัตถกรรม ศิลปะการออกแบบ ภาพศิลป์ ศาสตร์และศิลป์ ศิลปะมวยไทย ประกอบโรคศิลป์ นอกจากนี้ยังอาจหมายถึงการกระทำหรือการคิดในระดับที่ยอดเยี่ยม เช่นคำว่า ชั้นศิลปะหรือระดับศิลปะ หรือชั้นเลิศ (State of Art)

ทัศนศิลป์ (Visual Art) หมายถึง ศิลปะที่มองเห็นได้ สัมผัสได้ด้วยจักขุประสาท รวมทั้งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ที่มาจาก การมองเห็น สัมผัสได้ เป็นคำในยุคนิยมใหม่ (Modernism) ที่พยายามแยกตัวออกจากวิจิตรศิลป์ (Fine Arts) มุ่งเน้นความวิจิตรบรรจงและสิ่งที่ มองไม่เห็นหรือจิตนิยม แยกตัวออกจากศิลปะหลักวิชา (Academic Art) ที่เป็นกระแสเรอเนซองส์ (Renaissance)

ดนตรี (Music) ศิลปะที่แสดงออกเป็นเสียง สื่อสารด้วยเสียง ด้วยโสตประสาท สัมพันธ์กับศิลปะการแสดง ทั้งภาพและเสียง

ศิลปะการแสดง (Performing Art) ศิลปะที่แสดงออกโดยใช้ร่างกายเป็นสื่อ ด้วยหุ่นหรือตัวแทนเป็นสื่อในการแสดงออก รวมทั้งการแสดง (Acting) และนาฏศิลป์ (Dance)

ศิลปะประเพณีนิยม (Tradition Art) ศิลปะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีนิยมพัฒนาสืบต่อกันมา มีแนวคิดรูปลักษณ์และกระบวนการสืบเนื่องกัน

ศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art) ศิลปะที่เกิดและนิยมกันในหมู่บ้านหรือชุมชน สืบทอดกันในระบบหมู่บ้านหรือครอบครัว ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของชุมชน

ศิลปหัตถกรรม (Handicraft) ศิลปะและสิ่งของเครื่องใช้ในเชิงช่างฝีมือ ที่ประดิษฐ์ตกแต่งขึ้นใช้ในชุมชน วัสดุที่หาได้ในชุมชน ผลิตด้วยมือเป็นหลัก

ศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) ศิลปะที่สื่อสารและรับรู้ร่วมกันในแต่ละยุคสมัยมีแนวคิดและมีการแสดงออก มีช่วงเวลาที่สัมพันธ์กัน

ศิลปะหลักวิชา (Academic Art) ศิลปะที่มีแนวคิด กระบวนการและการแสดงออกที่สืบทอดมาจากสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14-16 ในยุโรป ศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศอิตาลี ในทางทัศนศิลป์มุ่งเน้นความเหมือน กายวิภาค แสงเงา ทัศนียภาพ เป็นต้น

ศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ศิลปะที่พัฒนามาพร้อมกับลัทธิหลังสมัยใหม่ (Modernism) การปฏิวัติอุตสาหกรรม อำนาจของชนชั้นกลาง เสรีภาพประชาธิปไตยในระบบทุนนิยม ที่แสดงออกหลากหลายรูปแบบ ทั้งเนื้อหาสาระและกลวิธี

ศิลปะหลังสมัยใหม่ (Postmodern Art) ศิลปะที่พัฒนามาพร้อมกับลัทธิหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ช่วงหลังคริสต์ศตวรรษที่ 20 ศิลปะที่เน้นความคิด เน้นความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำเสนอด้วยมิติหรือพื้นที่ ที่แปลกแตกต่างกัน แสดงแนวคิดในเชิงบูรณาการที่หลากหลาย

พหุศิลปศึกษา (Arts Education) กระบวนการทางการศึกษาและศิลปะที่หลากหลาย แนวคิด เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) บูรณาการผสานศิลปะในลักษณะต่างๆ ที่สัมพันธ์กับชุมชน ภูมิปัญญา ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในกระแสโลกปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป คำว่า ศิลปะ (Art) เป็นคำเดิมในอดีต แต่ในปัจจุบันที่โลกเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ที่สามารถติดต่อสื่อสารกันอย่างรวดเร็ว เป็นโลกไร้พรมแดน เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม เข้าสู่ยุคปัจจุบันที่เรียกว่ายุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern Art) ทำให้คำว่า ศิลปะ มีความหมายที่ครอบคลุม กว้างขวางขึ้น มีความหมายกว้างขึ้นกว่าแต่เดิมใช้คำว่า ศิลปะ ที่เดิม S คือ Arts หรือคำไทยว่า พหุศิลป์ ศิลปะที่มีความหลากหลายเชิงบูรณาการในชีวิตจริงตามความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน และเป็นพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นสำหรับมนุษย์

2.1.2 คำว่าภูมิปัญญาไทย

ความหมายของภูมิปัญญาไทย จากการศึกษาความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการต่างๆ ซึ่งครอบคลุมคำว่า ภูมิปัญญา ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาไทย สามารถรวบรวมได้ดังนี้ ภูมิปัญญา ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Wisdom” ซึ่งมีความหมายว่า ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ซึ่งนักวิชาการทางการศึกษาไทยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ยุพร แสงทักษิณ (2542: 202-203) กล่าวว่า มีศัพท์ที่ใกล้เคียงกันอยู่ 3 คำในการศึกษาเรื่องนี้ได้แก่ คำว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย คำว่า ชาวบ้าน ท้องถิ่น และ ไทย เป็นส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามาขยายให้ทราบขอบเขตว่า จะกล่าวถึงภูมิปัญญาในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชนย่อย หรือระดับชุมชนใหญ่คือ ประเทศ หรือชาติ วิธีการปฏิบัติการใช้สติปัญญาทดลองผิดลองถูกของชาวบ้าน เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตให้อยู่ได้อย่างปกติสุขในสภาวะแวดล้อมของแต่ละยุคสมัย เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หากวิธีการนั้นเป็นที่ยอมรับ นำไปปฏิบัติตามกันอย่างแพร่หลายในชุมชน ก็จะขยายวงออกไปเป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเมื่อต้องการเน้นความเป็นชาติ ก็ใช้ศัพท์ว่า ภูมิปัญญาไทย

รุ่ง แก้วแดง (2542: 204) กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งใช้คำกลางๆ ว่าภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร รุ่งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหา พัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เหมาะสมกับยุคสมัยภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นองค์รวม ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทยซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่ออกมาขึ้นใหม่ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญา มีความเด่นชัด ในหลายด้าน เช่น ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษา และวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา ด้านประเพณี และด้านโภชนาการเป็นต้น

นันทสาร สีสลับ และคณะ (2542:18) กล่าวว่า ภูมิปัญญาไทยหมายถึง ความสามารถ ทักษะ และเทคนิคอันเกิดจากการสะสมองค์ความรู้ มวลรวมทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอดปรับปรุง พัฒนา และเลือกรสรมาแล้วเป็นอย่างดี ในการสร้างผลงาน แก้ปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

ช่อ สันธนิพัฒน์ (2546: 42-43) กล่าวว่า ภูมิปัญญาไทยหมายถึง องค์ความรู้ของชาวบ้านหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านกระทำขึ้นมาจากสติปัญญา ความรู้ความสามารถของชาวบ้าน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา หรือการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย โดยมีกระบวนการสั่งสม สืบทอด และกลั่นกรองกันมายาวนาน

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาไทย มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี แสดงให้เห็นถึงผลงานแต่ละยุคสมัย ของแต่ละท้องถิ่น และเป็นมรดกของท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้เกิดคุณค่าด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีอย่างยิ่ง

2.2 วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในการจัดการเรียนการสอน

พรชัย ภาพันธ์ (2545: 9) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม และระบบคุณค่าที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ได้ก่อให้เกิดการปรับตัวในหมู่บ้าน โดยเฉพาะในสังคมชุมชน เป็นปัจจัยเอื้อต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการปรับตัวในวิถีชีวิตของชาวบ้านและชุมชน

1.1 กระบวนการปรับใช้วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เคลื่อนไหวพบปะเพื่อวิเคราะห์ปัญหาของตน พร้อมหาทางแก้ไข ห่างออกจากการครอบงำของกระแสพัฒนาโดยพึ่งตนเองจนเป็นตัวแบบให้ชุมชนอื่นเอาแบบอย่างได้

1.2 กระบวนการพัฒนากลไกทางสังคมวัฒนธรรมผู้คนและชุมชน แสวงหาการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความหมายท่ามกลางความซับซ้อนของสังคมปัจจุบัน

1.3 กระบวนการสร้างสรรค์สถาบันของชุมชน ได้แก่ สถาบันการเรียนรู้ของชุมชนและสถาบันกองทุนของชุมชน

2. กระบวนการปรับบทบาททางการศึกษาของชุมชน

2.1 บทบาทของชุมชนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีองค์ประกอบ 3 อย่างได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากร

2.2 บทบาทของชุมชนในการสนับสนุนและพัฒนาระบบการเรียนรู้ บทบาทของชุมชนคือ สนับสนุนการเรียนรู้ให้เข้มแข็งและยั่งยืน ดังนี้

2.2.1 การสร้างและพัฒนาองค์กรชาวบ้านหรือองค์กรชุมชน

2.2.2 การสนับสนุนและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

2.2.3 การสร้างและพัฒนาสถาบันการเรียนรู้ของชุมชน

สามารถ จันทร์สุรย์ และ ประทีป อินแสง (2541: ไม่ปรากฏเลขหน้า) มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่อง วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จำแนกได้ดังนี้ คือ

1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เด็ก โดยทั่วไปมีความสนใจในช่วงเวลาสั้น ในสิ่งที่ใกล้ตัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ กิจกรรมการถ่ายทอดต้องง่ายไม่ซับซ้อน สนุกสนาน ดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน การลองทำตามตัวอย่าง การเล่นปริศนาคำทาย เป็นต้น

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ต่างๆ มาพอสมควรแล้ว และเป็นวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรงหรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนาพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ เป็นต้น

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงวิธีสอนหรือวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. การเล่าเรื่องราว การบอก การเทศน์
2. การให้ปฏิบัติจริง
3. การให้ทำเลียนแบบ
4. การให้ลองผิดลองถูก
5. การให้ศึกษาด้วยตนเอง
6. การต่อวิชา
7. การสอนแบบกลุ่ม

กรมวิชาการ (2542: 3) โดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาไทย คือการนำเอาเนื้อหา และวิธีการสอนภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน หัวใจสำคัญคือ การปรับสภาพ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล สร้างสมดุลยภาพกับสรรพสิ่งเพื่อความสันติสุขและยั่งยืน สำหรับวิธีการสอนภูมิปัญญาไทยมีหลายรูปแบบ โดยจะเป็นการถ่ายทอดความรู้ควบคู่กับกระบวนการผลิตซ้ำในด้านคุณค่าให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมเช่น การเล่าเรื่องราว การให้ปฏิบัติจริง การให้เลียนแบบ การให้ลองผิดลองถูก การให้การศึกษาด้วยตนเอง การต่อวิชา และการสอนแบบเป็นเครือข่าย การนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้จะต้องยึดหลักความยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือต้องสอนด้วยความรัก สอนโดยการปฏิบัติ สอนจากเรื่องเดิมการสอนแบบตัวต่อตัวเป็นรายคนหรือกลุ่มเล็กๆ พร้อมเน้นเนื้อหาความรู้และวิธีการสอนควบคู่กันไป โดยประยุกต์กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ให้เหมาะสม ไม่ว่าจะอยู่ในระบบการศึกษาแบบใด ต้องถือว่าเป็นกระบวนการเดียวกัน

แนวทางการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ โดยการใช้ภูมิปัญญาไทยด้านศิลปะการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การนำกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเชิงุฒเจ้าของภูมิปัญญามาร่วมในการจัดการเรียนการสอน แนวทางการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางดังต่อไปนี้

สุวิชัย โกศลยะวัฒน์ (2541: 36) กล่าวว่าแนวทางการนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ในการจัดการศึกษา มีดังนี้คือ

1. ขยายบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายโดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัดและความสามารถพิเศษของผู้เรียน เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกลในเขตชุมชนแออัดในเมือง เขตภูเขาและชายแดน สามารถได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึง

2. จัดหลักสูตรแต่ละระดับและประเภทการศึกษาให้มีเนื้อหาสาระทั้งส่วนที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาบุคคลและสังคม และส่วนที่เสริมสร้างศักยภาพตามความแตกต่างๆ ของบุคคล

3. จัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการยึดปฏิบัติหรือการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมมีเจตคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งทางสังคมวัฒนธรรม การเมือง และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2541: 144-146) กล่าวถึงการนำภูมิปัญญาไทย มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้คือ

1. มีการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ และทะนุบำรุงภูมิปัญญาไทยในแต่ละท้องถิ่นอย่างจริงจังในทุกระดับการศึกษาของท้องถิ่น เพื่อให้ทุกคนในท้องถิ่นตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยผู้ใหญ่ได้รู้จักภูมิปัญญาไทยได้อย่างถูกต้อง

2. ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยภูมิปัญญาไทยให้แพร่หลายทั้งในสถาบันการศึกษา และในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ การตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทยจะได้มีผลกระทบต่อความรู้สึกและต่อพฤติกรรมของคนในท้องถิ่นอย่างจริงจัง

3. นำองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นๆ มาเป็นฐานของการกำหนดหลักสูตรแล้วเชื่อมโยงองค์ความรู้สมัยใหม่ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าและหวงแหนภูมิปัญญาไทย

4. สนับสนุนและส่งเสริมให้ปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาใน 3 รูปแบบ คือทั้งรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยพร้อมๆ กับการจัดกิจกรรมการศึกษาที่ใช้ท้องถิ่นเป็นห้องทดลองของผู้เรียนทุกระดับชั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความผูกพันกับท้องถิ่น

5. ส่งเสริมให้มีการจัดทำตำราเรียนของท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้รู้ ผู้อาวุโสในท้องถิ่นระดมความคิดเห็นและรวบรวมศักยภาพ ในการจัดทำตำราของท้องถิ่นที่จะให้ประชาชนทุกคนใน

ท้องถิ่นนั้นๆ ได้เรียนรู้องค์ความรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับท้องถิ่น องค์ความรู้ที่เหมาะสมเหล่านี้ จะนำไปสู่การพึ่งตนเองของท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์ และนั่นคือการสร้างสังคมที่เข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่น

6. ปรับโรงเรียนที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นโรงเรียนชุมชน มีหน้าที่หลัก 3 ประการคือ

6.1 ให้ผู้เรียนได้ศึกษาท้องถิ่นของตนเองอย่างถ่องแท้และชัดเจน

6.2 จัดการศึกษาทุกรูปแบบให้แก่ชุมชนท้องถิ่นโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้

เกิดประโยชน์

6.3 จัดทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

7. นำรูปแบบของการถ่ายทอดความรู้ทางภูมิปัญญาไทยมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษาทุกระดับชั้น รวมทั้งการศึกษาทั่วไปให้เป็นการศึกษาที่สร้างรากฐานของการเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีการบูรณาการ ด้วยการเรียนจากประสบการณ์จริงในท้องถิ่น

8. ประสานงานกับสถาบันองค์กร และหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการร่วมมือจัดทำสื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาไทยให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตน และคนต่างท้องถิ่น ด้วยการใช้สื่อที่หลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นการจรรโลงคุณค่าของภูมิปัญญาไทยให้เป็นที่ประจักษ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้เสนอ แนวทางการนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ลักษณะของภูมิปัญญาไทยที่จะนำไปจัดการเรียนการสอน ควรเป็นองค์ความรู้ และประสบการณ์ที่มีคุณธรรม เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ผู้เรียนและสังคม

2. กระบวนการเรียนการสอน เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่นสรุปเป็นความรู้และประสบการณ์ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจให้ครูเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมโดยการ นำความรู้และประสบการณ์จากปราชญ์ท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือให้ปราชญ์ท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนแทนครูผู้สอน ส่วนสถานที่เรียนอาจจะเป็นโรงเรียน หรือให้นักเรียนไปศึกษาที่บ้านของปราชญ์ท้องถิ่น

4. บทบาทของหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน ควรเห็นความสำคัญในคุณค่าของภูมิปัญญาไทย และเชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาร่วมในการวางแผนจัดการเรียนการสอน

พรชัย ภาพันธ์ (2545: 10) กล่าวว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้
ภูมิปัญญาไทยมี 4 แนวทางคือ

1. ครูผู้สอนเป็นผู้ควบคุมการใช้หลักสูตร โดยพิจารณาในการนำหลักสูตรไปใช้ให้
สอดคล้องกับกลุ่มประสบการณ์ตามหลักสูตรแม่บท โดยใช้ระยะเวลาจำนวนตามที่กำหนดไว้ใน
แผนการสอนของกลุ่มประสบการณ์นั้นๆ

2. เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง

3. นำบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ความรู้กับผู้เรียน

4. สอดแทรกคุณธรรม ค่านิยมต่างๆ ที่ปรากฏตามเนื้อหาของหลักสูตร

สามารถ จันทร์สุรย์ และ ประทีป อินแสง (2541: ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวถึงมาตรการ
ในการนำภูมิปัญญาไทยด้านศิลปะ และวัฒนธรรม มาใช้ในการจัดการศึกษาดังนี้

1. ปรับปรุงเนื้อหาและหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทให้สอดคล้องกับ
วิถีชีวิตประชาชนในท้องถิ่นและความเป็นไทย โดยส่งเสริมให้มีรายละเอียดของเนื้อหาด้านศิลปะและ
วัฒนธรรม จารีตขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และภูมิปัญญาไทยให้ได้ศึกษาเรียนรู้อย่างเท่าทัน และ
ประสานสอดคล้องกับภูมิปัญญาสากล

2. จัดระบบและกำหนดแนวทางส่งเสริมองค์กรหรือข่ายการศึกษาเรียนรู้ด้าน
ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยให้ได้แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและ
กันอย่างเหมาะสม ให้เป็นองค์กรที่มีศักยภาพที่เอื้อ และตอบสนองต่อประชาชนทุกคนทุกระดับ
และทุกท้องถิ่นให้ได้รับสิทธิการศึกษา ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และ
ภูมิปัญญาไทย อีกทั้งกำหนดแนวทางให้หน่วยงานรัฐ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนบำรุง
การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่นนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จัดระบบและกำหนดเกณฑ์การยกย่อง เชิดชูเกียรติและส่งเสริมผู้ทรง
ภูมิปัญญาไทย และครูภูมิปัญญาไทย โดยการจัดสถานภาพ เทียบวุฒิหรือเทียบตำแหน่งที่เหมาะสม
รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาของตน อีกทั้งภูมิปัญญาของท้องถิ่นและ
ภูมิปัญญาไทยไปสู่ประชาชนและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

4. จัดทำรายละเอียดในการจัดตั้งสภาภูมิปัญญาไทย โดยให้ระดมสรรพกำลัง
บุคลากร และองค์กรความร่วมมือต่างๆ เพื่อดำเนินงานด้วยศิลปะ และวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย
โดยมีสมาชิกและกรรมการของสภาที่สามารถดำเนินงานตามภาระหน้าที่ที่กำหนดได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

5. กำหนดรายละเอียดบทบาทหน้าที่ ของกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทย กำหนดระเบียบกองทุน การจัดตั้งและการใช้จ่ายเงินดอกผลจากกองทุน การจัดหาเงินกองทุน ระดมทุนจากบุคคล องค์กรต่างๆ แสวงหาการบริจาค และจัดหารายได้อื่นๆ เพื่อจัดตั้งกองทุน

6. จัดทำรายละเอียดโครงสร้างการบริหารงาน การจำแนกงาน อัตรากำลัง แผนงานโครงการและอาคารสถานที่ เพื่อรองรับงานของสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย ซึ่งเป็นองค์กรอิสระและมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามภารกิจหน้าที่ที่กำหนด โดยให้เป็นองค์กรประสานงานกลาง เพื่อให้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ให้ดำเนินงานจัดการศึกษาด้านศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย

การนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหมายถึง การนำกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเชิญเจ้าของภูมิปัญญา มาร่วมวางแผนในการจัดการเรียนการสอน แนวทางการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีแนวทางดังนี้

วชิษฐี นาสารีย์ (2544: ไม่ปรากฏเลขหน้า) วิจัยเรื่อง การศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี สรุปแนวคิดของปราชญ์ท้องถิ่นในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา มีดังนี้คือ

1. ด้านจุดมุ่งหมายในการสอน ควรเน้นเรื่องความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น และการสร้างสรรค์งานศิลปะท้องถิ่น
2. ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ควรเน้นเรื่องของการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมทางพระพุทธศาสนา กับคุณค่าของศิลปะท้องถิ่นที่มีต่อการดำรงชีวิต
3. ด้านกิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ควรเน้นในเรื่องความซาบซึ้งในศิลปะท้องถิ่น และการมีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ศิลปะท้องถิ่น
4. ด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนและการสอน ควรเน้นเรื่องการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น
5. ด้านการวัดและประเมินผล ควรใช้วิธีการสังเกต และการมอบหมายงาน การสร้างสรรค์งานศิลปะท้องถิ่น

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 21-22) กล่าวถึง ด้านการสร้างสรรคศิลปะเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการ ที่ผสมหลักการ แนวคิด และการแสดงออก ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ ใช้สื่อต่างๆ แสดงออกและสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีความแปลกแตกต่างและหลากหลาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้นำ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิด ของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากประเทศไทยและประเทศต่างๆ ในโลกกำลังประสบปัญหาทางด้านสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องของความขัดแย้งทั้งความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กร และสังคม ฉะนั้นสถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นเรื่องการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ หาทงแก้ไขโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษด้วยการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้มีเนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม เป็นการบูรณาการ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนซึ่งจัดได้หลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการบูรณาการ

3.1.1 การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระ การเรียนรู้ต่างๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริง หรือสาระที่กำหนดขึ้นมา ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การวิเคราะห์ต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

3.1.2 การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอน โดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์เรื่องเงา ผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์เรื่องการวัดระยะทางโดยการวัดเงาคิดคำนวณในเรื่องเงาในช่วงเวลาต่างๆ จัดทำกราฟของเงาในระยะต่างๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้ผู้เรียน เรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

3.1.3 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการในลักษณะนี้นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชาหรือกลุ่มวิชาแต่ในบางเรื่องผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อม ของชาติ ผู้สอนภาษาไทยจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้ถึงภาษา คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนสังคมศึกษาให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและครูผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดให้จัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

3.1.4 การบูรณาการแบบโครงการ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็นโครงการโดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมง โดยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่างๆ ที่ครูผู้สอนเคยแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกันในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีมในกรณีที่ต้องเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ครูผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

3.2 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

สมนึก นนธิจันทร์ (2545: 45-46) กล่าวถึงการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีจุดเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยใช้ทักษะความคิดความสามารถหลายๆ ด้าน สอดคล้องกับกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันซึ่งมีจุดเด่นในเรื่องการเรียนที่มีบรรยากาศไม่เป็นทางการ เป็นธรรมชาติ ไม่รู้สึกเคร่งเครียดกับกรอบของกลุ่มประสบการณ์ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มี

ความสามารถต่างๆ มีทักษะต่างๆ หลายด้านในเวลาเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต และเป็นการใช้ผลการเรียนรู้จากกลุ่มประสบการณ์ทั้งหลาย กระบวนการบูรณาการมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.2.1 กำหนดเรื่องที่จะสอน

3.2.2 ศึกษาจุดประสงค์ของวิชาหลักและวิชารองที่จะมาบูรณาการ

3.2.3 กำหนดเนื้อหาย่อยที่สนองจุดประสงค์การเรียนรู้ในข้อ 2

3.2.4 วางแผนการสอน โดยการจัดกิจกรรมให้ทุกเรื่องบูรณาการกัน

3.2.5 ปฏิบัติการสอน สังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน สอดคล้อง

กับกิจกรรมการเรียนรู้ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด จัดบันทึกข้อเด่นข้อด้อยไว้

3.2.6 ประเมินผลการสอนปรับปรุงพัฒนา โดยการนำข้อเด่น ข้อด้อยที่ได้จาก

ข้อ 5 มาเป็นเครื่องมือประเมินผลการพัฒนาแผนการสอนแบบบูรณาการและปรับปรุงให้ดีขึ้น

การจัดกิจกรรมในห้องเรียน ครูสามารถจัดลำดับกิจกรรมได้ตามความต้องการโดยยึดหลัก 3 ขั้นตอนของการเรียนการสอน คือ ชี้นำความสนใจ จัดกิจกรรม และขั้นประเมินผล โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ปฏิบัติ และสรุปความรู้ให้มากที่สุด ข้อควรคำนึง ในการบูรณาการจุดประสงค์และเนื้อหา ควรมีความสอดคล้องกับหลักสูตร ที่กำหนดไว้ ครูควรวิเคราะห์จุดประสงค์กลุ่มประสบการณ์ต่างๆ แล้วนำมาจัดไว้เป็นแผนการสอนแบบบูรณาการอย่างมีเป้าหมาย และมีกิจกรรมชัดเจน มิใช่กระทำเพียงสอนกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ไปตามปกติแล้วกล่าวถึงชื่อเรื่องในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ไว้เท่านั้น ซึ่งถือว่าการบูรณาการที่ไม่สมบูรณ์

อรรถัย มูลคำ (2543: 10) กล่าวว่าการสอนแบบบูรณาการ หมายถึงการนำศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

วิเศษณ์ ชินวงศ์ (2544: 28) กล่าวว่าการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนโดยมีการเชื่อมโยงและผสมผสานกระบวนการสอน การสร้างคุณธรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ให้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

สนอง อินละคร (2544: 288) กล่าวว่าการสอนแบบบูรณาการ คือการนำเอาความรู้สาขาวิชาต่างๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานหรือการผสมผสานกระบวนการเรียนรู้กระบวนการสอน การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุด

ทิศนา แคมมณี (2545: 145) กล่าวว่าการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม การนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบูรณาการ หมายถึง การสอนที่นำเนื้อหาสาระในวิชาเดียวกันหรือต่างเนื้อหาสาระ แต่มีความสัมพันธ์กันมาผสมผสานเข้าด้วยกันด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะองค์รวม ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3 ข้อดีของการสอนแบบบูรณาการ

- 3.3.1 ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ดีกว่า
- 3.3.2 ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้เร็วกว่า
- 3.3.3 ผู้เรียนมีความรู้ที่ลึกซึ้งกว้างขวางกว่า เพราะเรียนจากประสบการณ์ที่หลากหลาย
- 3.3.4 ผู้เรียนได้รับการหล่อหลอมเจตคติที่ดี
- 3.3.5 ช่วยเพิ่มคุณค่าเวลาในการเรียนการสอน

3.4 หลักการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

- 3.4.1 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3.4.2 ผู้เรียนทำงานเป็นทีม
- 3.4.3 ผู้เรียนเรียนจากประสบการณ์ตรง
- 3.4.4 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการกล้าคิดกล้าทำกล้าแสดงออก
- 3.4.5 เน้นปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ดีงาม

3.5 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ

- 3.5.1 เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด
- 3.5.2 ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 3.5.3 เรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติจริง
- 3.5.4 เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
- 3.5.5 ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
- 3.5.6 พัฒนาครบทุกด้าน

3.6 รูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการ

สนอง อินละคร (2544: 289-291) ได้เสนอรูปแบบ การบูรณาการ มี 4 รูปแบบดังนี้

3.6.1 การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) โดยครูคนเดียววางแผน และกำหนด หัวเรื่อง ปัญหาแนวคิด แล้วสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นๆ เข้าไปในวิชาของตน เป็นการสอนและ

ประเมินโดยครูคนเดียว มีแผนการสอนเดี่ยว สอนโดยครูคนเดียว นักเรียนได้เรียนรู้จากครูคนเดียว มีกิจกรรมการเรียนรู้หลายวิชา

3.6.2 การสอนบูรณาการแบบขนาน (Parallel Instruction) เป็นการบูรณาการโดยครูหลายคนหลายวิชา วางแผนการสอนร่วมกัน กล่าวคือมีการกำหนดหัวเรื่องปัญหา แนวคิดร่วมกัน แล้วต่างคนต่างสอนรายวิชาของตนภายใต้หัวเรื่อง ปัญหาและแนวคิดเดียวกัน งานที่มอบหมายให้นักเรียนทำแตกต่างกันไปในแต่ละรายวิชา ครูแต่ละคนแยกกันเขียนแผนการสอน และการประเมินผล นักเรียนได้เรียนรู้จากครูแต่ละคนในหัวเรื่องของงานเป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้มองเห็นภาพความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและกัน และนำความรู้ในวิชาต่างๆ ไปแก้ปัญหาได้

3.6.3 การสอนบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction) เป็นการบูรณาการโดยครูหลายคน หลายวิชา และกำหนดหัวเรื่อง ปัญหาแนวคิดร่วมกันกำหนดชิ้นงานโครงการ โดยเชื่อมโยงวิชาต่างๆ รวมกัน แล้วต่างคนต่างแยกสอน ภายใต้หัวเรื่อง ปัญหา แนวคิดเดียวกัน โดยกำหนดว่าจะแบ่งงานหรือโครงการออกมาเป็นงาน หรือโครงการย่อยๆ ให้นักเรียนทำแต่ละวิชา ครูสอนและประเมินผลงานแต่ละชิ้นในส่วนที่ตนสอน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครูหลายคนในหัวเรื่องปัญหาและแนวคิดเดียวกัน ทำให้สามารถเชื่อมโยงความรู้จากวิชาต่างๆ มาสร้างสรรค์งานได้ ครูแต่ละรายวิชาแยกไปเขียนแผนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการสอน และประเมินผลเอง สุดท้ายนำผลงานจัดนิทรรศการภายใต้หัวเรื่อง ปัญหาและแนวคิดเดียวกัน

3.6.4 การสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือสอนเป็นคณะ

(Transdisciplinary Instruction) เป็นการบูรณาการโดยครูหลายคน หลายรายวิชา วางแผน กำหนดหัวเรื่อง ปัญหาและแนวคิดเป็นคณะ ร่วมกันกำหนดชิ้นงาน โครงการงาน ให้นักเรียนทำงานร่วมกัน ร่วมกันเขียนแผนการสอนแผนเดียว ดำเนินการสอนร่วมกัน โดยมอบหมายงาน หรือโครงการงานให้นักเรียนทำร่วมกันเป็นงาน โครงการเดียวกัน หรือจัดกิจกรรมให้ปฏิบัติงาน ในกลุ่มเดียวกัน ครูทุกวิชาประเมินโครงการชิ้นเดียวกัน นักเรียนได้เรียนรู้จากคณะครูด้วยกัน และเชื่อมโยงวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน

รูปแบบของการบูรณาการ 4 รูปแบบ ซึ่งวิเศษ ชินวงศ์ (2544: 30) ได้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของแต่ละรูปแบบโดยสรุปดังนี้

รูปแบบบูรณาการ	วิธีการ	กิจกรรม	การประเมินผล	ผลที่เกิดกับผู้เรียน
1. แบบสอดแทรก (Infusion)	<ul style="list-style-type: none"> - ครูคนเดียววางแผนและกำหนดหัวเรื่องโดยสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นๆ เข้าไปในการสอนของตน 	<p>มอบหมายงานตามที่วางแผนไว้</p>	<p>ครูคนเดียวประเมิน</p>	<p>ผู้เรียนได้รับความรู้จากครูคนเดียว และสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาได้</p>
2. แบบขนาน (Parallel)	<ul style="list-style-type: none"> - ครูหลายคนวางแผนการสอนร่วมกัน โดยกำหนด <ul style="list-style-type: none"> 2.1 หัวเรื่อง (Theme) 2.2 ความคิดรวบยอด (Concept) 2.3 ปัญหา (Problem) - ครูแต่ละคนต่างสอนในวิชาของตน ภายใต้หัวเรื่องเดียวกัน 	<p>งานที่มอบหมายให้นักเรียนทำแตกต่างกันไปแต่ละวิชา แต่อยู่ภายใต้หัวเรื่องเดียวกัน</p>	<p>ครูแยกกันประเมิน</p>	<p>ผู้เรียนได้รับความรู้จากครูแต่ละคนในหัวเรื่องของงานเป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน นำความรู้ในวิชาต่างๆ มาแก้ปัญหาได้</p>
3. แบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary)	<ul style="list-style-type: none"> - ครูหลายคนวางแผนการสอนร่วมกัน โดยกำหนด <ul style="list-style-type: none"> 3.1 หัวเรื่อง (Theme) 3.2 ความคิดรวบยอด (Concept) 3.3 ปัญหา (Problem) - ครูแต่ละคนต่างสอนในวิชาของตนภายใต้หัวเรื่องเดียวกัน - ครูร่วมกันกำหนดชิ้นงาน โครงการ โดยเชื่อมโยงวิชาต่างๆ 	<p>มอบหมายงานหรือโครงการโดยให้นักเรียนร่วมกันทำ โดยกำหนดว่าจะแบ่งโครงการนั้นออกเป็นโครงการย่อยให้นักเรียนทำแต่ละรายวิชา</p>	<p>ครูประเมินผลงานแต่ละชิ้นในส่วนที่ตนสอนโดยกำหนดเกณฑ์เอง</p>	<p>ผู้เรียนได้รับความรู้จากครูหลายคนในหัวเรื่อง หรือปัญหาเดียวกัน ทำให้สามารถเชื่อมโยงความรู้จากวิชาต่างๆ มาสร้างสรรคงานได้</p>

รูปแบบของการบูรณาการ 4 รูปแบบ ซึ่งวิเศษ ชินวงศ์ (2544: 30) ได้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของแต่ละรูปแบบโดยสรุปดังนี้ (ต่อ)

รูปแบบบูรณาการ	วิธีการ	กิจกรรม	การประเมินผล	ผลที่เกิดกับผู้เรียน
4. แบบข้ามวิชา หรือสอนเป็นทีม (Transdisciplinary)	<ul style="list-style-type: none"> - ครูหลายคนวางแผนการสอนเป็นคณะ (Team Teaching) 4.1 หัวเรื่อง (Theme) 4.2 ความคิดรวบยอด (Concept) 4.3 ปัญหา (Problem) 4.4 เนื้อหา - ครูร่วมกันสอนเป็นทีมในหัวเรื่องเดียวกัน - ครูร่วมกันกำหนดชิ้นงาน โครงงาน ให้นักเรียนทำร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายงาน หรือโครงการให้นักเรียนทำร่วมกันเป็นงานชิ้นใหญ่ขึ้นเดียว - จัดกิจกรรมและหาแหล่งข้อมูล 	<ul style="list-style-type: none"> ครูคนเดียวประเมิน ครูแยกกันประเมิน ครูประเมินผลงานแต่ละชิ้นในส่วนที่ตนสอนโดยกำหนดเกณฑ์เอง 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เป็นการเชื่อมโยงสาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน สามารถนำความรู้เข้าไปประยุกต์สร้างสรรคชิ้นงานได้

ตารางที่ 2 รูปแบบของการบูรณาการ 4 รูปแบบ

ที่มา: วิเศษ ชินวงศ์ (2544: 30)

3.7 แนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 21-23) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ความว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหลักการทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจจัดแยกเฉพาะ และควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจและรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2548: 135-136) กล่าวว่าคนไทยในยุคใหม่ต้องมีลักษณะและมีความสามารถที่จะทำให้สังคมไทยอยู่ได้ทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ต้องมีความรู้เรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้ รู้ภาษาอย่างน้อย 5 ภาษาได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียน ภาษาคณิตศาสตร์ และภาษาคอมพิวเตอร์ รู้กฎธรรมชาติ รู้วิถีคิด รู้เรื่องการวิจัย และพัฒนาเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพดี มีค่านิยมมีดีงาม เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ เปลี่ยนวิถีคิดเรื่องการเรียนรู้ จากการเน้นครูเป็นศูนย์กลาง มาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

วลัย พานิช (2548: 159-160) กล่าวว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีการบูรณาการมีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่า การศึกษาจะมีความหมาย เมื่อการศึกษามีลักษณะดังต่อไปนี้คือ มีการบูรณาการ (Integrated) เชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาของแต่ละสาขาวิชา มีลักษณะเป็นองค์รวม (Holistic) เน้นกฎ ทฤษฎี ประเด็นและข้อคำถามที่มีความสำคัญ และมีประเด็นร่วมกัน เน้นการสืบสวน (Inquiry-Oriented) ให้ผู้เรียนสืบค้นหาคำตอบด้วยวิธีการวิจัย ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเน้นการพัฒนากระบวนการคิด เน้นการสร้างสรรคองค์ความรู้ (Constructivist) ให้ผู้เรียนหาความหมายจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับหรือจากการได้ศึกษาและต้องพัฒนาให้เกิดความรู้ด้วยตนเอง (Martinello; & Cook. 1994: 119) ดังนั้นการบูรณาการจึงเป็นแนวทางหนึ่ง ที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาสาระความรู้และกระบวนการเรียนการสอน ด้วยเหตุผลที่ว่าปัญหาที่ต้องแก้ไขและประสบการณ์ต่างๆ ล้วนแต่มีการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันหลายๆ สาขา ต้องเรียนรู้และใช้ทักษะมากมายเพื่อแก้ปัญหา นอกจากนั้นยังมีเหตุผลอื่นๆ อีกที่ทำให้เกิดการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทำให้เกิดพัฒนาการที่ดีขึ้นในทักษะต่างๆ เช่น การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้ร่วมกัน การสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกจริงๆ สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงได้

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ของมนุษย์ในรูปแบบการบูรณาการนั้น สอดคล้องและเหมาะสมกับการทำงานของระบบสมองที่สัมพันธ์กัน ระหว่างสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา เพราะสมองนั้นสร้างมาให้ทำงานเพื่อค้นหารูปแบบ หรือการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลและแนวคิดต่างๆ การ

เชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารหรือแนวคิดต่างๆ เกิดขึ้นในสมองทั้งสองซีก เป็นกลไกที่เก็บสะสมเอกสารความรู้ ที่ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง สามารถนำมาถ่ายทอดในบริบท หรือสถานการณ์อื่นๆ ได้ การบูรณาการเป็นหลักสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจความเป็นอยู่ของมนุษย์ และโลกที่เขาอาศัยอยู่ได้เป็นอย่างดี

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพหุศิลปศึกษา

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับพหุศิลปศึกษา

วิรุณ ตั้งเจริญ (2545: 94-95) กล่าวว่าจากแนวคิดทางการศึกษาของ Benjamin Bloom กล่าวว่า การศึกษามี 3 Domains คือการสร้างความรู้ (Cognitive domain) การสร้างทักษะ (Psychomotor domain) และการสร้างทัศนคติ (Affective domain) การสร้างทัศนคติ จินตนาการ กับศิลปะ กับดนตรี กับศิลปะการแสดง น่าจะเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างฐานรสนิยม สร้างฐานทัศนคติ ความซาบซึ้งให้กับเขา แล้วคนเหล่านี้ก็จะไปเป็นหมอ เป็นวิศวกร ไปเป็นพ่อค้า เขาก็จะรักและชื่นชมศิลปะ ตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญ เราไม่ได้สร้างคนแค่นั้น หรือแสนคนที่จะไปเป็นนักแสดงหรือเป็นศิลปิน แต่เรากำลังสร้างคน 60 กว่าล้านคนให้รักชอบ เกิดทัศนคติที่ติงามต่อศิลปะ ชื่นชมศิลปะ เห็นคุณค่าทางศิลปะ การสร้างค่านิยม สร้างความเข้าใจ สร้างความซาบซึ้ง นำเสนอประสบการณ์ ความรู้ และความคิดทางด้านศิลปะที่กว้างและหลากหลาย เป็นแนวความคิดร่วมสมัย ที่ท้าทายให้คิด ท้าทายให้ศึกษาค้นคว้าศิลปะต่อไปอีก โดยเสนอแนวคิดพหุศิลปศึกษา สำหรับการศึกษาศึกษาในสังคมไทยที่กำลังเผชิญหน้ากับปัญหาวิกฤติอย่างรุนแรงและรอบด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษาวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นปัญหาวิกฤติที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน มีรากฐานและที่มาของปัญหาร่วมกัน โดยเฉพาะวิกฤติปัญหาทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดจากความอ่อนแอของประเทศไทย ผสานกับอิทธิพลและแรงกดดันจากการพัฒนาของโลกตะวันตก ที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งในระดับโครงสร้าง ทำให้สังคมไทยต้องยอมรับกระแสการพัฒนาที่ตกอยู่ภายใต้การพัฒนา ที่เน้นความสำเร็จเฉพาะผลิตภัณฑ์มวลรวมของชาติโดยละเลยไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาคน สอดคล้องกับ ธวัชชานนท์ สิปปภากุล (2551: 39) กล่าวถึงพหุศิลป์ และพหุศิลปศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบของศิลปะตามแนวคิดของกลุ่มหลังสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการ ความคิดในการสร้างงานศิลปะ ด้วยสื่อที่หลากหลายปราศจากกำแพงกัน ว่างระหว่างประเภทของศิลปะตามความคิดแบบเก่า หรือข้อจำกัดเรื่องการใช้สื่อ ถึงการรับรู้และจินตภาพไม่จำกัดความคิด ไม่จำกัดสถานที่ และเวลาจึงนับได้ว่าเป็นวิธีการสอนแบบบูรณาการ เป็นพหุศิลปศึกษา เป็นการเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ อารี สุทธิพันธุ์ (2548: 29) กล่าวว่า พหุศิลปศึกษาเป็นการจัดลำดับทางความคิด และนำเสนอการกระทำที่เป็นรูปแบบของทฤษฎีที่มีคุณค่ามาก สอดคล้องกับ

ระดับการรู้คิดที่ยอมรับกันว่า มีความรู้ มีความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ รู้จักวิเคราะห์ สามารถสังเคราะห์และประเมินค่าตามแนวการประเมินผล การรู้คิด หลัง พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา เรามีรัฐธรรมนูญใหม่เรามีสิ่งที่ต้องเผชิญมากดั่งนั้น พหุศิลปศึกษาจึงมีสาระที่ดีเป็นอย่างยิ่ง จำเป็นอย่างยิ่งมากสำหรับสังคมปัจจุบัน ซึ่งตรงกับแนวคิดของ ตรวิทย์ พิจิตรพลากาศ (2551: 47) กล่าวถึงแนวคิดพหุศิลปศึกษาที่เน้นความสำคัญของกระบวนการคิด ธรรมชาติของผู้เรียน เทคนิคการสอนและการใช้สื่อที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก โดยมีครูเป็นผู้วางแผนกิจกรรม โดยชี้แนะและเชื่อมโยงกระบวนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม การดำรงชีพ และงานศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อานาจ เย็นสบาย (2548: 27) กล่าวว่า พหุศิลปศึกษาเป็นการบูรณาการทฤษฎีต่างๆ เข้ามาผสมผสานกันโดยมีหลักคิดเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่

กล่าวโดยสรุปแนวคิดพหุศิลปศึกษา เป็นพหุศิลปศึกษาเชิงบูรณาการ พัฒนามาจากแนวคิดหลังสมัยใหม่ บูรณาการเชื่อมโยงในชีวิตจริง เชื่อมโยงความรู้ความคิดทางภูมิปัญญา เปิดกว้างท้าทายแนวคิดที่ไม่จำกัดรูปแบบ เทคนิค วิธีการ สื่อสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ ในสังคมยุคหลังสมัยใหม่

4.2 ปรัชญาและแนวคิดพหุศิลปศึกษา

การพัฒนาสังคมไปสู่อารยะ สังคมจำเป็นต้องสร้างสังคมธรรมาภิบาล ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมแห่งจริยธรรมและสันติสุข บนพื้นฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่มีช่องว่างทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด โดยมุ่งพัฒนาศาสตร์และวิชาชีพให้มีความสำคัญเท่าเทียมกันมีสภาพเป็นสหวิทยาการ และมีพลวัต เป็นสังคมที่มีคุณค่าในชุมชนที่มีความเป็นชาติ และความเป็นสังคมโลก เชื่อมมั่นในภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล

4.3 วิสัยทัศน์และเจตนารมณ์พหุศิลปศึกษา

การศึกษาทางด้านพหุศิลปศึกษาสำหรับสังคมไทย เป็นแนวคิดเพื่อร่วมปฏิรูปสังคมและการศึกษาเพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ โดยเชื่อมั่นว่าพัฒนาการของสังคมต้องมีสภาพเป็นองค์รวม มีฐานการพัฒนาจากศาสตร์ต่างๆ อย่างครอบคลุมและมีพลังการสร้างสรรคของสมาชิกในสังคม เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ซึ่งพลังสร้างสรรคดังกล่าว ผลลัพธ์หลัก มาจากกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางพหุศิลปศึกษา ซึ่งสัมพันธ์กับศิลปวัฒนธรรม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

4.4 หลักการและกรอบความคิดพหุศิลปศึกษา มีดังต่อไปนี้

4.4.1 พหุศิลปศึกษา (Arts Education) หมายถึงกระบวนการศึกษาการบูรณาการความคิดและการสร้างสรรค์ โดยการเลือกสรรสื่อแสดงออกที่หลากหลาย สื่อแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสื่อสี สื่อร่างกาย สื่อเสียง สื่อภาษา เป็นการแสดงออกจากสภาพการรู้คิด (Cognition) และจินตนาการ (Imagination) เพื่อสะท้อนวัฒนธรรม (Culture) ภูมิปัญญา (Wisdom) และสุนทรียะ (Aesthetic) ของปัจเจกบุคคลที่สัมพันธ์กับชุมชน ความเป็นชาติ และความเป็นสากล

4.4.2 พหุศิลปศึกษามีพลังในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ สุนทรียะ และการพัฒนาวัฒนธรรมบูรณาการ (Integrat culture) ในสังคมอย่างสำคัญยิ่ง

4.4.3 กระบวนการพัฒนาพหุศิลปศึกษา การบูรณาการอยู่ในทุกปัจเจกบุคคลและทุกวิชาชีพ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สัมพันธ์กับศิลปวัฒนธรรมและชุมชน

4.4.4 กระบวนการพัฒนาพหุศิลปศึกษา มุ่งพัฒนาประชากรทั้งประเทศ เป็นด้านหลักและพร้อมที่จะผลักดันประชากรส่วนหนึ่ง ที่มีความสามารถพิเศษ และมุ่งที่จะประกอบวิชาชีพทางด้านศิลปะ ให้บรรลุเป้าหมายและมีศักยภาพสูงสุด

4.4.5 ภารกิจการพัฒนาพหุศิลปศึกษาเป็นของทุกคนในสังคม

4.5 วัตถุประสงค์แนวคิดพหุศิลปศึกษา มีดังต่อไปนี้คือ

4.5.1 เพื่อเสนอแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาทางด้านพหุศิลปศึกษา ให้เป็นแกนสำคัญสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการให้กับทุกคน และทุกวิชาชีพในสังคมไทย โดยเชื่อมั่นว่าความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการนั้น จะเป็นพลังสำคัญในสังคมไทยและการพัฒนาวิชาชีพทุกวิชาชีพในสังคมที่ต้องแข่งขันและก้าวหน้าในสังคมโลกวันนี้

4.5.2 เพื่อเสนอแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาทางด้านพหุศิลปศึกษา ให้เป็นแกนสำคัญสำหรับการพัฒนาสุนทรียะของทุกคนในสังคม เพื่อให้พลังสุนทรียะที่สัมพันธ์กับภูมิปัญญาของปัจเจกบุคคล ชุมชน ชาติ และความเป็นสากล เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมให้มีระสนิยมและสันติสุข

4.5.3 เพื่อเสนอแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาทางด้านพหุศิลปศึกษาให้เป็นแกนสำคัญสำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมบูรณาการ วัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และสุนทรียะ ผสานสัมพันธ์กับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และชุมชนภายใต้ความหลากหลายและพลวัตในสังคม

4.6 สภาพปัญหาแนวคิดพหุศิลปศึกษา

สังคมไทยพัฒนามาจากสังคมที่สืบทอดวัฒนธรรม และสืบทอดความคิดที่เข้มแข็ง มีกรอบวัฒนธรรมและกรอบความคิดจากเบื้องบน จากผู้มีอำนาจทางการปกครองและอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นด้านหลัก อำนาจทางภูมิปัญญาเป็นด้านรอง เราขาดความเข้มแข็งความเชื่อมั่นในภูมิปัญญา และความดีงาม เรามักยอมรับและให้เกียรติกับภูมิปัญญา วัตถุและวัฒนธรรม ที่ไหลบ่าเข้ามาอย่างขาดการวิเคราะห์ วิจาร์ณ ตลอดจนเวลาที่เรารื่นชมยกย่องสรรเสริญความเป็นต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่างชาติที่มีการแสดงปรากฏการณ์ทางวัตถุ อย่างชัดเจน โดยขาดการวิเคราะห์เหตุ และกระบวนการก่อนที่จะพัฒนามาสู่วัตถุซึ่งเป็นรูปธรรมนั้น ตลอดเวลาที่ผ่านไป สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมที่เน้นรูปแบบมากกว่าสาระ เน้นทรัพย์สินสมบัติมากกว่าภูมิปัญญาสมบัติ เน้นความรู้แบบสูตรสำเร็จมากกว่าความรู้ที่ได้มาจากการสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาของตนเอง เน้นการได้มาอย่างฉาบฉวยมากกว่าการได้มาด้วยความเหนื่อยยาก หลังจากการปฏิรูปสังคมไทยครั้งสำคัญในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การปฏิรูปทั้งทางด้านการศึกษา ระบบสังคม และระบบการศึกษา เกือบศตวรรษที่สังคมเปลี่ยนไป กระแสโลกาภิวัตน์รุนแรงยิ่งขึ้น การช่วงชิงอำนาจทางวัฒนธรรมในกระแสโลก ผ่านกระบวนการศึกษาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างรุนแรงยิ่งขึ้น ใครมีอำนาจเหนือทางวัฒนธรรมย่อมเป็นผู้ชนะ

กล่าวเฉพาะทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่เน้นกระบวนการศึกษาทางด้านศิลปะและการสร้างสรรค์ศิลปะในสังคมไทยพอประมวลปัญหาได้ดังนี้

1. เราแยกกระบวนการคิด กระบวนการสร้างสรรค์ และกระบวนการบริหารจัดการระหว่างศิลปะในสาขาต่างๆ ขาดความสัมพันธ์ในบริบทศิลปะ (Art context) และพลังของศิลปะโดยองค์รวมไม่ว่าจะเป็นทัศนศิลป์ ดนตรี ศิลปะการแสดง
2. เราแยกศิลปะออกจากบริบทสังคม (Social context) ทำให้กระบวนการคิด กระบวนการสร้างสรรค์ กระบวนการบริหารจัดการขาดคุณภาพ และประสิทธิภาพในเชิงบูรณาการ
3. เราแยกศิลปะของศิลปินออกจากศิลปศึกษา และในกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระบบโรงเรียนแยกสาขาต่างๆ ออกจากกันอย่างโดดเดี่ยวไม่ว่าจะเป็นทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ทำให้ระบบการศึกษาทางด้านศิลปะขาดการเชื่อมโยงในเชิงบูรณาการ
4. หลักสูตรการศึกษาทางด้านศิลปะ ทั้งทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้ให้ความรู้และชี้ให้เห็นคุณค่าของศิลปะที่มีความสำคัญในการพัฒนาสมาชิกในสังคมทุกคนให้เกิดดุลยภาพแห่งชีวิต
5. ประสิทธิภาพในการสอนศิลปะทุกระดับ ขาดความลุ่มลึก และขาดการอุทิศตนเพื่อวิชาชีพอย่างแท้จริง

6. สมาชิกในสังคมไทยส่วนใหญ่ผ่านระบบการศึกษาแบบสูตรสำเร็จ จำมากกว่าคิด การศึกษาที่พัฒนาสมองด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว อีกทั้งมีทัศนคติทางวัตถุนิยม ที่หลงใหลเพียงด้านการพัฒนาวัตถุ ทำให้คนที่มีการศึกษา คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ นักการเมือง นักบริหารครู อาจารย์ มีทัศนคติ รสนิยมและแรงสนับสนุนทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นไปอย่างอ่อนแอ

7. การศึกษาศิลปะมีเพียงในระบบโรงเรียนเป็นด้านหลัก ขาดพลังการศึกษาศิลปะในสังคมและในครอบครัว

8. สังคมไทยขาดพลังสื่อมวลชนและผู้คนในวิชาชีพต่างๆ ที่ตระหนักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นจิตวิญญาณของสังคม ไม่ว่าจะเป็นนักหนังสือพิมพ์ ครู นักการเมือง พระสงฆ์ คนเขียนบทภาพยนตร์ คนเขียนบทละคร ข้าราชการ คนพัฒนาข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

9. การศึกษาศิลปะและการสร้างสรรค์ศิลปะ ขาดวิชาการ ความรู้ความคิด และการค้นคว้าวิจัย ทำให้บุคคลและผลผลิตทางศิลปะขาดภูมิปัญญา

10. จากการศึกษา ในการสร้างสรรค์มาตรฐานวิชาการ ขาดการเชื่อมโยงทั้ง ภูมิปัญญาชุมชน ภูมิปัญญาสังคมไทย และภูมิปัญญาสากล มักเป็นผลผลิตเชิงช่างฝีมือและเทคนิคเป็นด้านหลัก

11. สังคมไทยขาดผู้ชื่นชม ผู้ฟัง ผู้สนับสนุนและผู้สะสมงานศิลปะ ที่มีความรู้ ความเข้าใจและรสนิยม เมื่อขาดความรู้ความเข้าใจและขาดรสนิยมจึงทำให้การชื่นชม ต้องการเพียงผลผลิตที่ฉาบฉวย ซึ่งส่งผลไปถึงผู้สร้างสรรค์ที่ฉาบฉวยด้วยเช่นกัน

12. สังคมไทยที่ผ่านมาไม่ใช่สังคมแห่งการเรียนรู้ ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งทางด้านศิลปะก็เช่นกัน ต้องสร้างเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยและการเรียนรู้ให้เป็นเสมือนลมหายใจ สำหรับทุกคน

13. ขาดแหล่งการศึกษาค้นคว้าทางด้านศิลปะทุกสาขา ขาดหอศิลปกรรม หอดนตรี หอนาฏดุ๊กษณ์ หอสะสมศิลปะ หอสมุด หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ในทุกชุมชน รัฐบาล สถาบันการศึกษา เอกชน วัด ชุมชน จะต้องตระหนักและพัฒนาให้เกิดขึ้น

14. ขาดสื่อการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทางด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วีดีทัศน์ ซีดีรอม อุปกรณ์การเรียนรู้ ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เรามีแต่เทคโนโลยี (T) แต่ขาดข้อมูล (I) ที่เป็นสาระสำคัญ

15. ขาดแรงผลักดันจากองค์กรภาครัฐ ทั้งในทางการเมือง และในระบบราชการ ขาดวิสัยทัศน์ และขาดพลังในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

16. ขาดพลังทางด้านศาสนาที่ควร มุ่งผสานความดีและความงามจากโลกุตรธรรม พัฒนามาสู่โลกียธรรม ให้เป็นมรรคเป็นผล สังคมต้องร่วมพัฒนาศาสนาให้มีพลังที่เข้มแข็ง และเป็นที่พึ่งทางปัญญา ความดี และความงาม

17. ชุมชนต้องเข้มแข็งมีภูมิปัญญาที่มีความเชื่อมั่นในพลังของชุมชน รวมทั้งการเป็นผู้นำในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมให้เข้มแข็ง และในทางกลับกันศิลปวัฒนธรรมก็ต้องย้อนมาพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งด้วยเช่นกัน

18. เราขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรม สื่อการเรียนรู้ ที่จะพัฒนารสนิยม รวมทั้งกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับสมาชิกสังคมทั้งมวล ย่อมเป็นก้าวสำคัญที่จะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความรัก การส่งเสริมและสนับสนุนจากทุกคนในสังคม

4.7 แนวคิดพหุศิลปศึกษา (Arts Education) มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

4.7.1 พหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE/Discipline Based Arts Education)

4.7.2 พหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา (MIAE/Multiple Intelligences Arts Education)

4.7.3 พหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (TWAE/Thai Wisdom Arts Education)

4.7.4 พหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่(PMAE/Postmodern Arts Education)

4.7.5 พหุศิลปศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ (GCAE/Gifted Child Arts Education)

4.7.1 พหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE. Discipline - Based Arts Education)

การศึกษาศิลปศึกษาและกระแสนักดในสหรัฐอเมริกาและยุโรปช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นกระแสการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) ที่สอดคล้องกับกระบวนการเสรีภาพ ลัทธิสมัยใหม่ และศิลปะหลังสมัยใหม่ ในสังคมที่มีการเรียนการสอนแบบ เด็กเป็นศูนย์กลาง (Child-centered Movement) เน้นการแสดงออกเฉพาะตัว ทั้งกระบวนการศึกษาและศิลปศึกษา อิทธิพลของการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม แพร่เข้าสู่สังคมไทยโดยผู้ที่ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกาและยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา แนวคิดและแนวปฏิบัติได้พัฒนาสืบมาในสังคมไทยช่วงปี 1970 - 1980 ได้มีกระบวนการเคลื่อนไหวทางความคิดในการศึกษาและศิลปศึกษาเกิดขึ้นใหม่ ที่สหรัฐอเมริกาและยุโรป โดยมุ่งเน้นแบบแผน (Discipline centered Movement) และพัฒนาแกนสำคัญในการสอน 4 แกน ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History)
- 2.สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)
3. ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism)
4. ศิลปะสร้างสรรค์ (Creating Art)

สกอตต์ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2545: 54; อ้างอิงจาก Scott Metheson. 1985. pp.10)

กล่าวถึงนักศิลปะศึกษามากมายที่พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความคิดดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น Harry Broudy Edmund Burke Feldman Monroe C. Beardsley Barkan Laura Chapman Elliot Eisner Ernest L. Boyer เป็นความพยายามที่มุ่งพัฒนาระบบการเรียนการสอนศิลปะในระบบโรงเรียนให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะสร้างสรรค์ ได้มีนำการเสนอทฤษฎีในการเรียนการสอนตามแกนด์กล่าวด้วยหลักเกณฑ์หรือแบบแผนมากมาย ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้ศิลปะศึกษาพัฒนาไปสู่การสร้างความรู้ (Cognitive Domain) เป็นประเด็นนำ โรงเรียนต้องตระหนักในการพัฒนาสติปัญญาและจิตวิญญาณให้เข้มแข็งเข้าด้วยกัน เอื้ออาทรต่อวัฒนธรรม พหุลักษณะและอัตลักษณ์ เสรีภาพในชุมชน เกทตี้ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2545: 138; อ้างอิงจาก Getty Center of Education in Arts. 1985. pp. 13) กล่าวถึงเป้าหมายหลักของการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของจิตใจและสติปัญญาใช้สติปัญญาสร้างสรรค์การแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดมีหลายรูปแบบ ภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นเพียงภาษาสองภาษาในการสื่อสารและแสดงออกทางทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะการแสดง ย่อมสื่อสารความคิดและความรู้สึกให้เห็นภาพ ได้ยินเสียงและมองเห็นได้ สำหรับเด็กๆ แล้วจำเป็นต้องพัฒนาสมองและสติปัญญาให้เต็มศักยภาพ ต้องพัฒนาความรู้สึกที่หลากหลาย ถ้ากระบวนการเรียนการสอนและการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ถูกยับยั้งในบางด้าน เป้าหมายทางการศึกษาย่อมไม่สมบูรณ์ ศิลปิน นักประวัติศาสตร์ศิลป์ นักศิลปะวิจารณ์ และนักสุนทรียศาสตร์ สร้างมุมมองที่หลากหลายในงานศิลปะ มุมมองเหล่านี้ส่งผลมาสู่การเรียนรู้และเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ด้วยมุมมองเหล่านั้นก่อให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งอย่างลึกซึ้งด้วยมุมมองความแตกต่างที่หลากหลายทางด้านศิลปะ

อำนาจ เย็นสบาย (2548: 27) กล่าวว่าพหุศิลปะศึกษาเชิงแบบแผน เป็นรากฐานเดิมของศิลปะศึกษาซึ่งยังคงความสำคัญ เพราะการสอนศิลปะไม่ได้จบเพียงแค่การปฏิบัติกรอย่างเดียว แต่ต้องพูดถึงปัญญา ทัศนคติ เรื่องความรู้ ความเข้าใจ ในประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ และการปฏิบัติ เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดกระบวนการ ด้านการสอนศิลปะ ทั้งการให้ความรู้และปฏิบัติการ

สุชาติ ทองสีมา (2546: 51) กล่าวว่าแนวคิด Neo-DBAE เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1990 เป็นการพัฒนาจากทฤษฎี DBAE โดยมุ่งบูรณาการความรู้ทางศิลปะร่วมกับศาสตร์อื่นๆ เป็นการตอบสนองต่อการพัฒนาของลัทธิหลังสมัยใหม่ (Post Modern) การเคลื่อนไหวปฏิรูป (Reform Movement) ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม (Multi Culture) บริบทของสังคม (Contextualism) และการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของครู

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545: 27-28) กล่าวว่า การสอนแบบเน้นการพัฒนาคุณค่าต่อศิษย์ครบ 4 ด้าน คือประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะวิเคราะห์ ศิลปะปฏิบัติ และประสบการณ์ด้านสุนทรียศาสตร์ ในการเรียนการสอน ครูสามารถสอดแทรกความรู้ คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม การอภิปราย ถกปัญหา ถึงแนวคิดค่านิยม วิธีชีวิตภูมิปัญญา คติธรรมชาวบ้านได้โดยไม่ยาก การเรียนการสอนเพียงปฏิบัติผลงานศิลปะเท่านั้น จึงไม่น่าจะพอเพียงแล้วสำหรับวงการศิลปศึกษาของไทย

กล่าวโดยสรุปศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE) เป็นพื้นฐานทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจใน 4 แขนงซึ่งได้แก่ ประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ ศิลปะปฏิบัติ นำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยไม่ได้แยกแต่ละด้านอย่างที่ผ่านมา สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ศาสตร์อื่นๆ ได้ ไม่ขีดเส้นไว้เพียงศิลปะเท่านั้น กิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎี พหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน ควรได้รับการพัฒนาทั้งในลักษณะบูรณาการและการแยกอิสระ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี ศิลปะการแสดง ทั้งนี้เพื่อการสร้างเอกภาพและการสร้างความโดดเด่นเฉพาะด้าน โดยพัฒนาให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะที่จะพัฒนาไปสู่วิชาชีพ กิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่มีเป้าหมายในการสร้างคน สร้างชุมชน และสร้างสิ่งแวดล้อม

4.7.2 พหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา (MIAE. Multiple-Intelligences Arts Education)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2545: 56-61) กล่าวถึงการพัฒนาการในเรื่องขององค์ความรู้ด้านศิลปศึกษานั้นสังคมตะวันตกมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาองค์ความรู้มาก่อนสังคมไทย ฐานที่เข้มแข็งผนวกกับความเจริญในทางวิทยาการด้านต่างๆ ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยและสังคมตะวันตกได้ส่งผลทำให้การศึกษาศิลปศึกษาในสังคมไทยเลือกที่จะศึกษาและพัฒนาศิลปศึกษาไปตามแนวทางการพัฒนาตามแบบโลกตะวันตกซึ่งรวมไปถึงเรื่องของทฤษฎีศิลปศึกษาด้วย ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อในทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปศึกษา ทฤษฎีปัญญาทางศิลปศึกษา ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปศึกษา ตลอดจนทฤษฎีความรู้สึก อาศัยทฤษฎีดังกล่าวไปพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนตามความรู้ความเข้าใจและจุดหมายที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีใหม่ๆ ในวงการศึกษานำทฤษฎีเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในวงการศิลปศึกษาก็เกิดขึ้นตลอดเวลา ทฤษฎีใหม่ที่น่าสนใจคือทฤษฎีวิวัฒนาการของสมอง โดยเฉพาะสมองส่วนที่ 3 ที่เรียกว่านีโอคอร์เท็กซ์ (Neocortex) การศึกษาเกี่ยวกับสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวากับการเสนอทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple-Intelligences) ของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ซึ่งว่าด้วยความฉลาดและเขาวงกตปัญญาของมนุษย์ 8 ด้านได้แก่

1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
2. ปัญญาทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์
(Logical-Mathematic Intelligence)
3. ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligence)
4. ปัญญาทางด้านร่างกายและทางด้านเคลื่อนไหว (Bodily – Kinesthetic Intelligence)
5. ปัญญาทางด้านดนตรี (Musical Intelligence)
6. ปัญญาทางด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence)
7. ปัญญาทางด้านความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
8. ปัญญาทางด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence)

ทฤษฎีพหุปัญญาว่าด้วยความฉลาดและเชาว์ปัญญาภายในตัวของมนุษย์ทั้ง 8 ด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมองทั้งสองซีกนั้น ถือเป็น การค้นคว้าเชิงจิตวิทยาที่สำคัญและถือเป็นกุญแจดอกสำคัญในการไปสู่ แนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา มีประเด็นสำคัญประกอบพิจารณา ดังนี้

1. คนทุกคนมีปัญญาทั้ง 8 ด้าน เพียงแต่จะมากน้อยด้านใดด้านหนึ่ง กวีคนสำคัญซึ่งเป็นทั้งกวี รัฐบุรุษ นักวิทยาศาสตร์ และนักปรัชญาดูเหมือนจะมีปัญญาสูงทุกด้านแต่คนส่วนใหญ่ จะมีสูงเพียง หนึ่ง หรือ สองด้าน ด้านอื่นจะมีไม่สูงนัก

2. คนทุกคนสามารถพัฒนาปัญญาแต่ละด้านให้สูงขึ้นถึงระดับที่ใช้การได้ บางคนจะมีความรู้ลึกว่า ตนมีปัญญาด้อยในบางด้านเช่น ด้านดนตรี ด้านคณิตศาสตร์ แต่การ์ดเนอร์ เชื่อว่าถ้ามีการให้กำลังใจฝึกฝนอบรม ก็อาจจะเสริมสมรรถภาพของปัญญาด้านต่างๆ ได้ เขายกตัวอย่างโปรแกรมการสอนดนตรีให้แก่เด็กของซูซูกิ ซึ่งสามารถฝึกเด็กให้มีความสามารถทางด้านดนตรีขั้นสูงตั้งแต่เล็กๆ โดยมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเช่น ความร่วมมือของผู้ปกครอง การมีประสบการณ์ทางด้านดนตรีตั้งแต่ยังเป็นเด็กอ่อน และให้ได้รับการสอนดนตรีตั้งแต่เล็กๆ การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทางด้านปัญญาด้านต่างๆ ตั้งแต่เยาว์วัย

3. ปัญญาทางด้านต่างๆ ทำงานร่วมกัน การ์ดเนอร์ ชี้แจงว่าปัญญาทั้ง 8 ด้านที่กล่าวมานั้นเป็นการอธิบายลักษณะแต่ละชนิดเท่านั้น แต่ที่จริงแล้วปัญญาหลายๆ ด้านจะทำงานร่วมกัน เช่นในการประกอบอาหารก็ต้องอ่านวิธีทำ (ด้านภาษา) และคิดคำนวณปริมาณของส่วนผสม (ด้านคณิตศาสตร์) เมื่อประกอบอาหารเรียบร้อยแล้ว ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความพอใจ (ด้านมนุษย์สัมพันธ์) และทำให้ตัวเองมีความสุขภาคภูมิใจ (ด้านการเข้าใจรู้จักตนเอง)

4. ปัญญาแต่ละด้านจะมีการแสดงความสามารถหลายทาง เช่น ความสามารถทางการอ่าน แต่ก็ไม่ได้ด้อยปัญญาทางด้านภาษา เพราะบุคคลเหล่านั้นอาจเป็นคนเล่าเรื่อง เล่านิทานเก่ง และใช้ภาษาพูดที่คล่องแคล่ว หรือบางคนที่ไม่มีความสามารถทางด้านกีฬาและการเล่นในสนาม ซึ่งดูเหมือนจะด้อยปัญญาทางด้านร่างกายแต่บุคคลนั้นอาจจะดีในการถักทอผ้าหรือเล่นหมากรุกได้เก่ง เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า แม้แต่ในลักษณะปัญญาด้านหนึ่งๆ ก็มีการแสดงออกถึงความสามารถหลากหลาย พหุปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเพราะเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนหรือการพัฒนาคนจึงสำคัญกว่าการให้ความสำคัญในความสำเร็จของผู้เรียน ในการสร้างตัวผลงาน การแข่งขัน รางวัลและชัยชนะ กระบวนการเรียนรู้ทางพหุปัญญานั้น ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคนให้ความสำคัญต่อความสามารถทางปัญญาทั้ง 8 ด้าน โดยเชื่อว่าปัญญาทั้ง 8 ด้านสามารถพัฒนาได้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2543: 64) ได้กล่าวถึงความเชื่อแนวคิดพหุศิลปศึกษาว่ามีความสอดคล้องกับการค้นคว้าในเรื่องศักยภาพทางสมองของมนุษย์ ทั้งสมองซีกขวา และสมองซีกซ้าย ที่ทำงานร่วมกันสัมพันธ์กัน มีศักยภาพในเชิงเหตุผล ตรรกะ ตัวเลข ภาษา และสมองซีกขวา มีศักยภาพในเชิงภาพ มิติสัมพันธ์ จินตนาการ ความคิดฝัน ความเชื่อหรือการพัฒนาสมองซีกใดซีกหนึ่งจึงเป็นความผิดพลาดและทำลายศักยภาพ ตามธรรมชาติของมนุษย์ จึงเท่ากับเป็นการสูญเสียโอกาสตลอดชีวิตของบุคคลหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา ยอมรับความสามารถซึ่งเป็นปัจจัยที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้และการจัดการเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมีความสำคัญยิ่ง การประเมินผลและการพัฒนาเป็นสิ่งที่สำคัญประการสุดท้ายที่บ่งบอกถึงการพัฒนาของผู้เรียนว่าบรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด และการประเมินผลจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อมีการนำผลของการประเมินไปเป็นฐานเพื่อการพัฒนาต่อไป สำหรับการประเมินผลและพัฒนาพหุศิลปศึกษาเชิงพหุปัญญา ให้ความสำคัญในวิธีการประเมินที่อาศัยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายมีการสังเกต การเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอท่ามกลางกระบวนการของการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การใช้นวัตกรรมที่เหมาะสม ประเมินผลผู้เรียนได้รอบด้านหลายมิติ จึงเป็นการประเมินผลที่เป็นผลดีต่อการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมาย

4.7.3 พหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (TWAE. Thai Wisdom Arts Education)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2545: 61-65) กล่าวถึงภูมิปัญญาไทย (Thai wisdom) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน (Folk wisdom) ที่ได้พัฒนาสืบต่อกันมาในชุมชน เป็นภูมิปัญญาเพื่อการดำรงชีวิต และเพื่อการแก้ปัญหาในการใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชนท่ามกลางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งภูมิปัญญาพื้นบ้านนี้ได้ผ่านการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องในแต่ละช่วงเวลาและอีกด้านหนึ่ง

คือ ภูมิปัญญาที่คนไทยคิดค้นและสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ซึ่งภูมิปัญญาความรู้ที่เกิดขึ้นนี้จะเกิดขึ้นในอดีตในปัจจุบันหรือในอนาคตก็ได้ เมื่อเรากล่าวถึงภูมิปัญญา ย่อมหมายถึง ปัญญา ที่ติดดิน ภูมิ แปลว่า แผ่นดิน มีคุณค่าบนโลกตามความเป็นจริง ภูมิปัญญาเป็นนามธรรม แต่ภูมิปัญญาก็สะท้อนสู่พฤติกรรม วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2543: 41) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดขึ้นจากความพยายามของคนในแต่ละท้องถิ่นที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งอยู่ใกล้ตัว ที่ไม่อาจพึ่งพาให้ผู้อื่นซึ่งอยู่ไกลตัวไกลปัญหาช่วยแก้ไขให้ได้ เนื่องจากแต่ละชุมชนมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกัน การทำมาหากินทางเกษตรกรรมต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติมาก แต่ละท้องถิ่นจึงมีการสั่งสมวิธีการขจัดและลดปัญหาในด้านการทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยถ่ายทอดกันมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนการเล่นต่างๆ ที่เกิดจากวิถีชีวิตในสังคมเกษตรกรรมอีกด้วย พิจารณาโดยภาพรวม ภูมิปัญญาหรือภูมิปัญญาไทยสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 8 ด้าน ดังนี้

1. วิธีการดำรงชีวิต (Livelihood)
2. ขนบธรรมเนียมประเพณี (Tradition)
3. ปรัชญาความเชื่อ (Philosophy and Belief)
4. เรื่องเล่าพื้นบ้าน (Folklore)
5. ความเชื่อทางศาสนา (Religion)
6. การละเล่นพื้นบ้าน (Folkplay)
7. ศิลปะและงานช่าง (Arts and Craft)
8. ภูมิปัญญาร่วมสมัย (Contemporary Wisdom)

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2542: 12-13) กล่าวถึงในส่วนของศิลปะและงานช่างได้ให้ทัศนะไว้ว่าการกระทำใดก็ตามที่ใช้ฝีมือและความคิดเข้าไปจัดการแล้ว ถือเป็นศิลปะทั้งสิ้น

อำนาจ เย็นสบาย (2542: 19-20) กล่าวถึงศิลปกรรมกับความเชื่อทางศาสนาว่า สังคมไทยในอดีต ศาสนามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิต โดยวัดเป็นศูนย์รวมของสังคม และเป็นแหล่งรวมศิลปกรรมที่สำคัญทั้งทางด้าน จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ผลงานที่ปรากฏแสดงเรื่องราวความเชื่อ ทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2545: 18) กล่าวถึงภูมิปัญญาใหม่ๆ ว่าภูมิปัญญาที่เกิดจากการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เพื่อปัญหาในบริบทใหม่ เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำวนเกษตร การทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น ได้รับการยอมรับนับถือมากขึ้นว่าเป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ

ในส่วนของภูมิปัญญาร่วมสมัย เป็นเรื่องของวิถีชีวิตคนไทย ของผู้คนในท้องถิ่น สะท้อนผ่านการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยแสดงถึงภูมิปัญญาทางศิลปะแบบจารีตประเพณีนิยม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษผสมผสานกับแนวคิดปัจจุบัน จึงเรียกว่า ภูมิปัญญาร่วมสมัย

การศึกษาด้านแนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญา สามารถเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทย ทั้งที่สืบทอดมาจากอดีต ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาร่วมสมัย พัฒนาเป็นกระบวนการเรียนการสอนทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยแยกกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การแสวงหาความรู้ภูมิปัญญาไทยจากบุคคลในรูปแบบการพูดคุย สอบถาม สัมภาษณ์ จากปราชญ์พื้นบ้าน พระสงฆ์ ผู้สอนศาสนา ผู้เฒ่า ศิลปิน ช่างพื้นบ้าน ผู้ประกอบอาชีพแต่ละอาชีพซึ่งมีภูมิปัญญามากมายทางด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่เป็นความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี

2. การแสวงหาความรู้ภูมิปัญญาไทยจากเอกสาร บันทึกต่างๆ เช่นจากสมุดข่อย หนังสือจดหมายเหตุ งานวิจัย ทั้งทางด้านปรัชญาความคิด การดำรงชีวิต ศิลปวัฒนธรรม

3. การแสวงหาความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ตรง การเดินทางไปสู่แหล่งข้อมูล การใช้ชีวิตในแหล่งข้อมูล หรือแหล่งประสบการณ์โดยตรง เรียนรู้ สังเกต และสัมผัสประสบการณ์รอบตัวด้วยตนเอง ซึ่งสามารถสัมผัสและเรียนรู้ภูมิปัญญาได้ทุกด้าน

4. การพัฒนาภูมิปัญญาไทย เมื่อเรามีชีวิตอยู่กับภูมิปัญญาของเรา ได้ศึกษาค้นคว้าหรือได้มีประสบการณ์ตรง เราสามารถอนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาภูมิปัญญาทั้งหลายให้เหมาะสมสอดคล้องกับปัจจุบัน เหมาะสมสอดคล้องกับชุมชนธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการสร้างสรรค์ชิ้นใหม่

5. การสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะและงานช่างทั้งศิลปะการแสดง ดนตรี และทัศนศิลป์ งานช่างที่มีความหลากหลายในแต่ละภูมิภาคและชุมชนไม่ว่าจะเป็นเครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน การทอผ้า งานแกะไม้ การทำเครื่องถม เป็นต้น

สรุปได้ว่าการสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะจากภูมิปัญญาไทย จำเป็นต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจ แสวงหาประสบการณ์ตรง สร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนามาสู่การสร้างสรรค์ กิจกรรมพหุศิลปศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย สามารถสร้างสรรค์ได้ทั้งในเชิงพหุศิลปศึกษาที่บูรณาการสื่อการแสดงออก (Expressive media) ทัศนศิลป์ ศิลปะ การแสดงดนตรีเข้าด้วยกันหรือบูรณาการสื่อที่หลากหลาย (Mixed media) ในศิลปะแต่ละสาขา เช่นทัศนศิลป์ สื่อผสม การแสดงผสมผสานและดนตรีผสมผสาน ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ไทยกับสากลหรือบูรณาการกับกิจกรรมอื่นๆ สามารถแยกการแสดงออก แยกสื่อ แยกลักษณะการสร้างสรรค์ได้เช่นกัน

4.7.4 พหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่ (PMAE. Postmodern Arts

Education)

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2543: 65-70) กล่าวถึงการเรียนการสอนศิลปะในประเทศไทย มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนศิลปะมาตามลำดับ ที่ผ่านมามีการเรียนการสอนศิลปะยังคงดำเนินการเรียนการสอน แยกศิลปะตามลักษณะของสื่อการแสดงออกเป็น ทัศนศิลป์ นาฏศิลป์ ดนตรี และอื่นๆ อีกทั้งพัฒนาการทางความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศิลปะที่พัฒนามานั้น ยังคงหยุดอยู่ที่ความคิดตามแบบของศิลปะสมัยใหม่ (Modern Arts) อันเป็นกระแสความคิดความเชื่อทางศิลปะที่ดำเนินการ มากกว่าหนึ่งศตวรรษ นับเป็นช่วงเวลาที่ยาวมากจนทำให้นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศิลปะต้องกลับมาพิจารณาทบทวนว่า ความคิดความเชื่อดังกล่าวตกยุคตกสมัยไปแล้วหรือยัง จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องต้องกระตุ้นเตือนให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการเรียนการสอนศิลปะรับรู้ถึงความจริง กระบวนการเรียนการสอนศิลปะในประเทศกำลังสอน และสร้างผู้เสพ สร้างแนวคิดศิลปะแบบอดีต ไม่ทันต่อกระแสความคิดของโลกปัจจุบันได้ ดังนั้นการที่เราจะหวังให้งานศิลปะของไทยเป็นที่ยอมรับของชุมชนโลกคงเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะปรากฏการณ์ทางความคิดในการสร้างงานศิลปะได้ปรับเปลี่ยนจากกระแสความคิดแบบสมัยใหม่ ซึ่งมองศิลปะด้วยกรอบสายตาแบบวิทยาศาสตร์ มาสู่กระแสความคิดและความเชื่อแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ซึ่งพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ราวปี 1930 และปรากฏชัดเจน มีอิทธิพลกระจายไปสู่ศาสตร์แขนงต่างๆ ในช่วงตั้งแต่ปี 1960 และได้ชื่อว่าเป็นช่วงเวลาของความคิดแบบหลังสมัยใหม่ อีกทั้งยังเป็นกระแสความคิดของชุมชนโลก มากกว่าจะเป็นเพียงความคิดของชุมชนชาติใดชาติหนึ่งโดยเฉพาะ

เคลกส์ (วิรุณ ตั้งเจริญ.และคณะ 2543: 66; อ้างอิงจาก Mary Klages 1997: unpagged) ได้กล่าวถึงลัทธิหลังสมัยใหม่ไว้ว่า Postmodernism เป็นคำที่มีความซับซ้อน เป็นคำที่แสดงถึงกลุ่มของความคิด ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงวงการวิชาการตั้งแต่กลางปี 1980 คำว่า Postmodernism เป็นคำที่ยากจะให้คำนิยามหรือคำอธิบาย ทั้งนี้เพราะมันเป็นแนวความคิดที่ปรากฏอยู่ใกล้วงการคิด ทางการศึกษาที่กว้างขวางหลากหลายทั้งในวงการศิลปะ สถาปัตยกรรม ดนตรี ภาพยนตร์ วรรณคดี สังคม วิทยาการสื่อสาร แฟชั่น และเทคโนโลยี นับเป็นเรื่องที่ยากจะบอก คำๆ นี้ หรือความคิดนี้เกิดขึ้นเมื่อใด หรือเริ่มต้นเมื่อใดแน่นอน ฮูสเสน (Andreas Huyssen) เสนอความเห็น คำว่า Postmodernism ถูกใช้ครั้งแรกในช่วงทศวรรษ 1960 โดยนักวิจารณ์วรรณกรรม อาทิ Leslie Fiedler และ Ihab Hassan ผู้ซึ่งแสดงทรรศนะและอธิบายถึงลักษณะงานวรรณกรรมหลังสมัยใหม่หลังจากนี้จนราวกลางทศวรรษ 1970 คำๆ นี้ก็ใช้กันแพร่หลายในกลุ่ม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ การละคร จิตรกรรม ภาพยนตร์ และดนตรี เมื่อกลับมาพิจารณาที่งานศิลปะหลังสมัยใหม่ เจมส์สัน (Frederic Jameson) สรุปว่า ศิลปะหลังสมัยใหม่เป็นงานศิลปะที่เกิดขึ้นมา

ละลายกำแพงกันระหว่างวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมชั้นล่าง (High and Low Culture) เช่นงานของวอร์ฮอล (Andy Warhol) งานศิลปะหลังสมัยใหม่จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระดับทางสังคมและเศรษฐกิจของศิลปินผู้สร้างงานและผู้เสพงาน ศิลปะที่มีรากฐานมาจากผู้บริโภคและสร้างขึ้นเพื่อพวกเขา นอกจากนี้งานศิลปะหลังสมัยใหม่ยังเป็นงานที่ทำลายตัวกันระหว่าง High และ Low Arts เป็นรูปแบบงานที่ใช้สื่อนานาชนิด และละลายกฎเกณฑ์ที่เคยยึดถือกันมา รวมทั้งกฎเกณฑ์ตามแบบของงานศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญของศิลปะหลังสมัยใหม่ไว้ดังนี้

1. พหุศิลปศึกษา เป็นรูปแบบของศิลปะ ตามแนวคิดของลัทธิหลังสมัยใหม่ เพราะศิลปะตามแนวคิดของกลุ่มหลังสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับการบูรณาการ ความคิดในการสร้างงานศิลปะ ด้วยสื่อที่หลากหลายปราศจากกำแพงกันระหว่างประเภทของศิลปะ ตามความคิดแบบเก่าหรือข้อจำกัดเรื่องการใช้สื่อในการแสดงออก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้ และจินตภาพรูปแบบที่ไม่อาจสรุปได้ว่าเป็นชนิดหรือประเภทใด ลัทธิหลังสมัยใหม่มีแนวโน้มให้อิสระต่อการใช้สื่อให้เสรีภาพต่อจินตนาการ การใช้เทคนิคที่หลากหลาย ตลอดจนให้เสรีภาพ ในการเลือกแรงดลใจจากแหล่งที่หลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก Popular Culture
2. ผลงานศิลปะ ในความคิดของลัทธิหลังสมัยใหม่ ปราศจากความหมายในตัวมันเอง ตามความสัมพันธ์เชิงความหมาย ระหว่างศิลปินและผลงานศิลปะ ในความคิดแบบสมัยใหม่ เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ในความคิดของพวกเขาหลังสมัยใหม่ ความหมายในผลงานศิลปะ ที่เกิดจากการรับรู้ของผู้เสพงานศิลปะ เป็นผู้ให้ความหมายของงานนั้น นักคิดและนักวิจารณ์ หลังสมัยใหม่ไม่เชื่อว่า ศิลปะจะสามารถสื่อสารความคิดต่อผู้เสพ ได้โดยปราศจากความรู้ในเรื่องเวลา และสถานที่ซึ่งผลงานศิลปะชิ้นนั้นถูกสร้างสรรค์ขึ้นพวกเขาเชื่อว่าผลงานศิลปะมีลักษณะบางประการ และมีความหมายที่ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งผลงานศิลปะ จะถูกตีความที่มีความแตกต่างกันไป ในช่วงเวลาและสถานที่ซึ่งต่างกัน ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสังคม ล้วนส่งผลกระทบต่อผลงานผู้เสพและงานศิลปะ จากเหตุผลและความเชื่อ ของกลุ่มลัทธิหลังสมัยใหม่ ผลงานศิลปะมิได้มีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง แต่คุณค่าของผลงานศิลปะ ขึ้นอยู่กับปฏิกิริยาของผู้เสพที่มีต่อผลงานนั้นๆ
3. ศิลปะในความคิดของลัทธิหลังสมัยใหม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้บริบททางสังคม และวัฒนธรรมจึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์และเรียนรู้ศิลปะ ศิลปะทั้งหลายมีอาจจะอยู่โดดๆ ตามลำพังได้ นอกจากนี้ผู้สร้างงานศิลปะหลังสมัยใหม่มักจะมีประเด็นสงสัย และวิพากษ์วิจารณ์ยุคสมัยของตน อีกทั้งมักจะสร้างผลงานที่เป็น Activist Arts ซึ่งต่อสู้เรียกร้องเพื่อเพื่อสังคมและการเมือง
4. กลุ่มศิลปะหลังสมัยใหม่ จะเป็นปฏิบัติต่อระบบความคิด ตามแบบศิลปะสมัยใหม่ และจะเป็นกลุ่มที่วิพากษ์วิจารณ์ศิลปะสมัยใหม่พวกเขาศิลปะสมัยใหม่เห็นว่า ศิลปะแบบสมัยใหม่สมัยใหม่ให้ความสำคัญ กับจิตสำนึกส่วนตนโดยไม่สนใจอดีต และพยายามเน้น ความคิดริเริ่มเฉพาะตนในการสร้างงานศิลปะ ขณะที่ลัทธิหลังสมัยใหม่ทั่วไป จะหยิบเอาสาระ จากอดีตและ

นำเอาสาระแก่นั้นมาใส่ในบริบทใหม่ นอกจากนี้ทั้งนักทฤษฎีและ นักวิจารณ์หลังสมัยใหม่จะให้การยอมรับกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะ และรูปแบบงานศิลปะที่หลากหลาย ไม่จำกัดขอบเขตเส้นแบ่งกันใดๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับนักวิจารณ์ และนักคิดกลุ่มสมัยใหม่ที่ จะปฏิเสธผลงานของศิลปินที่มีได้เป็นไปตามทฤษฎี ความเชื่อของลัทธิสมัยใหม่ สมโภชน์ ศรีวัชรณ (2545: 21) กล่าวว่ากลุ่มหลังสมัยใหม่ พยายามแสดงออกถึงความแตกต่าง ทางความไม่เชื่อมั่นกระบวนการคิด และในการดำรงชีวิตของกลุ่มสมัยใหม่

5. กลุ่มความคิดแบบหลังสมัยใหม่ ไม่เชื่อในเรื่องความเป็นไปได้ของการสื่อสารที่เป็นสากลหรือภาษาสากล (Universal Communication) ซึ่งตรงข้ามกับลัทธิสมัยใหม่ที่เชื่อและแสวงหาสิ่งที่เป็นสากล ตลอดจนสามารถที่จะเป็น Universal Communication ทว่ากลุ่มหลังสมัยใหม่เชื่อในเรื่องลักษณะเฉพาะตนที่แตกต่าง พวกเขาจะให้ความสำคัญกับเรื่อง เชื้อชาติ ชนชั้น เพศ พฤติกรรมทางเพศ ธรรมชาติ พื้นถิ่น ดินแดนต่างๆ ซึ่งแตกต่างกัน กลุ่มหลังสมัยใหม่เห็นว่าระบบสากล (Global) จำเป็นต้องคำนึงถึง ลักษณะเฉพาะของชุมชน ด้วยเหตุนี้ย่อมส่งผลต่อการสร้างสรรค์และศึกษาผลงานศิลปะ โดยมีข้อเสนอเกี่ยวกับการเรียนการสอนแนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่ ตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 การเรียนการสอนต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูมีหน้าที่จัดการวางแผนกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน

5.2 กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเลือกใช้สื่อหลากหลายชนิดเพื่อการแสดงออกจากศิลปะที่อิสระปราศจากกรอบจำกัดแบบเก่า

5.3 กิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพในการคิด (Thinking Process) อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ความสมดุลระหว่างการคิดหาเหตุผลและจินตนาการที่จะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างมีคุณค่า

5.4 กิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพในการรับรู้ การเสพสุนทรีย์ของผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เข้าใจในสุนทรีย์อย่างทันสมัย

5.5 กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จะเข้าใจความรู้ความคตินานาชาติ (Globalize) ขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเองชุมชน สังคมที่ผู้เรียนดำรงอยู่

5.6 กิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนศิลปะระลึกและตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งแวดล้อมชีวิตและงานศิลปะได้ดีมากขึ้น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกัน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด การเข้าใจถึงความหลากหลาย และความแตกต่าง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์จริงในสังคม การประเมินผล การเรียนการสอน ลัทธิหลังสมัยใหม่ เชื่อว่ กระบวนการทำงานเป็นสิ่งสำคัญและมีค่ามากกว่าชิ้นงานที่สำเร็จ ด้วยเหตุนี้ผู้สอน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด การทำงานของผู้เรียนเป็นหลัก อีกทั้งเกณฑ์การประเมิน ควรจะเป็นเกณฑ์ที่เปิดกว้าง มิใช่เกณฑ์การวัดผลแบบวิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดของลัทธิสมัยใหม่ หากผู้สอนต้องเชื่อในเรื่องความหลากหลาย และความแตกต่างเป็นหัวใจสำคัญ

สรุปได้ว่าจากแนวคิด พหุศิลป์ศึกษาเชิงศิลปะหลังสมัยใหม่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และบูรณาการความคิดในการสร้างสรรค์ศิลปะอย่างอิสระ ไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบใดๆ สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยเทคนิคที่หลากหลาย อย่างมีเสรีภาพในการจินตนาการ จากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่เน้นกระบวนการคิด ตามความต้องการของผู้เรียนในรูปแบบต่างๆ

4.7.5 พหุศิลป์ศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ (GCAE. Gifted Child Arts Education)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2545: 72-79) กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญ ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อระบบการศึกษา ตระหนักถึงความแตกต่างและสามารถตอบสนองเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมโดยเฉพาะในกรณีผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษที่เหนือกว่าเด็กในวัยเดียวกัน กลุ่มผู้เรียนเหล่านี้มีสิทธิ์ที่จะได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 วรรค 4 ว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น เด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ หมายถึง เด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน ในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ความสามารถทางด้านดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางวิชาการในสาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขา อย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มีอายุในระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ การทำความเข้าใจกับผู้มีความสามารถพิเศษ (Gifted. Talented. Genius) มีความสลับซับซ้อน และมีปัจจัยมากมาย ที่จะต้องศึกษาค้นคว้า เพื่อค้นหาองค์ความรู้ ค้นหาปัจจัยและองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความสามารถพิเศษ ค้นหาตัวบ่งชี้ บุคลิกลักษณะของผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ค้นหาเครื่องมือที่จะตรวจวัดและตรวจสอบ ค้นหาปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษให้เต็มศักยภาพ ค้นหาปัจจัย สภาพแวดล้อม และการเลี้ยงดู ค้นหาแบบแผนของหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อความสามารถพิเศษ รวมถึงกระบวนการส่งต่อทั้งในระบบโรงเรียนและระบบสังคม การแสวงหาและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ภาษา กีฬา ดนตรี ศิลปะการแสดง ทัศนศิลป์ นาฏศิลป์ สังคมไทยย่อมมีความหมายมากขึ้นอย่างแน่นอน แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาศิลปะ ทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาศิลปะ ทฤษฎีหลักที่มักอ้างอิงถึงคือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis Theory) ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) ทฤษฎีพฤติกรรม (Behaviorism Theory) และทฤษฎีข้อมูล (Information Theory) หากมีคำถามว่าทำไมศิลปินสองคนจึงต่างกัน ฟรอยด์ (Sigmund Freud) อธิบายถึงแรงขับ

จากสัญชาตญาณและความคับข้องใจที่แตกต่างกัน นักจิตวิทยาวิเคราะห์คนอื่น อาจจะอธิบายถึง ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างอิสรภาพของตน และพลังอัตโนมัติ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ได้อธิบาย ถึงการขัดเกลาของสภาพแวดล้อม รวมถึงการเสริมแรงจากสังคม นักจิตวิทยาบางกลุ่ม อาจศึกษาค้นคว้าหาความแตกต่างในเรื่องของสติปัญญาและสภาพการรู้คิด นักจิตวิทยาบางกลุ่ม อาจศึกษาค้นคว้าถึงเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถนำเสนอสิ่งผิดปกตินั้นได้ นักจิตวิทยาบางกลุ่มอาจค้นหา ทักษะในการแก้ปัญหากระบวนการแก้ปัญหา การแสวงหาคำตอบ และการอธิบายพฤติกรรมของ ศิลปินในแง่มุมต่างๆ กัน แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียศึกษาขึ้นอยู่กับความเชื่อที่ว่า ความรู้สึกสัมผัส ความสามารถในการวินิจฉัยทางสุนทรียะของเด็ก สามารถและควรที่จะเพาะให้เกิดขึ้นในโรงเรียน สุนทรียศึกษาพร้อมที่จะเพิ่มพูนความสามารถและประสบการณ์คุณภาพทางสุนทรียะให้เด็ก ทั้งวัตถุ ที่มนุษย์ผลิตขึ้นจากธรรมชาติ และเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อม ขอบข่ายของสุนทรียศึกษาสามารถ ตรวจสอบได้จากความสัมพันธ์ ระหว่างศิลปะและมนุษยชาติทั้งศิลปะและมนุษยชาติเกี่ยวข้องกับ ความหมาย และคุณภาพของประสบการณ์ในชีวิตทั้งคู่แสดงถึงการศึกษเชิงคุณค่า มนุษยชาติ แสดงออกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในเชิงความคิดและแบบแผนอย่างกว้างขวาง ทั้งการสร้าง และการเผชิญหน้า สุนทรียศึกษาแสดงประสบการณ์ และการแสดงออกในความคิดและแบบแผน เหล่านี้ แนวคิดพื้นฐานทางด้านเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีความเชื่อว่าเด็กและเยาวชนที่จะ สร้างสรรค์ทัศนศิลป์สำหรับปัจจุบันและอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านความคิด สร้างสรรค์บนพื้นฐานของสติปัญญาและการรู้คิด มีประสาทสัมผัสที่ดี สามารถพัฒนาทักษะการ สร้างสรรค์ การกำหนดปัญหาและการแก้ปัญหาที่สัมพันธ์กับความคิดและจินตนาการให้เป็นรูปธรรม หรือรูปลักษณะทางศิลปะได้อย่างดีเลิศ

แนวคิดเกี่ยวกับสมองและการสร้างสรรค์ เอดเวิร์ดส์ (Betty Edwards) เชื่อว่า บุคคล ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ย่อมเป็นคนซึ่งสามารถแสดงกระบวนการอย่างใหม่ในการเสนอข้อมูลผ่านการ แสดงออก ซึ่งตามปกติแล้วข้อมูลในเชิงประสาทสัมผัสหรือการรับรู้อันเกิดจากการมองเห็น และผู้ สร้างสรรค์ก็ต้องการความรู้ในกลวิธีต่างๆ สำหรับการสร้างสรรค์ในแง่ปัจเจกการสร้างสรรค์ซึ่งเป็น ปრაกฏการณ์ที่อยู่เหนือวัตถุบั้นนั้นๆ การสร้างสรรค์จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับความแตกต่าง ระหว่างกระบวนการสองด้าน คือการรวบรวมข้อมูลและการแปลงข้อมูลการค้นพบใหม่ในเรื่องการ ทำงานของสมองความกระจ่างชัดในเรื่องกระบวนการทั้งสองด้านนั้น ที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับ การทำงานของสมองทั้งสองซีกเป็นประการแรกก่อนที่จะก้าวไปสู่ศักยภาพในการสร้างสรรค์ต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับพหุปัญญา ตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เชื่อว่าความสามารถของสมองมนุษย์มีความซับซ้อนมากและแบ่งความสามารถหรือปัญญาออกเป็น 7 ด้านคือ ปัญญาทางภาษา ปัญญาทางตรรกะและคณิตศาสตร์ ปัญญาทางมิติสัมพันธ์ ปัญญาทางการเคลื่อนไหวร่างกาย ปัญญาทางดนตรี ปัญญาทางมนุษยสัมพันธ์ ปัญญาทางความเข้าใจตนเอง และต่อมา การ์ดเนอร์ เพิ่มปัญญาด้านที่ 8 คือ ปัญญาทางธรรมชาติวิทยา ทฤษฎีพหุปัญญาที่มีความเชื่อที่สำคัญคือ ทุกคนมีปัญญา 8 ด้าน มากน้อยต่างกันในแต่ละด้านทั้งนี้สามารถพัฒนาปัญญาแต่ละด้านให้สูงขึ้นได้ โดยปัญญาด้านต่างๆ จะทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและปัญญาแต่ละด้านจะแสดงความสามารถออกมาหลายทาง ตามความเชื่อดังกล่าว จึงสอดคล้องกับการค้นคว้าเรื่องศักยภาพของสมองมนุษย์ช่วงครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ศักยภาพของสมองซีกซ้ายและขวาที่ทำงานร่วมกัน สัมพันธ์กัน สมองซีกซ้ายมีศักยภาพเชิงเหตุผล ตรรกะ ตัวเลข ภาษา และสมองซีกขวาที่มีศักยภาพในเชิงภาพ มิติสัมพันธ์ จินตนาการ ความคิดฝัน ซึ่งทำงานร่วมกันและประสานกันย่อมหมายถึงการสนับสนุนซึ่งกันและกันด้วย

พหุศิลป์ศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ จึงเป็นการบูรณาการแนวคิดทั้งความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ แนวคิดจิตวิทยาศิลปะ แนวคิดเกี่ยวกับสมองและการสร้างสรรค์ แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับพหุปัญญา และสร้างสรรค์ศิลปะจากการเลือกสรรสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อการแสดงออกจากสภาพการรู้คิดและจินตภาพเพื่อสะท้อนสุนทรียะ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม การกำหนดกิจกรรมตาม แนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเชิงความสามารถพิเศษ นับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับวงการการศึกษาของไทยเรา อย่างไรก็ตามการกำหนดกิจกรรมดังกล่าวก็ยังคงผสานแนวคิดหลัก ซีไอเอสเอสที หรือ ซีเอสที (CISST) คือ สมมุติฐานสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์กับแนวคิดอื่นๆ ที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมเพื่อชีวิต ผู้มีความสามารถทั้งศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ ดนตรี และศิลปะศึกษาด้วย แนวคิดหลักซีไอเอสเอสที หรือ “CISST” มีดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2544: 224-225) กล่าวถึง แนวคิดหลักซีไอเอสเอสที หรือ “CISST” ดังนี้คือ

C คือ Creativity ความคิดสร้างสรรค์ จำเป็นต้องมีอยู่ในทุกวิชาที่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ หมอ นักดนตรี ข้าราชการ ช่างนา สังคมไทยขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ระบบโรงเรียนไม่ได้ช่วยสร้างให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะมีพลังผลักดันความคิดสร้างสรรค์สูง แต่หลักสูตรและการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนค่อนข้างลุ่มเหลว ความคิดสร้างสรรค์ในทางศิลปะแสดงออกมาในด้านต่างๆ กัน ความคิดสร้างสรรค์เป็นไปได้อย่างกระบวนกรคิด และปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม ความคิดสร้างสรรค์ในที่นี้มุ่งเน้นปรากฏการณ์รูปธรรมที่นำเสนอออกมาทางรูปแบบของผลงานศิลปะ

I คือ Imagination จินตนาการ คือภาพในสมองที่มีอยู่กับทุกคน อาจเป็นความฝัน เราก็มักจะเชื่อว่าจินตนาการมีพื้นฐานบนความจริงอยู่พอสมควร จินตนาการอาจเป็นการคาดการณ์ไปข้างหน้า และคนเราก็มักจะพยายามหรือบุกบั่นไปสู่จินตนาการนั้น ลีโอนาร์โด ดา วินชี ร่างภาพ จินตนาการถึงเครื่องบินและเฮลิคอปเตอร์ หลังจากนั้นอีกหลายร้อยปีพี่น้องตระกูลไรท์จึงทดลองการบินได้สำเร็จ ศิลปะกระตุ้นพลังจินตนาการในเด็กและเยาวชนได้อย่างมากและผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ก็ควรมีจินตนาการเด่นชัด

S คือ Systematization การจัดระบบ เป็นสิ่งจำเป็นอีกด้านหนึ่งก็คงมิใช่เฉพาะทางด้านทัศนศิลป์ ศิลปะเป็นเรื่องของการแสดงออก จินตนาการ การสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม เรื่องของระบบ หรือสุนทรียะเชิงวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการออกแบบ การกำหนดโครงสร้างภาพ การวางแผนใช้สี การตกแต่ง ความละเอียดประณีต ระบบคิดที่ซับซ้อนซึ่งในแต่ละงานหรือแต่ละกิจกรรมก็มีมากน้อยต่างกันออกไป กิจกรรมและการตรวจวัด การจัดระบบความคิด และการทำงานทางศิลปะจึงมีความจำเป็นด้วย

T คือ Transformation ทัศนศิลป์ ใช้การมองเห็นหรือจักขุประสาทเป็นด้านหลัก แต่การมองเห็นก็เกี่ยวข้องกับกลไกและการแปลความของสมอง การมองเห็นภาพหรือรูปทรงอย่างปกติธรรมดา คงเป็นเพียงเรื่องการเห็นโดยทั่วไปแต่การเห็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และศิลปะจะเป็นเรื่องของความสามารถในการแปลงรูป การเสริมแต่งรูป หรือสร้างรูปขึ้นมาใหม่การพัฒนารูปทรง ในที่นี้จึงเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในการตรวจสอบเด็ก และเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ โครงการวิจัยเพื่อการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มี ความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์ ตามแนวคิดซีไอเอสเอสที (CISST) พัฒนากิจกรรมให้แสดงความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) จินตนาการ (Imagination) ความรู้สึกสัมผัส (Sensibility) การจัดระบบภาพ (Systematization) และการพัฒนารูปทรง (Transformation) กิจกรรมจำนวน 12 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเขียนภาพเมืองในจินตนาการ การวาดภาพสัมผัส การเขียนภาพทิวทัศน์ การออกแบบสองมิติ การเขียนภาพจากเพลง การเขียนภาพจากกลิ่น การเขียนภาพจากรส การสังเคราะห์รูปทรง การปั้นจากจินตนาการ การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส การประดิษฐ์วัสดุ และออกแบบโครงสร้าง ผลการปฏิบัติกิจกรรมทั้งหมดจากการคัดสรรนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไผทอุดมศึกษาจำนวน 44 คน มีผลงานที่มีคุณภาพดีจากการเขียนภาพระบายสีหัวข้อเรื่องน้ำพระทัยในหลวง พิจารณา คัดเลือกนักเรียน 12 คน ที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ พบว่านักเรียนทั้ง 12 คน มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3 ภาคเรียนดีเยี่ยมระหว่างร้อยละ 86 – 95 (11 คน ระหว่างร้อยละ 91 – 95) สามารถสร้างสรรค์กิจกรรม 12 กิจกรรมมีคุณภาพดีเยี่ยม ระหว่าง 5 – 8 กิจกรรม เด็กที่มีความสามารถพิเศษเหล่านี้สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยที่กิจกรรมเหล่านั้นกระตุ้นทั้งระบบ

การคิดและการสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการสร้างงานทัศนศิลป์ตามแนวคิดของศิลปะสมัยใหม่และศิลปะหลังสมัยใหม่ในปัจจุบัน เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ตามสมมติฐาน ซีไอเอสเอสที (CISST) ซึ่งใช้กิจกรรมเพื่อตรวจสอบความคิดสร้างสรรค์ (C) จินตนาการ (I) ความรู้สึกสัมผัส (S) การจัดระบบภาพ (S) และการพัฒนารูปทรง (T) มีผลการเรียนสูงมาก ศักยภาพในการสร้างสรรค์กิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับการสร้างทัศนศิลป์ร่วมสมัย ทั้งศิลปะสมัยใหม่และศิลปะหลังสมัยใหม่ ศักยภาพในการสร้างสรรค์กิจกรรมระดับคุณภาพดีเยี่ยมตามแนวคิดซีไอเอสเอสที มีความสัมพันธ์กับศักยภาพการเรียนระดับสูงมาก หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความรู้สึกสัมผัส การจัดระบบภาพ และการพัฒนารูปทรง จากกิจกรรมศิลปะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการสร้างสรรค์ศักยภาพในการเรียนอาจเป็นแรงผลักดันในการสร้างสรรค์หรือปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เมื่อพัฒนาทฤษฎี “ศิลปะศึกษา” เชิงความสามารถพิเศษ หรือ CISST มาสู่พหุศิลปะศึกษา (Arts) ที่บูรณาการความรู้ความคิดและการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง และดนตรีเข้าด้วยกัน การบูรณาการที่ผสมผสานกับการแยกย่อยศิลปะเฉพาะด้าน ย่อมต้องพัฒนากิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว วัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับศิลปะหลังสมัยใหม่

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

5.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 1-3) กล่าวถึงความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ ในการสร้างคนไทยให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญของงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยที่เกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม เกิดจริยธรรมและเรียนรู้วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาใน ชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี ด้วยวิสัยทัศน์ที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน คนสร้าง งานเพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เชื่อมมั่นใน นโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการที่เน้น คุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นการบูรณาการ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ และมีความหมายในการพัฒนาตนเอง

มาตรา 27 และบทเฉพาะกาล มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีและรายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา ในชุมชนสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมถึงการจัดการให้ สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย การจัดการ ศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาให้มีความสมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด สามารถ เรียนรู้พัฒนาตนเองได้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2548: 47) กล่าวว่าวิกฤติเศรษฐกิจในสังคมไทย พุทธศักราช 2540 มิได้แสดงให้เห็นเพียงเฉพาะวิกฤตเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ได้สะท้อนให้เห็นวิกฤตทางสังคม การเมือง และ การศึกษาอีกด้วย กล่าวเฉพาะทางด้านการศึกษา เท่าที่ผ่านมามหาการศึกษาไทยไม่สามารถสร้าง ศักยภาพ สร้างการดำรงชีวิตที่สันติสุข สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของคนไทยได้ คนไทย ส่วนใหญ่ไม่รักการเรียนรู้ทำให้การพัฒนาประเทศ การบริหารจัดการ การทำงาน และการตัดสินใจ มิได้อยู่บนพื้นฐานขององค์ความรู้เป็นด้านหลัก การพัฒนาประเทศในทุกด้านจึงมีขีดจำกัด และเต็มไปด้วย ปัญหา

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2544: 1) กล่าวว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในราชกิจจานุเบกษาลงวันที่ 19 สิงหาคม 2542 ซึ่งจะมีผลตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นไปนั้น ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนของการศึกษาไทยที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากสาระตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา แล้ว ยังเป็นการเปลี่ยนวิธีการในการจัดการศึกษาพร้อมๆ กันไป เมื่อแนวคิดและกระบวนการของ

การศึกษาเปลี่ยนไปเช่นนี้ การผลิต และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา จะต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เกิดขึ้นมาพร้อมกับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก หรือที่เรียกว่าโลกไร้พรมแดน เกิดกระแสสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สู่ยุคสังคมที่เรียกว่า สังคมยุคหลังสมัยใหม่ (Post-Modern) การศึกษาของไทยก็หนีไม่พ้นที่จะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

5.1.1 หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

5.1.1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล

5.1.1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

5.1.1.3 เป็นการศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

5.1.1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

5.1.1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

5.1.2 จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

5.1.2.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

5.1.2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

5.1.2.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์

5.1.2.4 มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

5.1.2.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

5.1.2.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

5.1.2.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5.1.2.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1.2.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

5.1.3 โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

5.1.3.1 ช่วงชั้นกำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการเรียนรู้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

5.1.3.2 สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ การเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา

6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษา และพลศึกษา กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็น ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้อง และสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนได้

จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช (2544: 15) กล่าวว่าในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ การคิด เฉพาะการคิดวิเคราะห์และการคิดเชื่อมโยง ซึ่งจะพบมากในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ สำหรับทักษะการคิดในระดับที่สูงขึ้น เช่น การคิดสังเคราะห์ การคิดประเมินค่า การคิดริเริ่ม การคิดสร้างสรรค์ การคิดไตร่ตรอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดพัฒนาเพื่อนำไปใช้นั้นก็มีอยู่บ้าง โดยมีการสอนสอดแทรกไปกับเนื้อหาวิชาอย่างกลมกลืน มิได้เป็นการสอนหรือส่งเสริมแบบแยกส่วน

อัมพร ม้าคนอง (2544: 51) กล่าวว่าครูระดับชั้นมัธยมศึกษา ควรสอนโดยเน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างและสถานการณ์ที่ใช้ในบทเรียนควรเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้ที่ผู้เรียนได้รับในห้องเรียนจะมีประโยชน์อย่างไรในชีวิตจริง การสอนในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้เผชิญสถานการณ์จริง และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ การสอนที่ผู้เรียนทำโจทย์หรือแก้ปัญหาในห้องเรียนได้แม้แต่การทำแบบทดสอบได้ดี อาจไม่ถือว่าประสบความสำเร็จถ้าผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปแก้ปัญหาได้

กล่าวโดยสรุป การสร้างเสริมทักษะกระบวนการคิดเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ในยุคปัจจุบันเพื่อจะนำไปใช้ในการเผชิญกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อีกทั้งการสอนที่เน้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างไรในชีวิตจริงเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตจริง ๆ ที่ผู้เรียนประสบอยู่ จะเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

5.1.4 มาตรฐานการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 7-8) กล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.1.4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.1.4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

อลิศรา ชูชาติ (2548: 81) กล่าวว่า การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก่อให้เกิดมิติใหม่ทางการศึกษาหลายประการ ซึ่งเป็นมิติที่ดีสำหรับการจัดการศึกษาของประเทศ สาระสำคัญยิ่งประการหนึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษา และเป็นสิ่งที่ท้าทายผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษาทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหารและครูในโรงเรียน นั่นคือ บทบาทใหม่ในการจัดการศึกษาโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งนับเป็นก้าวใหม่ของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

พรทิพย์ ศิริสมบุญณเวช (2548: 97) กล่าวว่า สาระหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความ

ดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม หลักสูตรที่ดีต้องให้เหมาะสมกับผู้เรียนไม่ใช่หลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเรียนในสิ่งที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับตนเอง ดังที่หลักสูตรของไทยถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุปครูในยุคสมัยใหม่ นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร ตลอดจนการใช้หลักสูตรแล้ว ต้องสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในมาตรา 27 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และมาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม

5.1.5 การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 11-18) กล่าวว่า การจัดการศึกษาบางประเภทที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้แก่การศึกษาทางด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านต่างๆ การศึกษาสำหรับผู้บกพร่องในด้านต่างๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษานอกระบบและการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่างๆ การจัดการศึกษาเหล่านี้สามารถปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

5.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ศิลปะ

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2 : ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 : เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม มองเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน จะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียน ของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็ม ตามศักยภาพ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนว ปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติ ร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนการวัดและ ประเมินผลทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจน การประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายที่สำคัญของการ ประเมินระดับชั้นเรียนคือมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ดังนั้นการวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสม กับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับกิจกรรม การเรียนรู้ โดยประเมินความประพฤติพฤติกรรมกรเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการ หรือแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน ผลการประเมินในระดับชั้นเรียน ที่สำคัญคือตัวผู้เรียน ผู้สอนและ

พ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายวิธีการและค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นภาพผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้าความสำเร็จของตนเอง ครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนในแต่ละคนแต่ละกลุ่ม สามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียนรวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ในขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

นวลลอบ ทินานนท์ (2542: 74) กล่าวว่าในกระบวนการเรียนการสอนเมื่อตั้งจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเพื่อเป็นสิ่งที่คาดหวังให้กับผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนด้านทัศนคติ จะต้องมีการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ หรือไม่เพียงใด บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จึงต้องมีการตรวจสอบผล ด้วยการวัดผลประเมินผลนั่นเอง

พระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 172 – 174) กล่าวว่าวิชาศิลปะศึกษานับว่าเป็นวิชาที่ยุ่ยากในการวัดผลมากโดยเฉพาะการวัดผลจากผลงานศิลปะของเด็ก ซึ่งแต่ก่อนครูศิลปะจะวัดผลจากผลงานศิลปะที่ทำสำเร็จเท่านั้นไม่ได้สนใจการพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กเลย นอกจากนั้นสิ่งที่ครูศิลปะทำกันมากก็คือการนำผลงานเด็กมาเปรียบเทียบในลักษณะการแข่งขันกันแล้วให้คะแนนชี้ให้เห็นถึงความห่างเหินระหว่างครูกับเด็ก ซึ่งความจริงแล้วจุดสำคัญของการวัดผลทางด้านศิลปะควรอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นกว่าครั้งก่อนหรือไม่ พัฒนาการดังกล่าวนี้ ไม่สามารถดูได้จากผลงานที่ทำสำเร็จเพียงอย่างเดียว แต่ต้องดูจากช่วงเวลาที่เด็กกำลังทำงานด้วย โดยต้องไม่นำเด็กไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น หรือแข่งขันกับคนอื่น เด็กต้องแข่งขันกับตัวเอง ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลวิธีนี้ จึงจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังและใกล้ชิดกับเด็กอย่างเพียงพอ เพื่อสังเกตพฤติกรรมของเขายู่ตลอดเวลาทั้งก่อนการวัดผลหรือประเมินผลเป็นสำคัญ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.: 6) กล่าวถึงการประเมินผลจากสภาพจริงว่าเป็นกระบวนการสังเกต การบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ผู้เรียนทำเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อผู้เรียน การประเมินผลจากสภาพจริงจึงไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้เป็นผู้ค้นพบและผู้ผลิตความรู้ ฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

กล่าวโดยสรุปการศึกษาได้สร้างความอ่อนแอทางสติปัญญาและความพิการทางสติปัญญาทำลายศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนสร้างคนที่ขาดความรู้ ขาดความรอบรู้ คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น ด้วยเหตุที่การจัดการศึกษาเน้นที่การถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียนและเน้นการท่องจำเป็น

ส่วนใหญ่ผู้เรียนขาดประสบการณ์ และขาดการศึกษาขาดความเป็นจริงรอบตัวทั้งใกล้และไกล ไม่ได้ฝึกความสามารถในการเลือกรับความจริงจากข้อมูลข่าวสารทั้งจริงและเท็จ จึงทำให้ไม่สามารถแยกความจริงและเท็จได้ เพราะการเรียนการสอนไม่เน้นวิธีคิด จึงทำให้ขาดวิจารณญาณ ดังนั้นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดผล ประเมินผลให้เกิดจากสภาพความรู้คิด ความเป็นจริงของชีวิต การวัดผล และการประเมินผลที่หลากหลายที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากครูมาเป็นข้อมูล ในการสร้างความรู้ของตนเอง แล้วสร้างสรรค์ขึ้นมาเองบนพื้นฐานความเป็นจริงของชีวิต

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 อายุ 12-15 ปี)

พรอณี ช. เจนจิต (2545: 137-142) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือช่วงชั้นที่ 3 นั้นต้องคำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียน จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียนให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยศึกษาจากพัฒนาการดังต่อไปนี้

6.1 ลักษณะทางร่างกาย (Physical Characteristics)

6.1.1 เด็กหญิงเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย สำหรับเด็กชายบางคน ที่เข้าสู่วัยรุ่นช้ากว่าเพื่อนๆ รุ่นเดียวกัน มักจะมีปัญหาในการปรับตัวเพราะไม่สามารถร่วมทำกิจกรรมได้ดังเช่นเพื่อนๆ ครูจึงควรสนับสนุนให้ทำกิจกรรมอื่นเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในงานของตน เช่น เป็นกรรมการโรงเรียน เล่นดนตรี เป็นต้น

6.1.2 เด็กส่วนใหญ่เริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ลักษณะทางเพศจะปรากฏชัดในขณะนี้ ควรเริ่มสอนเกี่ยวกับเพศศึกษาเพื่อให้เด็กรู้จักการปฏิบัติในทางที่ถูก โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงสมควรอย่างยิ่งที่ครูจะได้ชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องรอบเดือนเพื่อจะได้ไม่ตกใจกลัว

6.1.3 เด็กวัยรุ่นมีลักษณะแก้งก้าง ทำอะไรดูขาดตาไปหมดทั้งนี้เพราะเหตุที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของรูปร่างของตนเองมากเกินไป การที่คำนึงถึงรูปร่างหน้าตาของตนเองมากเกินไป พิถีพิถันในการแต่งกายเป็นพิเศษ ถ้ามากเกินไปจะทำให้เสียการเรียนครูจะต้องชี้แจงให้เข้าใจ

6.1.4 เด็กวัยรุ่นมีปัญหาเรื่องขาดสารอาหาร ทั้งนี้เพราะการที่พยายามรักษาทรงตัวให้ดูงามเพื่อให้ทันสมัยทันแฟชั่นใหม่ๆ

6.2 ลักษณะทางสังคม (Social Characteristics)

6.2.1 เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มยิ่งกว่าการปฏิบัติตามพ่อแม่จึงเป็นวัยที่มีข้อขัดแย้งกับผู้ใหญ่อยู่เสมอ เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการอิสระ ผู้ใหญ่ควรรู้จักวิธีที่จะช่วยเหลือ อย่าทำอะไรให้เด็กรู้สึกว่าเป็นบังคับ ครูสามารถส่งเสริมอิสรภาพตามที่เด็กต้องการได้ โดยการให้นักเรียนช่วยกันวางกฎเกณฑ์ในชั้นเรียน โดยที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

6.2.2 เป็นวัยที่ขาดความมั่นใจ จึงมักจะทำอะไรคล้ายๆ กับกลุ่มเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ เช่น การแต่งกาย การแสดงพฤติกรรมต่างๆ ครูมีวิธีช่วยให้เด็กเป็นตัวของตัวเองโดยใช้วิธีการกระตุ้นให้กำลังใจ หรือเปิดโอกาสให้เด็กลองแสดงความคิดเห็น โดยแสดงการยอมรับแม้เด็กจะตอบผิด หรือการให้เด็กทำแบบฝึกหัดชนิดปลายเปิด

6.2.3 เด็กวัยนี้เป็นวัยที่กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่ง จะไว้วางใจเพื่อนยิ่งกว่าพ่อแม่ ครูอาจช่วยเหลือได้โดยการทำตัวสนิทสนมให้คำปรึกษาแนะนำในทางที่จะเป็นประโยชน์

6.2.4 เด็กผู้หญิงมีพัฒนาการทางสังคมเร็วกว่าเด็กผู้ชาย ในช่วงนี้ทางโรงเรียนควรจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการวางตัวในการคบเพื่อนต่างเพศ

6.3 ลักษณะทางอารมณ์ (Emotional Characteristics)

6.3.1 นักเรียนค่อนข้างจะเจ้าอารมณ์ และมีอารมณ์ไม่แน่นอนซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายกับการเปลี่ยนแปลงทางเพศ และอีกส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความสับสนในบทบาทของตนเองว่าเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่กันแน่ ครูควรมีความคงเส้นคงวา และสม่ำเสมอในการปกครองชั้น และปฏิบัติต่อเด็กดังเช่นเขาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ แสดงอาการยอมรับและให้เกียรติ

6.3.2 นักเรียนอาจจะชอบส่งเสียงดังอึกทึก ทั้งนี้เพื่อจะปิดบังการขาดความมั่นใจของตัวเอง ครูช่วยเหลือได้โดยการให้ทำงานแข่งกับตนเอง เมื่อเด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง การส่งเสียงดังเอะอะหรือการ “ทำใหญ่” เพื่อปกปิดความไม่มั่นใจก็จะหายไป

6.3.3 การแสดงอารมณ์โกรธออกมาเป็นเรื่องธรรมดาของเด็กในวัยนี้ ทั้งนี้มักจะเป็นเพราะความเครียดทางจิต ความไม่สมดุลทางชีวภาพและความเหนื่อย เนื่องจากการใช้กำลังมากไป การขาดอาหารหรือการนอนไม่เพียงพอ วิธีที่ดีคือครูควรค่อยๆ ลดการแสดงอารมณ์โกรธที่เกิดขึ้น ด้วยการสัมผัสตัวนักเรียนเบาๆ การเปลี่ยนเรื่องพูดหรือเริ่มกิจกรรมใหม่ๆ หากความโกรธนี้เป็นไปอย่างเรื้อรัง ครูควรติดต่อขอความช่วยเหลือจากแผนกแนะแนว

6.3.4 วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะใจแคบและยึดความเห็นของตัวเองเป็นหลัก ทั้งนี้เป็นเพราะขาดความมั่นใจในตนเอง เขาคิดว่ามีคำตอบที่สมบูรณ์และเขารู้คำตอบนั้น

6.3.5 เด็กวัยนี้เริ่มมองดูผู้ปกครองและครูตามความเป็นจริงมากขึ้น เด็กวัยนี้เริ่มรู้สึกว่ามีผู้ใหญ่ที่มีโอกาสทำผิดได้ จึงมักจะแสดงท่าทีแข็งขันต่อต้าน ครูที่สอนเด็กในวัยนี้มักจะโดนแกล้งบ่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าพบจุดอ่อนของครู วัยนี้เด็กต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการอิสรภาพ ถ้าโดนขัดขวางจากผู้ใหญ่จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นปรปักษ์ วิธีช่วยเหลือของครูคือ ให้เด็กอภิปรายและเขียนเสนอความรู้สึกที่ไม่พึงพอใจทั้งหลาย ในขณะเดียวกันครูจะต้องชี้แจงให้เด็กเข้าใจถึงการควบคุมตนเอง เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องคำนึงถึงเสรีภาพของผู้อื่นด้วย

6.4 ลักษณะทางสติปัญญา (Cognitive Characteristics)

6.4.1 เด็กวัยนี้สามารถที่จะเข้าใจ Concept ที่เป็นนามธรรมได้ดีขึ้น ดังนั้นเขาจึงสามารถเข้าใจหลักศีลธรรมจรรยาต่างๆ ได้มากขึ้นแต่ถึงอย่างไรก็ตามยังมีบาง Concept ที่ยากแก่การจะเข้าใจ ฉะนั้นครูจะต้องมีความอดทนในการที่จะอธิบาย ไม่ควรแสดงอาการเบื่อหน่ายหรือเยาะเย้ย แต่กลับจะต้องแสดงความเห็นใจและเข้าใจ

6.4.2 ช่วงของความสนใจของเด็กวัยนี้นานขึ้น แต่ถึงอย่างไรเด็กก็ยังอด “ฝันกลางวัน” ไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อทดแทนสิ่งที่ขาด และเพราะโอกาสที่คิดเพื่อฝันมีอย่างจำกัด วิธีช่วยเหลือของครูก็คือพยายามให้การบ้านซึ่งท้าทายจินตนาการในทุกวิถีทางที่จะทำได้ ครูอาจจะให้เกมปริศนาหรือปัญหาที่น่าทึ่งแทนแบบฝึกหัดที่น่าเบื่อ หรือตั้งชื่อเรื่องให้สนุก เช่น “สัตว์ที่ข้าพเจ้าอยากเป็น ถ้าข้าพเจ้าเกิดใหม่” แทนเรื่อง “สัตว์เลี้ยงของฉัน” ครูอาจจะส่งเสริมความฝันให้เป็นประโยชน์เกี่ยวกับอนาคต เช่นงานที่นักเรียนชอบทำ อย่างไรก็ตามงานนั้น การพัฒนาการ (Development Tasks) เด็กในวัยนี้ควรเรียนรู้การยอมรับความสามารถและสติปัญญาความเฉลียวฉลาดของตนเอง

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ فروยด์ ได้พูดถึงวัยรุ่นกลุ่มนี้ จะอยู่ในขั้นพอใจในการรักเพศตรง กันข้าม (Genital Stage) ความพึงพอใจและความสุขต่างๆ เป็นแรงขับมาจากวุฒิภาวะทางเพศ เริ่มสนใจเพศตรงข้าม มีแรงจูงใจที่จะรักผู้อื่น ต้องการอิสระจากพ่อแม่มากขึ้น เด็กชายจะเลียนแบบพ่อ เด็กหญิงจะเลียนแบบแม่

ทิพย์ภา เศษฐ์เซาวลิต (2541: ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่าอารมณ์ของวัยรุ่นเป็นอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย อ่อนไหวง่าย เจ้าอารมณ์ มีอารมณ์รุนแรง การควบคุมอารมณ์ยังไม่สู้ดี บางครั้ง เก็บกด บางคราวมั่นใจสูง บางครั้งพลุ่งพล่าน ลักษณะอารมณ์เหล่านี้เรียกกันว่า พายุบุแคม (Strom and stress)

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545: ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวถึงลักษณะอารมณ์แบบนี้ จึงมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่ได้ง่าย ทำให้วัยรุ่นคิดว่าผู้ที่เข้าใจตนเองดีที่สุดคือเพื่อนในวัยเดียวกัน เนื่องจากมีความคิดเห็นที่เป็นไปทางเดียวกัน ยอมรับกันและกัน การเปลี่ยนแปลงทาง

อารมณ์ที่เกิดขึ้นนี้มีผลมาจากหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น การปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย การปรับพฤติกรรมการแสดงออกจากการเป็นเด็กเข้าสู่การเรียนรู้บทบาทของการเป็นผู้ใหญ่ สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาทางอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่มีผลกระทบต่ออารมณ์ของเด็กวัยรุ่นอย่างมาก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีภารกิจอื่นๆ ค่อนข้างมากจนลืมไปว่าบุตรหลานกำลังเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ทำให้ไม่มีการเตรียมตัวมาก่อนล่วงหน้า เด็กบางคนมีพัฒนาการทางเพศเร็วก่อนวัย หรือบางคนอาจช้ากว่าวัย ความคิดของเด็กเองที่คิดว่าตัวเองมีความแตกต่างจากเพื่อน มีปมด้อยเรื่องรูปร่างหน้าตา ทำให้เด็กยอมรับตัวเองไม่ได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านอารมณ์ มีภาวะเครียด เกิดพฤติกรรมซึมเศร้า และอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาได้ เช่น ปัญหาการฆ่าตัวตายในวัยรุ่น การส่งเสริมวุฒิภาวะทางอารมณ์ ทำได้โดยที่ผู้ปกครองต้องให้เวลา และมีความอดทนเพื่อที่จะทำความเข้าใจในวัยรุ่น เป็นตัวอย่างของผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง แนะนำและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ และแนะนำวิธีระบายความเครียดที่เหมาะสม พัฒนาการทางความคิดสติปัญญาและพัฒนาการด้านเหตุผลเรื่องศีลธรรมจรรยา (Moral reasoning) เด็กวัยรุ่นมีการเจริญเติบโตของสมองอย่างเต็มที่ พัฒนาการทางด้านความคิดสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว สามารถเข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ มีความคิดกว้างไกล แสวงหาความรู้ใหม่ๆ มีจินตนาการมาก มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนอย่างมาก จากแนวคิดของเพียเจท์ เด็กวัยรุ่นมีพัฒนาการทางความคิด จากความคิดแบบรูปธรรม (Concrete) มาจากวัยเด็ก กระบวนการพัฒนาความคิดแบบเป็นเหตุผล เป็นรูปแบบชัดเจน (Cognitive thought phase หรือ Formal operation period) ซึ่งมีลักษณะเด่นคือสามารถคิดอย่างมีเหตุผลโดยไม่ใช้วัตถุเป็นสื่อ มีการคิดแบบใช้ตรรกะ จากเงื่อนไขที่กำหนด การคิดแบบใช้เหตุผล เชิงสัดส่วน การคิดแบบแยกตัวแปรเพื่อสรุปผล การคิดแบบใช้เหตุผลสรุปเป็นองค์รวม คาดการณ์อนาคตได้ โดยมองย้อนอดีต ความคิดแบบตัวเองเป็นศูนย์กลางในวัยรุ่น (Adolescent egocentrism) จะคิดว่าพฤติกรรมของตนถูกเฝ้ามองจากบุคคลอื่น ให้ความใส่ใจอย่างมากต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลอื่น (The Imagination Audience) โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งกาย ทรงผมและรูปร่างของตน วัยรุ่นมักคาดหวังสิ่งที่ตนแสดงออกให้บุคคลอื่นรู้สึกชื่นชอบ คิดฝัน มีจินตนาการว่าตนเป็นคนเก่ง (Hero) และมีโลกส่วนตัว (The Personal Fable)

โคลเบอร์กซ์ (ศรีเวื่อน แก้วกังวาล. 2545: 78;อ้างอิงจาก Kohlberg. 1980: 80)

กล่าวถึงระดับพัฒนาการด้านศีลธรรมจรรยามี 3 ระดับแต่ละระดับแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ระดับที่ 1 ก่อนมีศีลธรรมจรรยา (Preconventional)

ขั้นตอนที่ 1 เชื่อฟัง ทำสิ่งที่ดี ทำตามกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

ขั้นตอนที่ 2 ทำสิ่งที่ดี ทำตามกฎเกณฑ์เพื่อหวังได้รับรางวัลและการชื่นชม

ระดับที่ 2 มีศีลธรรมจรรยา (Conventional)

ขั้นตอนที่ 3 เป็นเด็กดี ได้รับการยอมรับจากบิดามารดา ครู กลุ่มเพื่อน และสังคม

ขั้นตอนที่ 4 ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ระดับที่ 3 หลังมีศีลธรรมจรรยา (Postconventional)

ขั้นตอนที่ 5 ตระหนักถึงสิทธิของบุคคล กฎระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคม

ขั้นตอนที่ 6 ปฏิบัติตามหลักศีลธรรมวัยรุ่นถูกจัดอยู่ในพัฒนาการระดับที่ 2 ขั้นตอนที่ 3 ถึงขั้นตอนที่ 4 คือมีศีลธรรมจรรยาซึ่งพัฒนามาจากในวัยเด็ก โดยเด็กวัยรุ่นจะเป็นเด็กดี “Good – boy , nice – girl” เพื่อได้รับกายอมรับจากบิดามารดา ครู กลุ่มเพื่อนและสังคม จะพัฒนาศีลธรรมเข้าสู่ผู้ใหญ่ต่อไป

เด็กวัยรุ่นบางคนอาจมีพัฒนาการด้านศีลธรรมจรรยาก้าวหน้าไปอีกในขั้นตอนที่ 5 ก็ได้ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่มีพัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาในระดับที่แตกต่างกัน บางคนแม้เป็นผู้ใหญ่ก็อาจพัฒนาได้เพียงระดับต้นเท่านั้นปัญหาด้านความคิดสติปัญญา ในวัยรุ่นช่วงอายุประมาณ 12 – 13 ปี เด็กอาจต้องมีการเปลี่ยนย้ายห้องเรียน หรือเปลี่ยนโรงเรียนจากระดับประถมศึกษาเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่าในวัยรุ่นหญิงมีปัญหาเรื่องการปรับตัวมากกว่าในวัยรุ่นชาย เนื่องจากเด็กหญิงเข้าสู่การเป็นวัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย ทำให้มีการติดกับกลุ่มเพื่อนเดิมมากกว่า ส่งผลให้วัยรุ่นหญิงมีความเครียด มีความเปราะบางเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมากกว่าวัยรุ่นชาย ทำให้มีผลกระทบท่อการเรียนตามทฤษฎีพัฒนาบุคลิกภาพของอีริคสัน วัยรุ่นอยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 5 คือความมีเอกลักษณ์ประจำตัวหรือความสับสนในบทบาทของตนเอง (Identity vs. Identity Diffusion) เป็นวัยที่พัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง มีจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง สังคมของเด็กคือกลุ่มเพื่อน จะยึดแบบจากกลุ่มเพื่อนและบุคคลที่ตรงกับอุดมคติ อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งด้านสัมพันธภาพกับผู้ใหญ่ และเกิดความสับสนทางจิตใจ หากไม่สามารถแก้ไขความสับสนนี้ได้ เด็กจะเป็นคนที่มีบุคลิกภาพสับสน ไม่มั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนวัยรุ่น มีความต้องการในการที่จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและสังคมรอบๆ ตัว มีการรวมกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่มีความคิดหรือทำอะไรคล้ายๆ กัน ช่วยเหลือกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เมื่ออยู่ในกลุ่ม กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลมากต่อทัศนคติ ความสนใจ และพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่น วัยรุ่นมักมีความคิดว่าความคิดเห็นของคนอื่นๆ ไม่มีความสำคัญเท่ากับความเห็นของกลุ่ม และมีความต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับกลุ่มเพื่อนของตนด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างเพศเมื่อเด็กอายุประมาณ 13 –14 ปี เด็กหญิงเริ่มสนใจเด็กชายและพยายามที่จะเรียกร้องความสนใจจากเด็กชาย แต่เด็กชายยังไม่มีความรู้สึกนี้ เมื่อ

เด็กชายอายุประมาณ 14–16 ปี จะเริ่มสนใจเพศตรงข้ามและบางคนเริ่มแยกตัวไปสนิทสนมกับเพศตรงข้าม วัยรุ่นหญิงจะพิถีพิถันเรื่องการแต่งกายอย่างมาก เอาใจใส่เรื่องรูปร่างความสวยความงามของหน้าตา เช่นเดียวกันวัยรุ่นชายก็มีพฤติกรรมที่มุ่งให้วัยรุ่นหญิงสนใจตนเอง เช่นแซวหรือหยอกล้อวัยรุ่นหญิง ในวัยรุ่นที่มีรูปร่างหน้าตาสวย เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนมักจะไม่มีปัญหา แต่ในวัยรุ่นที่มีความคิดว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อน มีปมด้อยเรื่องรูปร่างหน้าตามักจะต้องแสดงพฤติกรรมอื่นให้เป็นที่น่าสนใจของเพศตรงข้าม เมื่อวัยรุ่นชายและหญิง มีความสนใจซึ่งกันและกัน ทั้งสองฝ่ายเริ่มให้ความสำคัญต่อการแสดงออกของบทบาททางเพศ ความสนใจและความสนิทสนมกับเพื่อนต่างเพศนี้อาจยั่งยืนจนกระทั่งมีการแต่งงานเกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่ต่อไป ปัญหาทางด้านสังคมของวัยรุ่น ปัญหาการขัดแย้งในครอบครัว วัยรุ่นคิดว่าผู้ใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างจากตนเองโดยเป็นความคิดเห็นที่ไม่เข้ากับยุคสมัยของตน วัยรุ่นยอมรับไม่ได้ที่ผู้ใหญ่ตำหนิสิ่งที่ตนและกลุ่มเพื่อนคิดว่าถูกต้อง และจากการที่วัยรุ่นมักมีอาการรุนแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าว มักทำให้เกิดความขัดแย้งกับบุคคลในครอบครัวอย่างมาก วัยรุ่นจึงมักอยู่กับกลุ่มเพื่อนซึ่งคิดว่ามีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก มีความสุขเมื่อได้อยู่ด้วยกัน ไม่ชอบอยู่บ้าน เนื่องจากบุคคลในครอบครัวไม่เข้าใจ ในด้านปัญหาการตั้งครรภีในวัยรุ่นจากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นที่มีความสนใจซึ่งกันและกันอาจมีประสบการณ์ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีกำบังป้องกันได้ ทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภีในวัยรุ่นซึ่งยังไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตรที่จะเกิดมา เนื่องจากยังอยู่ในวัยเรียน จึงทำให้เกิดปัญหาการทำแท้งผิดกฎหมายเกิดขึ้น และส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของหญิงวัยรุ่นได้ถึงแม้ไม่มีการทำแท้งเกิดขึ้น วัยรุ่นหญิงก็ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจอย่างสูงเนื่องจากการกระทำที่สังคมไม่ยอมรับทำให้วัยรุ่นหญิงไม่สามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งในเรื่องความต้องการสารเสพติด การขาดความรัก และต้องการประชดชีวิต เกิดปัญหาการใช้สารเสพติด จากการที่วัยรุ่นมีความขัดแย้งกับบุคคลในครอบครัว ได้รับอิทธิพลในกลุ่มเพื่อน เกิดความอยากลอง อยากแท้ อยากที่จะปฏิบัติตามผู้ใหญ่ที่ตนนิยมชมชอบ ส่งผลให้วัยรุ่นมีการใช้สารเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา จนกระทั่งกลายเป็นการใช้สารเสพติดที่มีอันตรายต่อตนเองเป็นอย่างมากและผิดกฎหมาย เช่นการเสพยาบ้า ในโลกของวัยรุ่น นิยมการจัดงานสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อน และมีการใช้สารเสพติด เช่น ยาอี ทำให้ขาดการควบคุมตนเอง เกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีกำบังป้องกัน หรือไม่มีกำบังป้องกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครรภีที่ไม่พึงประสงค์ การติดโรคทางเพศสัมพันธ์ จากหญิงขายบริการทางเพศ หรือเกิดปัญหาอาชญากรรมตามมาได้

6.5 การพัฒนาการ (Developmental Tasks) ในด้านสังคมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ควรจะได้ทำในสิ่งต่อไปนี้

6.5.1 ได้รับการยอมรับจากเพศตรงข้าม

6.5.2 ยอมรับบทบาททางเพศของตนเอง

6.5.3 มีเจตคติใหม่ ๆ และลักษณะที่เหมาะสมเกี่ยวกับบทบาททางเพศของตน

6.6 พัฒนาการทางจิตใจและสังคม (Psychosocial Development) อยู่ในขั้น Identity VS. Identity Confusion หรือความเป็นเอกลักษณ์ – ความสับสนในเอกลักษณ์นี้ เริ่มมีความคิดเกี่ยวกับการหาเอกลักษณ์ของงาน ให้ความสนใจกับรูปร่างหน้าตา และบทบาททางเพศมากกว่าความสนใจในเรื่องอาชีพ ดังนั้นนักเรียนในวัยนี้จะสนใจเรื่องเพศตรงข้าม หาความเป็นตัวตน ความเป็นเอกลักษณ์ ความเป็นผู้นำ ความสวดยความงามในเรื่องทรงผม การแต่งหน้าแต่งตาตามสมัยนิยม สนใจเรื่องเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า มักจะผิดระเบียบของโรงเรียน เป็นปัญหากับครูอย่างมาก

6.7 พัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Development) ความสามารถทางสมองอยู่ในขั้น Formal Operation หรือขั้นที่สามารถใช้สมองคิดแก้ปัญหาในสิ่งที่เป็นนามธรรม สามารถทดสอบสมมติฐานได้ ในวัยนี้สามารถค้นคว้าทดลองได้ กล้าคิด กล้าทำ กล้าเผชิญในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ

6.8 พัฒนาการทางจริยธรรม (Moral Development,) อยู่ในขั้น Convention ยอมรับในอำนาจและกฎเกณฑ์ของสังคม และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม

กล่าวโดยสรุปการส่งเสริมพัฒนาการและการปรับตัวในวัยรุ่น ผู้ที่เป็นวัยรุ่น บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ควรร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือให้วัยรุ่นไทยมีพัฒนาการและการปรับตัวที่ดี สามารถใช้ชีวิตในวัยรุ่นได้ดีและพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปได้ โรงเรียนหรือสถานศึกษา ครูอาจารย์มีบทบาทสำคัญในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมให้มีสังคมร่วมกันของวัยรุ่น การส่งเสริมความรักในหมู่คณะ การเลือกคบเพื่อนที่ดี การเคารพในกฎเกณฑ์ของสังคม รู้จักการให้อภัย การควบคุมอารมณ์รุนแรง ด้วยวิธีที่เหมาะสม รวมทั้งการให้ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น ทำให้เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้องพฤติกรรมของเด็กในการสร้างสรรค์งานศิลปะ เมื่อพิจารณาในวงกว้าง จะพบคุณค่า สองด้านด้านหนึ่งคือ การระบายออกซึ่งความเคร่งเครียดภายใน ขจัดความรู้สึกติด้อยบางอย่างที่มีอยู่และเป็นการแสดงความรู้สึกความต้องการภายในให้ปรากฏขึ้น คุณค่าเช่นนี้จะเป็นการลดหรือการเปิดเผยความรู้สึกภายในเด็กแต่ละคน

ซึ่งการแสดงออกทางอื่น เช่น การเล่นหรือการพูดคุย ไม่สามารถทำได้ดีเท่ากับการทำงานศิลปะ เพราะศิลปะสามารถระบายการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการ อีกด้านหนึ่ง คือ พัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พัฒนาการทางกาย เมื่อเด็กต้องการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ร่างกายเติบโต ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะพัฒนาพฤติกรรมเด็ก ต้องเป็นประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวทางร่างกาย กิจกรรมทางศิลปะจะช่วยสนองความต้องการทางด้านนี้ได้ ช่วยให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย มีอ แขน ขา และเป็นกิจกรรมที่ได้เคลื่อนไหวไปมาอย่างอิสระ เป็นผลให้การตอบสนองความต้องการ และพัฒนาการทางร่างกายไปพร้อมกัน ด้วยเหตุผลนี้ เราจะพบว่าเด็กจะตื่นเต้นมาก เมื่อได้ขีดเขียนหรือได้ทำงานศิลปะ เพราะเขาได้สนุก ได้เคลื่อนไหวร่างกายไปพร้อมกัน

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

7.1 ความหมายของเจตคติ

สุชาติ ประเสริฐสินธุ์ (2544: 186) กล่าวถึงความหมายของเจตคติว่า เจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจแสดงออกให้เห็นได้จากคำพูดหรือพฤติกรรมที่สะท้อนเจตคตินั้นๆ แต่ละคนจะมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาน้อยแตกต่างกัน แม้ว่าเจตคติจะเป็นสิ่งนามธรรม แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อบุคคลที่มีเจตคตินั้น บทบาทของเจตคติต่อพฤติกรรมของคนมีมาก แทบจะกล่าวได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตมนุษย์ขึ้นอยู่กับเจตคติทั้งสิ้น

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2549: 169) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการตอบสนองจะแสดงออกในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ

เต็มศักดิ์ คทวณิช (2549: 312 – 313) กล่าวว่า เจตคติหมายถึงความคิด ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อบุคคล กลุ่มบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่ได้รับรู้ จนก่อให้เกิดความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และมีแนวโน้มที่บุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมตามความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกที่มีอยู่ ทั้งนี้ เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) และประสบการณ์ (Experience) ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 244 – 245) กล่าวถึงความหมายของเจตคติเป็น 2 นัย คือ

1. ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลังจากที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น ความรู้สึกนี้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1.1 ความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ และสนับสนุน

1.2 ความรู้สึกในทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ และไม่สนับสนุน

1.3 ความรู้สึกที่เป็นกลาง คือ ไม่มีความรู้สึกใดๆ

2. บุคคลจะแสดงความรู้สึกออกทางพฤติกรรม ซึ่งแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ มีการกล่าวคำพูดสนับสนุน ท่าทางหน้าตาบอกความพึงพอใจ

2.2 พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ ชอบหรือไม่ชอบก็ไม่แสดงออก หรือความรู้สึกที่เป็นกลาง

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2549: 223) ให้ความหมายว่าเจตคติเป็นความรู้สึกความเชื่อความศรัทธาของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ช่วยกระตุ้น จูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุนหรือต่อต้าน ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นต้น

สรุปได้ว่า เจตคติหมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของคน que แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยการตอบสนองจะแสดงออกในลักษณะชอบหรือไม่ชอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

7.2 ลักษณะสำคัญของเจตคติ

เต็มศักดิ์ คทวณิช (2549: 313 – 314) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ 4 ประการดังนี้

7.2.1 เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ประชาชนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเมืองของไทย เพราะประชาชนมีประสบการณ์จากนักการเมืองว่า ชอบซื้อเสียง มีการทุจริต คอร์รัปชัน เป็นต้น

7.2.2 เจตคติเป็นตัวกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสถานการณ์ ทั้งนี้เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้ว ถ้าบุคคลมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางใด บุคคลนั้นยอมแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกับเจตคติที่มีอยู่ด้วย เช่นถ้าประชาชนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อหน่วยงานราชการ ก็จะทำให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการไปติดต่อกับราชการ หรือถ้า นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อวิชาจิตวิทยา นักศึกษาก็จะตั้งใจเรียนเป็นพิเศษ เป็นต้น

7.2.3 เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากเจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ด้วยเหตุนี้ ถ้าบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดเพิ่มขึ้น หรือถ้าได้รับประสบการณ์ใหม่ ย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีอยู่เดิมนั้นได้ด้วย เช่นมีเจตคติที่ไม่ดีต่อตำรวจ เพราะเคยได้ยิน

มาว่าตำรวจขอปิดไถประชาชน ต่อมาภายหลังได้รับความช่วยเหลือและได้รับการบริการจากตำรวจ เป็นอย่างดี ย่อมที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ไม่ดีก่อนหน้านั้นให้ดีขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าเจตคติเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในบางกรณีอาจต้องใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควรจึงจะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลจะเกิดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะต้องใช้ระยะเวลาในการสั่งสมมานานเช่นกัน

7.2.4 เจตคติสามารถถ่ายทอดกันได้ โดยทั่วไปการถ่ายทอดเจตคติมักเกิดจากการเลียนแบบ หรือเอาอย่างจากการบอกเล่าของคนใกล้ชิด หรือจากบุคคลที่ได้รับความศรัทธาเชื่อถือ เช่น ถ้าพ่อแม่มีเจตคติต่อเพลงไทยเดิม ลูกๆ มักจะชอบฟังเพลงไทยเดิมไปด้วย หรือถ้าพ่อแม่พูดว่าเพื่อนบ้านคนนั้นไม่ดี ลูกก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนบ้านคนนั้นตามไปด้วย เป็นต้น

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2549: 223 – 224) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล ในการวัดเจตคติ จึงต้องถามเกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธา จะไม่ถามเกี่ยวกับความจริง (Fact)

2. เจตคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะมีการแสดงออกอย่างมีทิศทาง (Direction) ว่าไปทางบวกหรือทางลบ และมีปริมาณของความรู้สึกหรือระดับความเข้มข้น (Intensity) ตามแนวของทิศทางตั้งแต่บวกน้อยๆ จนถึงบวกมากๆ หรือตั้งแต่ลบมากๆ จนถึงลบน้อยๆ ดังนั้น การวัด เจตคติจึงทำให้ทราบทั้งทิศทางและระดับความเข้มข้นของเจตคติ

3. เจตคติของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้มากกว่ามีมาเองแต่กำเนิด ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่า ก็จะเกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ถ้าเรียนรู้ว่าสิ่งใดไม่มีคุณค่า ก็จะเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

4. เจตคติของบุคคลมีความคงเส้นคงวา (Consistency) ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ เป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างคงที่เปลี่ยนแปลงได้เมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาเกิดการเรียนรู้ต่อสิ่งนั้น

5. เจตคติไม่สามารถวัดได้หรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็นการวัดทางอ้อม (Indirect Observation) โดยใช้แบบวัดเจตคติเป็นสิ่งเร้าให้ผู้ที่ถูกวัดเจตคติแสดงพฤติกรรมออกมาโดยการตอบแบบวัดเจตคติ แล้วแปลความหมายของผลการวัดนั้น

สรุปได้ว่า เจตคติมีลักษณะสำคัญคือ เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์และความรู้สึกมีทิศทางและความเข้มข้น เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ เจตคติเป็นตัวกำหนดรูปแบบพฤติกรรมของบุคคล เจตคติมีความคงเส้นคงวา แต่เปลี่ยนแปลงได้ เจตคติสามารถถ่ายทอดกันได้ และเจตคติไม่สามารถวัดได้หรือสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่หากจะวัดเจตคติต้องวัดทางอ้อมโดยใช้แบบวัดเจตคติ

7.3 องค์ประกอบของเจตคติ

เดิมศักดิ์ คทวณิช (2549: 312) กล่าวว่า เจตคติมี 3 องค์ประกอบดังนี้

7.3.1 ด้านความคิดและความเข้าใจ (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้หรือความเชื่อที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับรู้ เช่น เชื่อว่าเดินทางโดยเครื่องบินปลอดภัยกว่าการเดินทางโดยรถยนต์ หรือเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีกว่าระบอบเผด็จการ เป็นต้น ความคิด ความเข้าใจ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของเจตคติ และเจตคติจะเป็นไปในทิศทางใด ย่อมขึ้นอยู่กับการมีความคิด ความเข้าใจ ต่อสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใดด้วย

7.3.2 ด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากมีความคิด ความเข้าใจต่อสิ่งที่รับรู้แล้วว่า เป็นเช่นใด เช่น รู้สึกพอใจ ไม่พอใจ รักเกลียด ชอบ โกรธ เป็นต้น

7.3.3 ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะแสดงการกระทำตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเป็นไปในทิศทางใด ย่อมขึ้นอยู่กับความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น เช่น ถ้าคิดว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ ก็จะมีรู้สึกชื่นชมดื่มด่ำกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีผลทำให้บุคคลนั้นปกป้อง รักษา และอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 247 – 248) แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความ และรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้นๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า อันเป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินสิ่งเร้านั้นแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียง ที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรืออาจตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคล ที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกมาจะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่ เช่นคนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อศาสนาก็จะไม่สนใจเข้าวัดฟังธรรม หรือผู้ที่มีเจตคติต่อการเรียนดี ก็จะมีมานะพยายามที่จะเรียนให้ดี และเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไป

สรุปได้ว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือองค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม

7.4 การวัดเจตคติ

จตุราร์ตน์ เอื้ออำนวย (2549: 188 – 189) กล่าวว่า การวัดเจตคติเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ไม่เหมือนกับการวัดทางกายภาพ ซึ่งสามารถวัดกันได้โดยตรง เพราะเจตคติเป็นเพียงท่าทีทางจิต ซึ่งกำหนดแนวปฏิบัติต่อประสบการณ์ใหม่ ก่อนที่จะทำการแสดงออกไปจริงๆ ด้วยเหตุนี้การวัดเจตคติ จึงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ซับซ้อน ต้องอาศัยการตอบสนองออกมาเป็นถ้อยคำ หรือพฤติกรรม ภายนอก (Overt Behavior) เสียก่อน การวัดเจตคติจะวัดในลักษณะของทิศทาง (Direction) และ ปริมาณ (Magnitude) โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น ทิศทางมีอยู่ 2 ทิศทางคือ ทางบวก หรือทางลบ หมายถึงการประเมินค่าของการรู้ ู้สึก และการกระทำไปในทางที่ดี ชอบ พอใจ หรือไม่ดี ไม่ชอบ ไม่พอใจ ปริมาณเป็นความเข้มข้นหรือความรุนแรงของเจตคติไปในทิศทางที่พึงประสงค์ หรือไม่พึง ประสงค์นั่นเอง ทั้งนี้ ในการวัดเจตคติ อาจใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเรื่องที่จะศึกษา อย่างไรก็ตาม การวัดเจตคตินิยมใช้ แบบสอบถาม มากที่สุด

เดิมศักดิ์ คทวณิช (2549: 312 – 313) เสนอแนะว่า นักจิตวิทยาควรนำความรู้เกี่ยวกับ องค์ประกอบของเจตคติมาสร้างเป็นแบบทดสอบเพื่อใช้วัดเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือเหตุการณ์ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงทิศทางรวมถึงความเข้มข้น ของเจตคติที่มีต่อ สิ่งนั้น นอกจากนี้ผลที่ได้รับ อาจจะสามารถนำมาใช้ในการทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้อีกด้วย โดยทั่วไปแบบสอบถามเพื่อใช้วัดเจตคติจะมี 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ของลิเคิร์ท (Likert Technique) และของเทอร์สโตน (Thurstone Technique) แต่ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่แบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติ ของลิเคิร์ท

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 252 – 253) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวัดเจตคติว่า เนื่องจากเจตคติค่อนข้างไปในทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึก ความเชื่อ ของบุคคล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง การวัดเจตคติจึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่ แสดงออกทางภาษา และวัดในรูปของความเห็น การวัดเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดและผู้ใด อาจจะใช้วิธีการสังเกตจากการกระทำ คำพูด การแสดงสีหน้า หรือสัมภาษณ์ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลนั้น แต่แบบวัดหรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้กันมาก จะอยู่ในรูปของแบบสอบถาม หรือแบบสำรวจ ที่เรียกว่าแบบวัดเจตคติ ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1. การศึกษาเจตคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะ คงเส้น คงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง
2. เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็นการวัด ทางอ้อม จากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออก หรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่

3. การศึกษาเจตคติของบุคคล มิใช่แต่เป็นการศึกษาทิศทางเจตคติของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อย หรือความเข้มของเจตคตินั้นด้วย

สรุปได้ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่ยากหากจะวัดโดยตรง แต่สามารถวัดได้โดยทางอ้อมจากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษา และความคิดเห็น ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ หรือ การใช้แบบวัดหรือแบบสอบถามสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แนวคิดของลิเคิร์ท ในการสร้างแบบวัดเจตคติ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

สิน พันธุ์พินิจ (2549: 152 – 155) กล่าวว่า การวัดเจตคติของลิเคิร์ท ใช้มาตราการวัดค่ารวม (Summative Scale) หลังจากรวบรวมข้อมูลมาแล้ว เป็นเทคนิคการวัดที่มีความน่าเชื่อถือและนิยมใช้มากที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะใช้ง่ายและเน้นการวัดด้านความเป็นมิติเดียวกัน โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า เจตคติมีลักษณะการกระจายเป็นแบบเส้นโค้งปกติ โดยนำข้อความหรือคำถามที่สร้างขึ้นไปให้กลุ่มตัวอย่างโดยไม่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสิน แล้วเลือกข้อความที่ดีที่สุด ทั้งนี้แบบวัดเจตคติของลิเคิร์ทแบ่งคะแนนเจตคติออกเป็น 5 ช่วงเท่าๆ กันถ้าหากเป็นข้อความเชิงบวก (Favorable Statement) ก็เรียงลำดับมาตรวจวัดจาก 5 – 1 ในทางตรงกันข้ามถ้าหากเป็นข้อความเชิงลบ (Unfavorable Statement) ก็เรียงลำดับมาตรวจวัดจาก 1 – 5 ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly Agree)

4 = เห็นด้วย (Agree)

3 = ไม่แน่ใจ (Uncertain)

2 = ไม่เห็นด้วย (Disagree)

1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Strongly Disagree)

ข้อความเชิงลบ

5 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4 = ไม่เห็นด้วย

3 = ไม่แน่ใจ

2 = เห็นด้วย

1 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สำหรับวิธีการสร้างแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ทนั้น ทำได้ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเขียนและเรียบเรียงข้อความเกี่ยวกับเจตคติให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุด โดยอาจจะพัฒนาหรือสร้างข้อความขึ้นจากความรู้

และประสบการณ์ของผู้สร้างเองหรือนำมาจากคนอื่น เป็นข้อความที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึก ไม่ใช่เป็นข้อเท็จจริง และต้องเป็นภาษาที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ หรือมีความหมายสองแง่

2. การตรวจสอบข้อความ นำข้อความหรือคำถามมาตรวจสอบความถูกต้อง กล่าวคือข้อความเชิงบวกและเชิงลบต้องกำหนดให้สอดคล้องกันค่าของเกณฑ์หรือของมาตรวัดแต่ละช่วง

3. การทดสอบข้อความ นำข้อความหรือคำถามที่ตรวจสอบดีแล้ว ไปให้ผู้รู้ช่วยอ่านและวิจารณ์ จากนั้นก็ปรับปรุงใหม่ให้สมบูรณ์ และนำคำถามไปทดสอบเบื้องต้นกับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำคำตอบมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าอำนาจจำแนก

4. การเลือกข้อความหลังจากได้ทดสอบข้อความและวิเคราะห์คะแนนแล้ว ให้เลือกข้อความที่ดีเพื่อนำไปใช้ต่อไป

ยุทธ ไถยวรรณ (2550: 244 – 245) ให้ความเห็นว่า แบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต นิยมใช้วัดเจตคติเกี่ยวกับความคิดเห็น ความต้องการ วัดकिनนิสัย วัดแรงจูงใจ ดังนั้นจึงถือว่าเป็นวิธีวัดเจตคติชนิดหนึ่งที่แพร่หลายวิธีหนึ่ง กำหนดข้อความ 2 ทิศทางคือ ข้อความทางที่ดี เป็นข้อความคล้ายตาม หรือเป็นข้อความในทางบวก และอีกข้อความหนึ่งเป็นข้อความประเภทไม่เห็นด้วยไม่ชอบ ข้อความทั้งสองประเภทในแบบวัดเจตคติควรมีอยู่จำนวนเท่าๆ กัน โดยข้อความควรจะมีทางเลือกตอบได้ 5 ทาง ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การให้ค่าของระดับความคิดเห็น จะแบ่งตามลักษณะของข้อทางบวกและทางลบ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

สำหรับวิธีการสร้างแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต มีดังนี้

1. กำหนดขอบข่ายของเจตคติที่ต้องการวัด
2. เขียนข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาในเชิงความคิดเห็นทางบวกและทางลบ ประมาณ 20 ข้อ
3. กำหนดคำตอบหรือตัวเลือกในการเลือกโดยกำหนดเป็น 5 ทางคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. นำข้อความที่สร้างขึ้นทั้งหมดรวมเป็นแบบวัดเจตคติ

5. นำแบบวัดไปทดลองใช้

6. วิเคราะห์คุณภาพของข้อความแต่ละข้อ เพื่อหาอำนาจจำแนก

7. คัดเลือกข้อความที่มีความสอดคล้องกัน โดยทดสอบสหสัมพันธ์ (r) ถ้าข้อความมีความสอดคล้องหรือสหสัมพันธ์สูง แสดงว่า ใช้ได้ หรือมีอำนาจจำแนกสูง หรือค่า t มีค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ก็ถือว่าใช้ได้ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์หาค่า t และค่าสหสัมพันธ์มีความสอดคล้องกันสูง ดังนั้น ในทางปฏิบัติอาจเลือกวิเคราะห์ด้วย t-test หรือสหสัมพันธ์วิธีใดวิธีหนึ่งก็เป็นการเพียงพอ

8. จัดชุดของแบบวัดเจตคติ

9. นำแบบวัดเจตคติไปใช้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 255 - 256) ระบุว่า การสร้างแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ท มีหลักการสร้างว่า การจัดให้มีข้อความที่แสดงเจตคติต่อที่หมายในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แล้วให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นคำตอบของแต่ละข้อจะมีให้เลือกตอบ 5 ช่วงตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก ลำดับขั้นตอน ของการสร้างมีดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล แต่ละข้อความต้องมีลักษณะที่คนมีเจตคติต่างๆ กัน ตอบต่างกัน และหลีกเลี่ยงข้อความที่มี 2 ความหมาย

2. ตรวจสอบข้อความนั้นว่า มีความเหมาะสมกับการตอบเพียงใด ในลักษณะ 5 ช่วงดังกล่าว

3. ทดลองใช้ดูว่า ข้อความใดไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ เพื่อการแก้ไข

4. การให้น้ำหนักคะแนนของความเห็น

ทั้งนี้ การที่จะหาว่า บุคคลใดมีเจตคติเป็นอย่างไร ก็ใช้วิธีการรวมน้ำหนักหรือคะแนนจากการตอบข้อความทุกข้อความของแต่ละคน ถ้าน้ำหนักรวมจากการตอบข้อความทั้งหมดมีค่าสูงหรือ ได้คะแนนสูง แสดงว่า ระดับเจตคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นเป็นไปในลักษณะพอใจหรือคล้อยตาม ย่อมแสดงว่า บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หรือมีความพอใจต่อสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า แบบวัดเจตคติของลิเคิร์ท จะแบ่งข้อความเป็น 5 ช่วงเท่าๆ กันในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่าได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยกำหนดข้อความเป็น 2 ทิศทางคือ ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ จากนั้นนำข้อความหลายๆ ข้อมารวมเป็นคำตอบเดียวกัน เพื่อเป็นเจตคติของบุคคลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

8. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคงทนในการเรียนรู้

8.1 ความหมายของความคงทนในการเรียนรู้

องอาจ ภาเรือง (2542: 25) ให้ความหมายของความคงทนในการเรียนรู้ว่า หมายถึง ความสามารถในการจำและการระลึกได้ ต่อประสบการณ์ที่รับรู้มาแล้วหลังจากได้ทิ้งไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

สุกัญญา เทียนพิทักษ์กุล (2543: 51) กล่าวถึงความหมายของความคงทนในการเรียนรู้ ไว้ว่า หมายถึง การคงไว้ซึ่งผลการเรียน หรือความสามารถที่จะระลึกได้ต่อสิ่งที่เคยเรียน หรือเคยมีประสบการณ์รับรู้มาแล้วหลังจากได้ทิ้งไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

ประคอง ธนูปกรณ์ (2546: 34) ให้ความหมายของความคงทนในการเรียนรู้ว่า หมายถึง ความสามารถของสมองที่จะเก็บสิ่งที่เรียนรู้หรือสิ่งที่เคยมีประสบการณ์รับรู้มาแล้วให้คงอยู่หลังจากที่ได้ทิ้งไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง และสามารถระลึกได้หรือค้นคว้าออกมาใช้ได้ สถานการณ์ที่จำเป็น

กรรณิการ์ ตริวิเศษ (2548: 38) กล่าวว่าความคงทนในการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว หลังจากผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่ง

พันทิพา ทับเที่ยง (2550: 65) กล่าวถึงความหมายของความคงทนในการเรียนรู้ไว้ว่า ความคงทนในการเรียนรู้หมายถึง ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่เคยได้รับมาก่อน หลังจากทิ้งช่วงระยะเวลาไประยะหนึ่ง

สรุปได้ว่า ความคงทนในการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของสมองในการคงไว้ซึ่งผลการเรียนที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว และสามารถระลึกถึงแล้วนำมาใช้ได้เมื่อทิ้งไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

8.2 ระยะเวลาที่ใช้วัดความคงทนในการเรียนรู้

องอาจ ภาเรือง (2542: 26) กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการวัดความคงทนในการเรียนรู้ ว่าช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการวัดความคงทนในการเรียนรู้ควรจะอยู่ในช่วง 1 สัปดาห์ ถึง 2 เดือน

ชาญยุทธ์ สีเฉลียว (2543: 29) กล่าวว่า ระยะเวลาที่ใช้วัดความคงทนในการเรียนรู้ จากการสอบซ้ำโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันไปทดสอบกับบุคคลกลุ่มเดียวกัน เวลาในการทดสอบ ครั้งแรกและครั้งที่สอง ควรเว้นให้ห่างกันประมาณ 2 – 4 สัปดาห์

ประคอง ธนูปกรณ์ (2546: 36) เสนอแนะว่า ระยะเวลาที่ควรใช้วัดความคงทนในการเรียนรู้ ควรให้ห่างจากการทดสอบครั้งแรกอย่างน้อย 2 – 4 สัปดาห์ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนซึ่งอาจเกิดจากความเคยชินในการทำแบบทดสอบหรือการจำข้อสอบได้

จิรณา อุดมอริยทรัพย์ (2547: 33 – 34) เสนอแนะว่า การวัดความคงทนในการเรียนรู้ ควรวัดเมื่อเวลาได้ผ่านไป 2 สัปดาห์

สรุปได้ว่า ระยะเวลาที่ใช้วัดความคงทนในการเรียนรู้ควรอยู่ในช่วง 1 ถึง 8 สัปดาห์

8.3 ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความคงทนในการเรียนรู้

ธอร์นไดค์ พบว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบบุคคลจะมีการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งธอร์นไดค์ สรุปเป็นกฎการเรียนรู้ดังนี้ (ทศนา เขมมณี. 2550: 51)

3.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมในด้านร่างกายและจิตใจ

3.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกปฏิบัติ การฝึกฝน การฝึกหัด หรือการกระทำบ่อยๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเรียนรู้อย่างคงทน และในทางกลับกัน หากขาดการฝึกหัด การเรียนรู้อย่อมขาดความคงทน

3.3 กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) เมื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว หากมีการนำไปใช้บ่อยๆ จะทำให้การเรียนรู้นั้นเกิดความคงทน และในทางกลับกัน หากขาดการนำไปใช้บ่อยๆ การเรียนรู้นั้นย่อมไม่คงทน

3.4 กฎแห่งความพึงพอใจ (Law of Effect) เมื่อผู้เรียนได้รับความพึงพอใจจากการเรียนรู้ ผู้เรียนย่อมอยากที่จะเรียนรู้ในเนื้อหาต่อไป

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

ปฤถต์ แสงสว่าง (2541: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทยตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้นและนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทย ในด้านศิลปกรรม ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านภูมิปัญญาของช่างปั้นปูน ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านคติความเชื่อและขนบนิยมตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้น และนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันราชภัฏ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้น จำนวน 13 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละและวิเคราะห์เนื้อหาสำรวจความ

คิดเห็นนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันราชภัฏจำนวน 223 คน จาก 10 สถาบัน โดยใช้แบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่ามัธยฐานเลขคณิตและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดที่น่าสนใจของผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้นว่า ศิลปะปูนปั้นเป็นศิลปะแบบประเพณีไทย ใช้ประดับสถาปัตยกรรมและประติมากรรม ศิลปะปูนปั้นไทยมีคุณค่ามากที่สุดในด้านความงาม รูปแบบ การจัดองค์ประกอบ และการถ่ายทอดความรู้สึก ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อันเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในด้านภูมิปัญญาของช่างปูนปั้นได้สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ และคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรมอันเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ และแนวคิดตามพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญงานปูนปั้นและนักศึกษาศิลปะศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ศิลปะปูนปั้นไทยเป็นศิลปะที่ควรอนุรักษ์และสืบทอด ควรมีการนำเข้าสู่กระบวนการจัดการศึกษา ในสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยให้มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และเน้นการสอนให้เห็นคุณค่าศิลปะปูนปั้นไทย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ชื่นชม และมีความตระหนักรู้ในการที่จะอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง และความผูกพันกับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาเชิงวิเคราะห์คุณค่าศิลปกรรมของชุมชนที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผา
2. ศึกษาเชิงวิเคราะห์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง และความผูกพันกับชุมชนของชาวบ้านที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผา

3. สร้างรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง และความผูกพันกับชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าศิลปกรรมที่ปรากฏในชุมชนคือ คุณค่าด้านวัฒนธรรม ด้านสุนทรียภาพและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ ด้านการเรียนรู้จากพฤติกรรมทางศิลปกรรม ด้านการเรียนรู้จากพฤติกรรมสังคม ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความผูกพันกับชุมชน พบว่า ชุมชนเรียนรู้คุณค่าศิลปกรรมโดยการเชื่อมโยงความคิดกับประวัติศาสตร์และความรู้ดั้งเดิมที่เป็นรากฐานของตน และเชื่อมโยงความคิดกับความรู้ใหม่ภายนอกชุมชน ส่วนรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความผูกพันกับชุมชน พบว่า คุณค่าศิลปกรรมส่งผลต่อการสร้างทัศนคติต่อตนเองพร้อมกันกับความผูกพันกับชุมชนและเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเหตุผล หากเกิดทัศนคติต่อตนเองในเชิงบวกจะเกิดความผูกพันกับชุมชนมาก แต่ถ้าเกิดทัศนคติต่อตนเองในเชิงลบจะเกิดความผูกพันกับชุมชนน้อย

ณัฐยา ทิพรัตน์ (2543: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชา ศิลปะศึกษาโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หนึ่งตะลุง ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาแนวความคิดของครูผู้สอนและปราชญ์ ชาวบ้าน ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาต้องการให้ครูกับปราชญ์ชาวบ้าน ร่วมกันนำเนื้อหาสาระ ความรู้ มาจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเจตคติการ อนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านทางด้านหนึ่งตะลุงให้นักเรียน โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น นำข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้มาอภิปรายและสรุปร่วมกันใน ชั้นเรียน โดยให้นักเรียนศึกษาการแสดงหนึ่งตะลุงจากปราชญ์ชาวบ้าน และวัดประเมินผลจากการที่ ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในศิลปะท้องถิ่นภาคใต้ และจัดการสอนซ่อมเสริมโดยจัดตั้งชมรม หนึ่งตะลุงเด็กในโรงเรียน ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยหากมีการนำหนึ่งตะลุงเข้ามาจัดการเรียน การสอนในโรงเรียน เพราะนอกจากเป็นการอนุรักษ์แล้วยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และเห็นคุณค่าของหนึ่งตะลุง ควรเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คุณค่า และเกิดความหวงแหนศิลปะพื้นบ้าน มากกว่าการปฏิบัติได้แต่ไม่เห็นคุณค่าของหนึ่งตะลุง

วศิษฎ์ นาสารีย์ (2544: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อุบลราชธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับครูผู้สอนศิลปะศึกษาจำนวน 61 คน และ แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดกับปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชา ศิลปะศึกษาเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชา ศิลปะศึกษาในทุกด้าน คือด้านจุดมุ่งหมายการสอน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ด้านกิจกรรมและ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลมี แนวคิดของปราชญ์ท้องถิ่นในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชา ศิลปะศึกษา มีดังนี้คือ

1. ด้านจุดมุ่งหมายในการสอน ควรเน้นเรื่องความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ ศิลปะท้องถิ่น และการสร้างสรรค์งานศิลปะท้องถิ่น

2. ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ควรเน้นเรื่องของการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ทางพระพุทธศาสนากับคุณค่าของศิลปะท้องถิ่นที่มีต่อการดำรงชีวิต
3. ด้านกิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ ควรเน้นในเรื่องความซาบซึ้งในศิลปะท้องถิ่น และการมีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ศิลปะท้องถิ่น
4. ด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนและการสอน ควรเน้นเรื่องการใช้วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น
5. ด้านการประเมินผล ควรใช้วิธีการสังเกตและมอบหมายการสร้างสรรค์งานศิลปะท้องถิ่น

สน วัฒนสิน (2544: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาศิลปศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 16 คน ครูศิลปศึกษา จำนวน 36 คนและปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 7 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปราชญ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แก่ ปราชญ์ท้องถิ่นขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียน และขาดความชำนาญในวิธีการสอนไม่มีเวลาว่าง มาสอนในโรงเรียน นักเรียนไม่ซาบซึ้งในความงามและคุณค่าของงานศิลปะพื้นบ้าน นักเรียนไม่ตั้งใจเรียนเพราะถูกบังคับให้เรียนมากกว่าเลือกเสรี และปราชญ์ท้องถิ่น พบว่าไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะปราชญ์ไม่ใช่ผู้ประเมินผลงานนักเรียนด้วยตนเอง

พลศักดิ์ ฉายศรีศิริ (2541: บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคการพยากรณ์ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนตามแนวคู่มือครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ เจตคติ คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปศึกษา ระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบเทคนิคการพยากรณ์ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนยายหอม กลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครปฐม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 111 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยแผนการสอนวิชาศิลปะศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ภาคปฏิบัติ แบบตรวจผลงานภาคปฏิบัติ และแบบวัดเจตคติ ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบเทคนิคการพยากรณ์ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนตามแนวคู่มือครู มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาศิลปะศึกษาและเจตคติไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียน โดยใช้การสอนแบบเทคนิคการพยากรณ์มีคะแนนผลการเรียนเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบบูรณาการ มีคะแนนผลการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนตามแนวคู่มือครู มีคะแนนผลการเรียนไม่เพิ่มขึ้นแต่เมื่อรวมนักเรียนทั้งหมดเป็นกลุ่มเดียวกันสรุปได้ว่า หลังการเรียนนักเรียนมีคะแนนผลการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบเทคนิคการพยากรณ์ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนตามแนวคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะศึกษาไม่แตกต่างกัน

เฉลิมชัย ถึงดี (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตชุดการสอนเรื่องการเขียนภาพระบายสี วิชาศิลปะศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวัตถุประสงค์เพื่อผลิตชุดการสอนเรื่องการเขียนภาพระบายสี วิชาศิลปะศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และมีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.50 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ชุดการสอนเรื่องการเขียนภาพระบายสี วิชาศิลปะศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยชุดการสอนที่ผลิตขึ้นมีจำนวน 9 แผนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนที่ผลิตขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ 82.31/81.97 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.67 แสดงว่าชุดการสอนที่ผลิตขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นุติยาพร วงษ์เณร (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการสอนเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ในวิชาศิลปะศึกษาโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนแบบโครงงานเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้เรียนวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหาดสนุกราชฎริ์บำรุง ปีการศึกษา 2544 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินผลการเรียน

แบบโครงการแบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินตนเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ในวิชาศิลปะศึกษาสูงขึ้นหลังจากที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิญา สุริยะศรี (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะกับชีวิตเรื่ององค์ประกอบศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการสอนโดยใช้ชุดสื่อประสมกับการสอนปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะกับชีวิตเรื่ององค์ประกอบศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการสอนโดยใช้ชุดสื่อประสมกับการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กิ่งอำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอนชุดสื่อผสมวิชาศิลปะกับชีวิตเรื่ององค์ประกอบศิลป์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่ององค์ประกอบศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะเรื่ององค์ประกอบศิลป์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะเรื่ององค์ประกอบศิลป์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศได้มีผู้ทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

เบเกอร์ เจ แอนจิล่า (Baker 1991: Abstract.) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้การสร้างวัตถุศิลปะของชุมชนขยายในนิวยอร์กในนิวยอร์ก โดยศึกษาวัฒนธรรมทางวัตถุ โดยสอบสวนสุนทรียภาพ การสร้างวัตถุและคุณค่าของผู้ที่อาศัยอยู่ที่นิวยอร์กในนิวยอร์ก วิธีการวิจัยแบบ ชาติพันธุ์วิทยา ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 63 คน การวิจัยค้นพบความสำคัญของลักษณะเฉพาะของงานศิลปะสถาบัน St.john Memorial University (MUN) กล่าวว่ามีคุณค่ายิ่งหรือที่เรียกว่าศิลปินนั้นมีความสามารถในฐานะที่เป็นศิลปินพื้นบ้าน (Folk Artist) ชนกลุ่มน้อยยังคงความเป็นจริงที่ไม่ใช่เรื่องของทฤษฎี ศิลปะพื้นบ้านเป็นกระบวนการพัฒนาของศิลปะทั้งหมดแม้ว่า วิจิตรศิลป์จะเป็นศิลปะคนเมืองที่อยู่เหนือชั้นกว่า ศิลปะพื้นบ้าน แต่ไม่ใช่เป็นสิ่งที่น่าวิตก การศึกษาสุนทรียภาพจากวิถีชีวิตพื้นฐานจะมีคุณค่าความงามที่น่าสนใจยิ่งกว่า

เลพเทก เจ ลินท์ (Leptak 1991: Abstract.) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาชาติพันธุ์วิทยาที่มีความสำคัญต่อคุณค่าทางสุนทรียภาพของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและปรับปรุงความเข้าใจในคุณค่าสุนทรียภาพในชนบท ชุมชนอิตาลี ในโคลัมเบีย รัฐโอไฮโอ ในฐานะที่เป็นรากฐานของการพัฒนาการศึกษาทางวัฒนธรรม โดยมีวิธีการวิจัยแบบชาติพันธุ์วิทยาด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะ 28 คน พบว่าชุมชนชาวอิตาลี ให้ความสนใจในเรื่องทัศนศิลป์ในส่วนที่เป็นผลงานศิลปกรรม คุณค่าทางสุนทรียภาพ ที่ครอบงำอยู่ มีลักษณะเป็นงานช่างที่มีลักษณะเฉพาะในด้านทักษะและการรับรู้ ทางศิลป์ที่ปรับให้เข้ากับปัจจุบัน เป็นสิ่งสำคัญในการรับรู้ทางสุนทรียภาพของชาวอิตาลี ชุมชนมีลักษณะความเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ด้วยการพัฒนาประสบการณ์ทางสุนทรียะ แสดงออกมาในรูปของสถาปัตยกรรม การจัดบริเวณ และศิลปะชุมชน รวมทั้งการสนใจความขัดแย้งของสังคมภายนอกที่อยู่เหนือบริบทท้องถิ่น การพูดคุยเกี่ยวกับข้อขัดแย้งทางวัฒนธรรมสากล หรือการแบ่งสุนทรียภาพออกเป็น 2 ส่วน คือการยอมรับคุณค่าสุนทรียภาพที่สถาบันทางจิตรศิลป์ยกย่อง และการรักษาระบบคุณค่าสุนทรียภาพเฉพาะตนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานโลกศิลปะของตนเช่นเดิม จึงทำให้ชุมชนมีความเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม

อะวีรี แอน จูเลีย (Avery and Julie 1992: Abstract.) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจการออกร้านของชุมชนมิชิแกนยุคแรก ในฐานะองค์การชุมชนทางศิลปะในปีทศวรรษ 1850, 1860, และ 1870 การศึกษาใช้กรณีศึกษา 4 ชุมชน ในเรื่องของสังคมเกษตรกรรม การออกร้านและชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนที่อยู่ห่างไกล ได้แก่ เซนต์ โจเซฟ (St. Joseph) ไอโอเนีย (Ionia) ภูมิภาค แกรนด์ทราเวอร์ซ (The Grand Traverse) และชุมชนออนโทนา곤 (Ontonagon) ในประเด็นของชีวิตวัฒนธรรม พบว่าการออกร้านในชนบทยุคต้นไม่ได้คำนึงถึงบทบาทชุมชนศิลปกรรม งานออกร้านเป็นเพียงสถานที่สะสมงานสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ต่อมาก็จึงยอมรับคุณภาพของงานศิลปะว่าสำคัญมากกว่าการออกร้านค้าขาย ผลงานที่นำมาออกร้านเป็นการสะท้อนการทำงานและความอุตสาหะของชุมชนให้แก่ศิลปกรรม และสุนทรียภาพ ที่สะท้อนคุณค่าชีวิตในชุมชน กิจกรรมการออกร้านเป็นผลกระทบที่สำคัญยิ่งของวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม

คาลวีนีน มิวรา (Kalviainen , 1997: Abstract.) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลิตภัณฑ์ที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยที่มีสุนทรียภาพและงานศิลปะ ที่ประกอบด้วยวัสดุทางจิตวิญญาณ การนิยามของปี 1990 ของผลิตภัณฑ์ที่ดีทางด้านงานช่างแบบอาชีพในประเทศฟินแลนด์ เป้าหมายการวิจัยคือการนิยามและการพิสูจน์คุณค่าของงานช่างที่เป็นศิลปะ และแนวคิดของนักสังคมวิทยา การวิจัยใช้หลักพื้นฐานการประเมินผลิตภัณฑ์ที่ดีภายใต้การศึกษาปฏิสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงหลายมิติ การวิจัยพบลักษณะ 3 ประการของงานช่างเชิงอาชีพ คือ

1. เป็นเรื่องของผลิตภัณฑ์ที่มุ่งประโยชน์ใช้สอย แต่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพ
2. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ให้จินตภาพได้
3. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ

สรุปการวิจัยได้ว่า ผลิตภัณฑ์งานช่างที่ติดตั้งจะต้องได้รับความสนใจจากสังคมด้วย มิใช่ มีค่าทางสุนทรียะเท่านั้น แต่อยู่บนพื้นฐานของความคิดทางศีลธรรมและอุดมคติ การประเมินคุณค่างานศิลปะตั้งอยู่บนเงื่อนไขของสังคมวิทยา อันเป็นการตรวจสอบคุณค่าภายในของสิ่งที่มีคุณค่าสูงในอุดมคติ

เฟซุง (Fay Chung อ้างอิงจาก รุ่ง แก้วแดง. 2542) ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบการจัดการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นกับประเทศแอฟริกาไว้อย่างน่าสนใจยิ่งในหนังสือรายงานของยูเนสโกเรื่องการเรียนรู้ขุมทรัพย์ในตน (Learning The Treasure Within) เฟซุงกล่าวว่ารูปแบบการจัดการศึกษาของญี่ปุ่นในช่วงศตวรรษที่ 19 ที่ญี่ปุ่นเริ่มเปิดประเทศนั้น ผู้นำญี่ปุ่นตระหนักดีว่าการที่จะให้ญี่ปุ่นสามารถยืนหยัดเป็นชาติอยู่ได้นั้น ญี่ปุ่นจำเป็นต้องเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจากประเทศตะวันตก แต่ในขณะเดียวกันระบบราชการของญี่ปุ่นเน้นและให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรม ค่านิยม วิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น ซึ่งได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น วรรณกรรมญี่ปุ่น ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นต้น อันเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของญี่ปุ่น ซึ่งทำให้การพัฒนาประเทศญี่ปุ่นสามารถรักษาสอดคล้องระหว่างเทคโนโลยีตะวันตกกับวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นไว้ได้อย่างดี เป็นรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้ประเทศญี่ปุ่นจะมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมไปมาก ในเรื่องมารยาท ภาษา ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม รวมถึงชีวิตประเพณี เทศกาลต่างๆ ตรงกันข้ามกับประเทศในทวีปแอฟริกา ซึ่งขณะที่เริ่มพัฒนาประเทศเช่นเดียวกันนั้น หมอสอนศาสนาคริสต์ได้นำรูปแบบการจัดการศึกษาตะวันตกทั้งหมดเข้าไปในประเทศแอฟริกา วิชาที่สอนส่วนใหญ่จะเน้นด้านศาสนาคริสต์ วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมตะวันตก ละเลยการสอน 2 เรื่องที่สำคัญ คือ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยชาติตะวันตกมองเห็นว่า ถ้าสอนภาษาท้องถิ่นในโรงเรียนแล้ว จะเกิดความรู้สึกที่จะแบ่งแยกหรือความรู้สึกที่จะรักษาเอกลักษณ์ของชาติเหล่านั้น เฟซุงวิเคราะห์ว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่นแล้วการศึกษาของประเทศในแอฟริกา เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่ไม่เน้นให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและรากดั้งเดิม การพัฒนาจึงด้อยกว่าญี่ปุ่นอย่างมาก

จากการศึกษาข้างต้นพบว่า ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญต่อการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของไทย การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งต่อวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และข้อปฏิบัติในการดำเนินชีวิตต่างๆ จึงไม่สามารถกำเนิดขึ้นมาในชุมชนนั้นๆ ได้หากไม่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้ให้ความสำคัญกับการนำเอาภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สำหรับแนวคิดและหลักการในการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น พบว่าโรงเรียนจำเป็นต้องมีนโยบายที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความต้องการใหม่ๆ ของผู้เรียนและความก้าวหน้าของวิชาการอยู่เสมอ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดความพร้อมต่อสภาพบรรยากาศการเรียนการสอนตามอัตภาพ และความจำเป็นที่ได้รับการเกื้อหนุนและส่งเสริม โดยต้องอยู่ในดุลยพินิจของโรงเรียนเกี่ยวกับด้านความเหมาะสมทั้งกิจกรรม เนื้อหาสาระ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นว่ามีความพยายามที่จะนำภูมิปัญญาไทยมาสู่การศึกษา แต่ปรากฏว่าประสบปัญหาในด้านต่างๆ มากมาย เช่น ขาดนโยบายรองรับที่ชัดเจน ขาดการยอมรับต่อผู้ทรงภูมิปัญญา การจัดการเรียนการสอนไม่นำประเด็นท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร การเรียนการสอนตามหลักสูตรไม่คำนึงสัดส่วนระหว่างภูมิปัญญาไทย และสากลเท่าที่ควร ขาดผู้สนับสนุนรับผิดชอบเป็นต้น ส่วนการดำเนินการของโรงเรียนได้แก่ การเชิญปราชญ์ท้องถิ่นหรือผู้รู้ในท้องถิ่นมาช่วยในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน การให้นักเรียนออกไปศึกษาและฝึกงานที่บ้านหรือสถานประกอบการของปราชญ์ท้องถิ่นหรือผู้รู้ การเชิญปราชญ์ท้องถิ่นหรือผู้รู้มาร่วมสอน การทำสิ่งที่เป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่สอน การให้นักเรียนไปสำรวจข้อมูลในท้องถิ่นแล้วนำมาจัดการเรียนการสอน และการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรืออุทยานการศึกษา โดยจำเป็นต้องมีการเตรียมการ การจัดกิจกรรมที่ตระหนักรู้ระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ปราชญ์ท้องถิ่น กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง

จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะออกเป็น 3 สาระซึ่งมีประเด็นสำคัญของหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Child Center) และมุ่งหวังให้ผู้เรียน รู้จักการศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจจากแห่งการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น และเมืองที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการในกลุ่มสาระต่างๆ อาจกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาไทยและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่น มีชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญเช่นเดียวกับแหล่งอื่นๆ ซึ่งมีคุณค่าความสำคัญเฉพาะของแต่ละพื้นที่หรือท้องถิ่นนั้นๆ อันเกิดขึ้นจากภูมิรู้ที่แสดงถึงความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นตนเอง เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสมควรจะช่วยกันอนุรักษ์สืบสาน และพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ดังนั้นผู้วิจัย จึงต้องการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิด พหุศิลป์ศึกษา มาส่งเสริมบทบาทในการสร้างสรรค์การสอนศิลปศึกษาตามองค์ประกอบพื้นฐาน คือ ครูหรือผู้สอน นักเรียนหรือผู้เรียนและหลักสูตร องค์ประกอบหลักคือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน การกำหนดเนื้อหาสาระ การดำเนินการ การเตรียมการสอน เทคนิควิธีสอนแบบบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์และ

สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาสร้างเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยการใช้ภูมิปัญญาไทย ซึ่งภูมิปัญญาไทยกับศิลปะมีบทบาทที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการสร้างสรรค์รูปลักษณ์ทางศิลปะต่างๆ กัน จึงควรสืบสานพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อุทิศด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา มาส่งเสริมบทบาทในการสร้างสรรค์การสอนศิลปะศึกษาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
- ในแต่ละหัวข้อมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 350 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 40 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non - Probability Sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 44)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา จำนวน 3 แผน 12 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการของหลักสูตร เป้าหมายของการจัดการศึกษา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น คุณภาพของผู้เรียน ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และวิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย

3. ศึกษาวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาจากเอกสารต่างๆ และงานวิจัย

4. สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ แล้วกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

5. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย

5.1 ชื่อหน่วยการเรียนรู้

5.2 สาระสำคัญ

5.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

5.4 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

5.5 จุดประสงค์การเรียนรู้

5.6 สาระการเรียนรู้

5.7 กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

5.7.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

5.7.2 ขั้นสอน

5.7.3 ขั้นสรุป

5.8 วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้

5.9 การวัดและประเมินผล

5.10 ข้อเสนอแนะ

5.11 บันทึกผลหลังสอน

5.12 แบบบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความสอดคล้องกับจุดประสงค์

แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาปรับปรุงแก้ไข

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอยอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) เพื่อประเมินความเหมาะสม ในด้านความถูกต้อง (Accuracy) และการนำไปใช้ (Usability) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบลตัน (Rowinelli and Hambleton) ดังนี้ (ล้วน สายยศ. 2543: 248 – 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1
 $\sum R$ หมายถึง ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยค่าดัชนีความสอดคล้องจะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จึงจะถือว่าแผนการจัดการ เรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใน เมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเหมาะสมในด้านความถูกต้องและการนำไปใช้

8. ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ในด้านความถูกต้องและการนำไปใช้พบว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา เรื่องภูมิปัญญาไทยใน พระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระ เมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเหมาะสมใน ด้านความถูกต้องและการนำไปใช้ (ภาคผนวก ข)

9. นำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระ เมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 2 จำนวน 40 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เพื่อตรวจสอบการใช้งาน ความถูกต้องและความสอดคล้องเหมาะสมในด้านต่างๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิด พหุศิลป์ศึกษา เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

10. ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองใช้

11. จัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปใช้จริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ และแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษามีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาวิธีสร้างข้อสอบจากหนังสือเทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ของ ล้วน สายยศ (2543: 122 – 181) และหนังสือเทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ของบุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2549: 255 – 300)

1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์ และเนื้อหาเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3 กำหนดจำนวนข้อสอบที่ต้องการและจำนวนที่ต้องออกเกินไว้ โดยผู้วิจัย กำหนดข้อสอบที่ต้องการไว้ จำนวน 40 ข้อ และกำหนดจำนวนข้อที่ต้องออกเกินไว้ ซึ่งควรออกเกินไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 60) จำนวน 10 ข้อ รวมเป็น 50 ข้อ

1.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระ เมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับร่าง

1.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับร่าง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบิลตัน (Rowinelli and Hambleton) ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องไว้ว่า จะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จึงจะถือว่าวัดได้สอดคล้องกัน ซึ่งผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา พบว่า ค่าดัชนีความ สอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 (ภาคผนวก ค) แสดงว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ฉบับร่างมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

1.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับร่าง ที่ผ่านการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่มีระดับผลการเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน คละกัน จำนวน 40 คน ซึ่งเรียนเนื้อหา เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผ่านไปแล้วเพื่อหาค่าความยากง่าย (Difficulty Index: p) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination Index : r) ของข้อสอบโดยกำหนดค่าความยากง่าย ที่เหมาะสม ไว้ระหว่าง 0.20 - 0.80 ส่วนค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่ใช้ได้ ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. 2549: 82, 258)

1.7 นำข้อมูลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. 2549: 257, 285 – 291) ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจ จำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป มีจำนวน 41 ข้อ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อสอบไว้จำนวน 40 ข้อ (ภาคผนวก ค)

1.8 นำข้อสอบมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับร่างทั้งฉบับด้วยสูตร KR – 20 ของคูเดอร์และริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson – 20 : KR – 20) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นว่า ต้องมีค่าสูงกว่า 0.70 (ล้วน สายยศ. 2543: 244) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาไทย

ในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับร่างทั้งฉบับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 (ภาคผนวก ค)

1.9 จัดทำเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะ เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้การจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดเจตคติจากหนังสือเทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยของบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2549: 141 – 143) และหนังสือเทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของ สิ้น พันธุ์พินิจ (2549: 152 – 155)

2.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบวัดเจตคติ

2.3 สร้างแบบวัดเจตคติ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีทั้งข้อความเชิงบวกและลบ

2.4 อ่าน ตรวจสอบ และตรวจทาน ข้อความในแบบวัดเจตคติ เพื่อความถูกต้องและเหมาะสม

2.5 ให้ผู้ที่มีความรู้ด้านการวัดเจตคติ ซึ่งได้แก่ นายกนก คล้ายมุข ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ช่วยอ่าน และวิพากษ์วิจารณ์แต่ละข้อความ แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ที่มีความรู้ด้านการวัดเจตคติเพื่อความสมบูรณ์อีกครั้ง

2.6 นำแบบวัดเจตคติไปทดสอบเบื้องต้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ผู้วิจัยนำวิธีการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาไปทดลองใช้ โดยให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคติ หลังจากนักเรียนได้เรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาผ่านไปแล้ว

2.7 นำคำตอบมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 83) ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อพบว่า

แบบวัดเจตคติทั้ง 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.77 – 0.94 แสดงว่า แบบวัดเจตคติ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อเป็นที่ยอมรับได้ (ภาคผนวก ง)

2.8 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติทั้งฉบับด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.70 (ล้วน สายยศ. 2543: 209) ผลการหาค่าความเชื่อมั่นพบว่า แบบวัดเจตคติมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 (ภาคผนวก ง)

2.9 จัดทำเป็นแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะ เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. กำหนดรูปแบบการทดลอง โดยผู้วิจัยกำหนดแบบแผนการทดลองเป็นการทดลองเชิงกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One Group Pretest - Posttest Design) (สิน พันธุ์พินิจ. 2549: 54) และได้เพิ่มการวัดความคงทนในการเรียนรู้หลังการทดลอง ดังแสดงในตาราง 3

กลุ่ม	ก่อนทดลอง	การทดลอง	หลังการทดลอง	ความคงทนในการเรียนรู้
กลุ่มทดลอง	O ₁	X	O ₂	O ₃

ตารางประกอบ 3 แบบแผนการทดลอง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

O ₁	แทน	วัดก่อนการทดลอง
X	แทน	ทดลอง
O ₂	แทน	วัดหลังการทดลอง
O ₃	แทน	วัดความคงทนในการเรียนรู้

2. ดำเนินการทดลอง ดังต่อไปนี้

2.1 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलयอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้ (วัดก่อนการทดลอง O_1)

2.2 จัดกิจกรรม การเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

2.3 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलयอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้ (วัดหลังการทดลอง, O_2)

2.4 ให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ใช้การจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาแล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้

2.5 เมื่อเวลาผ่านไป 14 วัน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้ (วัดความคงทนในการเรียนรู้, O_3)

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไปนี้

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้ได้คำตอบตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) โดยกำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติไว้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา ใช้สถิติทดสอบที่ (t – test) แบบ Paired Samples t – test โดยกำหนดสมมติฐานของการทดสอบ ดังนี้

สมมติฐานทางการวิจัย (Research Hypothesis)

H_0 : ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

H_1 : ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สมมติฐานทางสถิติ (Statistical Hypothesis)

H_0 : $\mu_{\text{ก่อนเรียน}} = \mu_{\text{หลังเรียน}}$

H_1 : $\mu_{\text{ก่อนเรียน}} < \mu_{\text{หลังเรียน}}$

ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05

2. การศึกษาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ การจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา ใช้การคำนวณดัชนีประสิทธิผลทางการเรียน (Effectiveness Index : IE) ตามสูตรของบุญชม ศรีสะอาด (2546: 159) ดังนี้

$$IE = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนของทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนของทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนของทุกคน}}$$

โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิผลทางการเรียนของนักเรียนไม่ต่ำกว่า 0.50 (พิชญ์ พงศ์ศรี. 2550: 186)

3. การศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้ การจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา ใช้สถิติทดสอบที (t – test) แบบ Paired Samples t – test โดยกำหนดสมมติฐานของการทดสอบ ดังนี้

สมมติฐานทางการทดลอง

H_0 : ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนและความคงทนในการเรียนรู้แตกต่างกัน

H_1 : ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังและความคงทนในการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 : $\mu_{\text{หลังเรียน}} = \mu_{\text{ความคงทนในการเรียนรู้}}$

H_1 : $\mu_{\text{หลังเรียน}} \neq \mu_{\text{ความคงทนในการเรียนรู้}}$

ทั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05

4. การศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิด พหุศิลป์ศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยให้ คะแนนเจตคติในแต่ละข้อตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2549: 142 – 143)

กรณีที่เป็นข้อความเชิงบวก จะให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

กรณีที่เป็นข้อความเชิงลบ จะให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน

ทั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายเจตคติในรายชื่อดังนี้ (สิน พันธุ์พินิจ.

2549: 155)

กรณีที่เป็นข้อความเชิงบวก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 – 4.50	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 – 3.50	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 – 2.50	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.50	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กรณีที่เป็นข้อความเชิงลบ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 – 5.00	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 – 4.50	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 – 3.50	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 – 2.50	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.50	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สำหรับการแปลผลเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษานั้น ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดของบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2549: 141) ที่ระบุว่า หลักในการวัดเจตคติในเรื่องหนึ่งๆ ทำได้โดยการตั้งข้อความถามบุคคลหลายๆ ข้อ แล้วนำผลการตอบทุกข้อรวมกัน เป็นเจตคติของบุคคลต่อเรื่องนั้น โดยผู้วิจัย ใช้เกณฑ์ของสิน พันธุ์พินิจ (2549: 155) และเพ็ญแข แสงแก้ว (2541: 51) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีเจตคติที่ดีอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ดี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีเจตคติเป็นกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ไม่ดี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีเจตคติที่ไม่ดีอย่างยิ่ง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

ตอนที่ 2. ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผล ทางการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

ตอนที่ 3. ผลการศึกษาความคงทน ในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

ตอนที่ 4. ผลการศึกษาเจตคติ ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้ศึกษาได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
p – value	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาการมีนัยสำคัญทางสถิติ
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability)
EI	แทน	ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียน (Effectiveness Index)

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยของนักเรียนก่อน
และหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ ด้านภูมิปัญญาไทย	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้การบูรณาการ แนวคิดพหุศิลปศึกษา	40	13.60	2.24	-103.71*	0.000
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้การบูรณาการ แนวคิดพหุศิลปศึกษา	40	32.68	1.89		

* p < .05

จากตาราง 1 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
หลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยและการปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

จากผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับ ดี และ ดีมาก เมื่อศึกษาและปฏิบัติกิจกรรม ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยหลังเรียน ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาที่เชื่อมโยงสาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี และสาระนาฏศิลป์ ที่รวมศิลปะการแสดงเข้าไว้ด้วยกัน นักเรียนมีความสุข มีสมาธิ มีความสงบ มีความตั้งใจ มีความซาบซึ้ง รู้สึกภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองและของประเทศชาติ อีกทั้งเข้าใจประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ความศรัทธา ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย และในขณะปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพได้เปิดแผ่นซีดี เพลงชุดคุณพระช่วยออร์เคสตรา ทั้งในชุดคุณพระเพลงบรรเลง และคุณพระเพลงเอก ซึ่งมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับเรื่องที่นักเรียนกำลังเรียน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย หลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน

ภาพประกอบ 1 สภาพห้องเรียนที่มีสื่อครบถ้วน ทั้งสื่อภาพผลงานศิลปะด้วยเทคนิคที่หลากหลาย สื่อคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สื่อInternet เครื่องฉายภาพ

ภาพประกอบ 2 สืบจาก Internet มาสู่ห้องเรียน

ภาพประกอบ 3 เครื่องฉาย DVD เครื่องเสียงระบบ Home Theater วัสดุฝึกศิลปะ อุปกรณ์ศิลปะที่ครบถ้วน

ภาพประกอบ 4 กิจกรรมกลุ่มที่ให้ผู้เรียนเลือกสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นเมรุलय
ในอำเภอเสนา จากแหล่งเรียนรู้สถานที่จริง แล้วนำความรู้ที่ได้มานำเสนอในห้องเรียน

ภาพประกอบ 5 แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การแกะสลักห้องมอญ ซึ่งนำมาใช้
ในวงปี่พาทย์มอญ ประกอบการรำ และการแสดงลิเกในงานมหรสพในท้องถิ่น

ภาพประกอบ 6 นายไสว สอนธิ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นเมรุलय ที่ผู้เรียนไปศึกษา ผลจากการเรียนรู้
 หลังการใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา ในกิจกรรมการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุ
 ลอยอำเภอเสนา

ภาพประกอบ 7 กิจกรรมการสืบค้นการรำประกอบพิธีศพในท้องถิ่น

ภาพประกอบ 8 พฤศจิกายนการวาดภาพ หัวข้อ ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ
สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอยอำเภอสนา ด้วยสีอวสตุ สีน้ำ และสีเทียน

ภาพประกอบ 9 พฤศจิกายนการวาดภาพ หัวข้อ ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอยอำเภอเสนา โดยใช้ใบความรู้ประกอบจินตนาการ

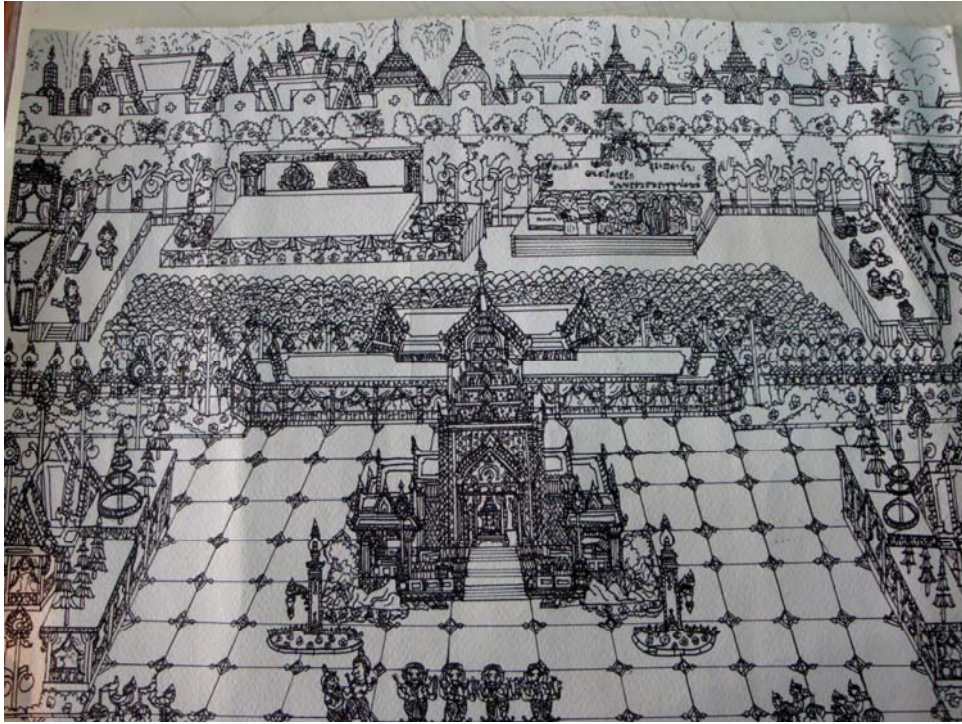
ภาพประกอบ 10 พฤศจิกายนการวาดภาพ หัวข้อ ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอยอำเภอเสนา ด้วยสื่อวัสดุ ดินสอสี

ภาพประกอบ 11 การวาดภาพที่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์

ภาพประกอบ 12 การวาดภาพที่สามารถบูรณาการในชีวิตจริง เมรุลอย อำเภอเสนา

ภาพประกอบ 13 ผู้เรียนมีสมาธิสูงในการวาดภาพ ด้วยสีอวัสดุ ปากกาหมึกซึมสีดำ

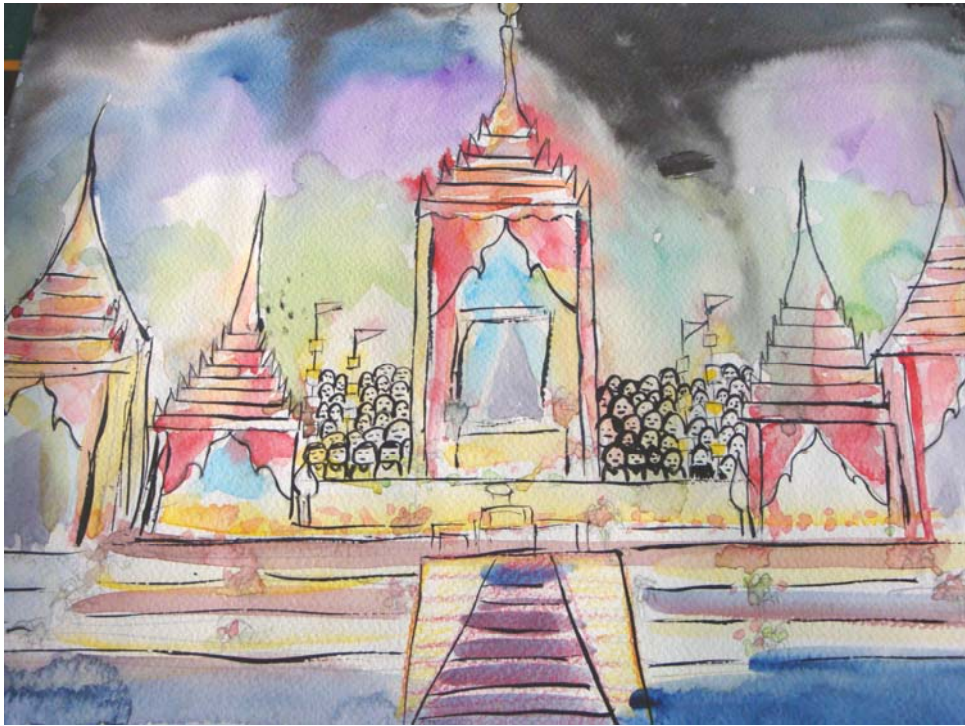

ภาพประกอบ 14 กิจกรรมวาดภาพด้วยสีอวัสดุ ปากกา ดินสอสี สีน้ำ สีหมึก
ผู้เรียนมีความซาบซึ้ง รู้สึกภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และของประเทศชาติ

จากผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับปานกลาง และอ่อน เมื่อศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยหลังเรียน ที่ใช้การบูรณาการแนวคิด พหุศิลป์ศึกษา จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการ แนวคิดพหุศิลป์ศึกษาที่เชื่อมโยง สาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี และสาระนาฏศิลป์ ที่รวมศิลปะการแสดงเข้าไว้ด้วยกัน นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติกิจกรรม อีกทั้งยังเข้าใจประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ความศรัทธา ในศิลปะภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง อย่างชัดเจน เนื่องจากมีนิสัยซุกซน ชอบท่องเที่ยวในงานวัดใน ท้องถิ่นของตนเอง ขณะปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพได้เปิดแผ่นซีดี เพลงชุดคุณพระช่วยออร์เคสตรา ทั้งในชุดคุณพระเพลงบรรเลงและคุณพระเพลงเอก มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับเรื่องที่นักเรียนกำลังเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย หลังเรียนที่ใช้การบูรณาการ แนวคิดพหุศิลป์ศึกษา สูงกว่าก่อนเรียน

ภาพประกอบ 15 กิจกรรมวาดภาพ เมรุลอย 5 ยอด ความรู้สี่กษณุกสนาน ถ่ายทอด บรรยากาศงานมหรสพในงานวัด และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ภาพประกอบ 16 กิจกรรมวาดภาพ เมรุลอย 5 ยอด ความรู้สึกสนุกสนาน ถ่ายทอด
ด้วยเทคนิคสีน้ำ เปียกบนเปียก เปียกบนแห้ง และแห้งบนแห้ง อย่างมั่นใจ

ภาพประกอบ 17 กิจกรรมวาดภาพ เมรุลอย 5 ยอดทรงจตุรมุข
เทคนิคสีน้ำ เปียกบนเปียก มีความโปร่งใส สะอาด เห็นธรรมชาติของสีน้ำ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุ
ศิลปศึกษา

ผลรวมคะแนนก่อนเรียน (N = 40)	ผลรวมคะแนนหลังเรียน (N = 40)	EI
544	1,307	0.72

จากตาราง 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 0.72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (0.50) แสดงว่า การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาทำให้นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 72

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
ในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยในนักเรียน
ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

คู่เปรียบเทียบ	N	\bar{X}	S.D.	t	p - value
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้การบูรณาการ แนวคิดพหุศิลปศึกษา	40	32.68	1.89		
				-0.65	0.520
ความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะ ด้านภูมิปัญญาไทย	40	32.75	1.75		

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
หลังเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการ
แนวคิดพหุศิลปศึกษาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่า นักเรียนมีความคงทนใน
การเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยเมื่อใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะ ด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญา
ไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้ การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

รายการ	ค่าสถิติ		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
ข้อความทางบวก			
1. รู้สึกมีความสุขเมื่อเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา	4.58	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. การเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาเป็นเรื่องที่น่าสนใจ	4.53	0.51	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาทำให้จิตใจอ่อนโยน	4.55	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. นักเรียนส่วนมากชอบเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา	4.58	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน	4.55	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. การเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาทำให้มีความคิดที่ดี	4.50	0.51	เห็นด้วย

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	ค่าสถิติ		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
7. สบายใจทุกครั้งที่ได้เรียนวิชาศิลปะ			
ด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษา	4.40	0.50	เห็นด้วย
8. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาช่วยให้สังคมน่าอยู่	4.63	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาช่วยให้อารมณ์มั่นคง	4.73	0.45	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ	4.58	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ข้อความทางลบ			
1. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาเป็นเรื่องที่ยากมาก	4.53	0.51	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. รู้สึกไม่พอใจทุกครั้งเมื่อเรียนวิชาศิลปะด้าน ภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษา	4.48	0.51	ไม่เห็นด้วย
3. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาเป็นสิ่งที่ น่าเบื่อหน่าย	4.60	0.50	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาไม่ช่วยให้ชีวิตดีขึ้น	4.63	0.49	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	ค่าสถิติ		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
5. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาทำให้อายกลองทำในสิ่งผิดๆ	4.68	0.47	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาเป็นการเสียเวลาเปล่า	4.43	0.50	ไม่เห็นด้วย
7. รู้สึกง่วงนอนทุกครั้ง เมื่อเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา	4.48	0.51	ไม่เห็นด้วย
8. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาไม่ได้ช่วยให้บ้านเมืองเจริญ	4.50	0.51	ไม่เห็นด้วย
9. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาทำให้ชีวิตไม่มีเป้าหมาย	4.70	0.46	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. เรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาแล้วปวดศีรษะ	4.53	0.51	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
เจตคติต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา	4.56	0.18	ดีอย่างยิ่ง

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.18)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย สมมุติฐาน วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
2. ศึกษาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
3. ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยในนักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา
4. ศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน
2. ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษามีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
3. นักเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษามีความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
4. นักเรียนมีเจตคติที่ดีหรือดีอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 40 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non - Probability Sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนจัดการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา จำนวน 3 แผน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบการทดลอง โดยผู้วิจัยกำหนดแบบแผนการทดลองเป็นการทดลองเชิงกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One Group Pretest - Posttest Design) และได้เพิ่มการวัดความคงทนในการเรียนรู้หลังการทดลองอีก 1 ครั้ง สถิติที่ใช้ในการวิจัยข้อมูลได้แก่ ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียน (Effectiveness Index : EI) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t - test) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย หลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 0.72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยเมื่อใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา
4. นักเรียนมีเจตคติที่ดีอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาที่ได้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย หลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 0.72 เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียน โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 72 สอดคล้องกับผลการวิจัยของพลศักดิ์ ฉายศรีศิริ (254: บทคัดย่อ) ที่ทำวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคการพยากรณ์ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนตามแนวคู่มือครูพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบบูรณาการมีคะแนนผลการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของเฉลิมชัย ถึงดี (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตชุดการสอนเรื่องการเขียนภาพพระบายสี วิชาศิลปะศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดการสอนเรื่องการเขียนภาพพระบายสี วิชาศิลปะศึกษา มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.67

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนการสอนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาจัดเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสิ่งเร้า (Stimulus) ที่มากระตุ้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมตอบสนอง (Response) จากนั้น เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและพฤติกรรมตอบสนอง เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จนกลายเป็นการเรียนรู้ในที่สุด กล่าวคือ การเรียนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นรูปแบบการบูรณาการที่มีวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกัน เน้นการเรียนรู้จากธรรมชาติ และจากการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนได้รับมวลประสบการณ์ที่เหมาะสมและมีคุณค่า ได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ใช้ความคิดความสามารถอย่างเต็มความสามารถ ได้เรียนหรือปฏิบัติตามระดับความสามารถด้วยอัตราเร็วของแต่ละคน ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ได้ทำกิจกรรมทั้งแบบรายบุคคลและแบบเป็นกลุ่ม เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุข สนุกสนาน และไม่รู้สึกลำบาก และที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถตามศักยภาพของตนเอง ผลดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ นั่นหมายความว่า การเรียนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นรูปแบบการบูรณาการที่กล่าวมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ

สนอง อินละคร (2544 : 288) ที่กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอน และแนวคิดของอรรถัย มูลคำ (2543: 10) ที่กล่าวไว้ว่า การสอนแบบบูรณาการเป็นการนำศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

นอกจากนี้ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การเรียนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาจัดเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างแท้จริง ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสื่อการเรียนรู้ของชอร์ส (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. 2545: 1 ; อ้างอิงจาก Shores. 1960) ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้จะช่วยสื่อความหมายระหว่างครูและนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างก้าวหน้า นั่นเอง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยเมื่อใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิญา สุริยะศรี (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะกับชีวิตเรื่ององค์ประกอบศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการสอนโดยใช้ชุดสื่อประสมกับการสอนปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งใช้ชุดสื่อประสมมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะเรื่ององค์ประกอบศิลป์สูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในครั้งนี้ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในชีวิตจริงของผู้เรียน ในท้องถิ่นของผู้เรียนที่เชื่อมโยงในระดับประเทศ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ครูภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้จากสื่อ Internet สื่อวีดิทัศน์ สื่อที่ครูผลิตสร้างสรรค์ใหม่ เช่น เอกสารใบความรู้ ที่สามารถค้นคว้าได้อย่างสะดวกภายในโรงเรียน โดยพิจารณาถึงความพร้อมและความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการศิลปะที่หลากหลายในชีวิตจริงที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน ครอบคลุมทั้งสาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี สาระนาฏศิลป์รวมถึงศิลปะการแสดง ที่สัมพันธ์กับชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ภูมิปัญญาไทย มีเนื้อหา สาระ มีสื่อที่ดีมีคุณภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ มีวัสดุอุปกรณ์พร้อมใช้ อย่างมีคุณภาพ และมีกิจกรรม ให้นักเรียนเกิดความพร้อมได้ปฏิบัติ และได้ฝึกฝน รวมทั้ง ผู้วิจัยใช้หลักการเสริมแรง (Reinforcement) เพื่อให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ได้รับความสนใจให้เรียนรู้ต่อไป มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายบุคคลจากผลของการทำกิจกรรมทางการเรียน

การสอนนั้นๆ เมื่อนักเรียน เรียนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ดังกล่าว ทั้งจากสถานที่จริง เรียนรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดความคงทน ในการเรียนรู้ในที่สุด เป็นไปตามกฎการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ 4 ข้อคือ ข้อที่ 1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ที่สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมในด้าน ร่างกายและจิตใจ ข้อที่ 2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ที่สรุปได้ว่า การฝึกปฏิบัติ การฝึกฝน การฝึกหัด หรือการกระทำบ่อยๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเรียนรู้อย่างคงทน และในทางกลับกัน หากขาดการฝึกหัด การเรียนรู้ย่อมขาดความคงทน ข้อที่ 3 กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) ที่สรุปได้ว่า เมื่อเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว หากมีการนำไปใช้บ่อยๆ จะทำให้ การเรียนรู้นั้นเกิดความคงทน และในทางกลับกัน หากขาดการนำไปใช้บ่อยๆ การเรียนรู้นั้นย่อม ไม่คงทน และข้อที่ 4 กฎแห่งความพึงพอใจ (Law of Effect) ที่สรุปว่า เมื่อผู้เรียนได้รับความ พึงพอใจจากการเรียนรู้ ผู้เรียนย่อมอยากที่จะเรียนรู้ในเนื้อหาต่อไป (ทิตนา เขมมณี. 2550: 51) ด้วย เหตุผลที่กล่าวมา จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิ ปัญญาไทยเมื่อใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ศิลปะด้าน ภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพลศักดิ์ ฉายศรีศิริ (254: บทคัดย่อ) ที่ทำวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคการพยากรณ์ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนตามแนวคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบบูรณาการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาศิลปศึกษา

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนการสอนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ เกิดการ เรียนรู้ และเกิดเจตคติ เนื่องจากรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้ การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้น ผู้วิจัยใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็ม ความสามารถ โดยมีรูปแบบที่เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน ทั้งในด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา เน้นสุนทรีย์ทางศิลปะ สร้างเจตคติ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นประสบการณ์ที่สร้างความสนใจ สร้างความประทับใจ และความพึงพอใจให้กับ นักเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการการเรียนรู้ และกลายเป็น เจตคติที่ดีอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิด

พหุศิลป์ศึกษาในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของเดมคัสดี คทวณิช (2549: 312 – 313) ที่กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยของนักเรียนได้ และทำให้นักเรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนควรนำการบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะในเรื่องอื่นๆ ต่อไป ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้มีสื่อที่ทันสมัย อย่างหลากหลาย ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ และสะดวกในการใช้งาน เหมาะสมกับอายุและความสนใจของผู้เรียน มีความทันสมัยอย่างสร้างสรรค์

2. นักเรียนย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถทางสติปัญญา ดังนั้น จึงควรมีการยืดหยุ่นเวลา เนื้อหา ตามความสนใจ อย่างเหมาะสม ควรหากิจกรรมเสริมให้กับนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมในการเรียนการสอนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาเสร็จก่อนเวลา ได้ช่วยเหลือเพื่อนคนอื่นๆ และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมได้เข้าได้ทำกิจกรรมจนประสบผลสำเร็จ ที่เกิดจากความช่วยเหลือจากครูและเพื่อนๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียนเนื้อหาอื่นๆ ต่อไป

3. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย เช่นการแสดงผลออกด้วยการพูด การจัดทำรายงาน ด้วยการเขียน การพิมพ์ ด้วยสื่อผลิตผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่หลากหลาย เช่นโปรแกรม Power Point นำเสนอรูปแบบเชิงสสารคดี ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนะนำให้ความรู้ตามศักยภาพที่นักเรียนเป็นอยู่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นักเรียนจะสนใจและตั้งใจเรียนสูง ในกิจกรรมที่นักเรียนได้ผลิตด้วยตนเอง มีการออกแบบปกซีดี ออกแบบแผ่นปลิว แผ่นพับ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ ออกแบบ Website นำเสนอภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง ที่มีทั้งรูปนักเรียน ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงเพลงประกอบ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน กระตือรือร้น และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ ครูผู้สอนต้องควบคุม ดูแล และเน้นให้นักเรียนเป็นผู้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม อีกทั้งในระหว่างการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นควรให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะไปสืบค้นก่อน เพราะเมื่อนักเรียนไปถึงสถานที่จริงแล้ว นักเรียนถามคำถามที่ไม่น่าสนใจ ไม่รู้จะถามอะไร ตั้งคำถามไม่ถูก ไม่มั่นใจ พูดติดขัด ควรจะนำเสนอเรื่องที่จะไปศึกษาหน้าชั้นเรียนก่อนปฏิบัติจริง
2. ควรมีหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง ในการที่นักเรียนจะไปศึกษานอกสถานที่ โดยชี้แจงเหตุผลความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในครั้งนี้ เป็นความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน ที่ร่วมมือกันจัดการศึกษาให้เห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน
3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษากับการสอนศิลปะในรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่แตกต่างกันออกไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2532). *ทฤษฎีและปฏิบัติการวิจารณ์ศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- (2544) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. กรมวิชาการ.
- กรรณิการ์ ตริวิเศษ. (2548). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องไตรยางค์และการผันวรรณยุกต์ระหว่างการสอนโดยใช้
แบบฝึกทักษะกับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน).
นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.
- คณะศิลปกรรมศาสตร์ มศว. (2545). *พหุศิลป์ศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- .(2551). *นิทรรศการทัศนศิลป์ 78 ปี ศาสตราจารย์พิเศษอารี สุทธิพันธุ์*.
กรุงเทพฯ: พรินต์โพร.
- (2549). *พลวัตศิลป์ศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- จินตนา ช่วยด้วง. (2547). *การใช้เทคนิคการสอนแบบ 4 MAT ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. สารนิพนธ์. กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรณา อุดมอริยทรัพย์. (2547). *การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะสาระคณิตศาสตร์ เรื่องพื้นที่เงิน และ
เวลาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. (วิจัยการศึกษา). มหาสารคาม:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จิรพร สิ้นเสริฐ. (2548). *การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบการเรียนรู้วิชาศิลปศึกษา ในบริบทของ
พหุศิลป์ศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระหว่างปีพุทธศักราช 2540-2545*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- จเร ลำอาจค์. (2550). *สมองดี ดนตรีทำได้*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เฉลิมชัย ถึงดี. (2544). *การผลิตชุดการสอนเรื่องการเขียนภาพระบายสีวิชาศิลปศึกษาสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

- ชาญยุทธ์ สี่เจดีย์ว. (2543). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องพืชของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชุตินาพร อินทร์น้อย. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมแบบโครงงาน. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม.(ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัชชา ไสคดียานุรักษ์. (2549). จากประสบการณ์ครูคนตรี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มศักดิ์ คทวณิช. (2549). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ทิพย์ภา เชษฐไชวาลิต. (2541). จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับพยาบาล. สงขลา: ภาควิชาการพยาบาล
จิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทศนา แหมมมณี. (2550). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นวลลออ ทินานท์. (2534). เอกสารประกอบการสอน ศ, 211 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 1
โครงการจัดการพิมพ์หนังสือประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นุติยาพร วงษ์เณร. (2544). ผลการสอนเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ในวิชาศิลปะศึกษา
โดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บั้งอร ภัทรโกมล. (2541). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการ
ในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
หน่วยตัวเรา ด้วยวิธีการสอนแบบโครงการ. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- . (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

- บัณฑิต อึ้งรังสี. (2551). *WORLD CLASS สร้างคนไทยไประดับโลก*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนพัลลิสซิ่ง.
- ประคอง ธนุปกรณ์. (2546). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องโจทย์ปัญหาการคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนโดยใช้แบบฝึกประกอบภาพ แบบเลือกตอบกับแบบฝึกประกอบภาพแบบสร้างคำตอบ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิษณุ เดชไธ. (2540). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนแบบบูรณาการที่ใช้เทคนิคการพัฒนาแบบยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พลศักดิ์ ฉายศรีศิริ. (2541). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนศิลปศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคการพยากรณ์ การสอนแบบบูรณาการและการสอนตามแนวคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์. ศศ.บ. (หลักสูตรและการนิเทศ). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ไพรัตน์ คำปา. (2541). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน*. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรณี ช. เจนจิต. (2545). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: เสริมดิน พรีเมส ซิสเต็ม.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2546). *มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2549). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แฮาส์ ออฟ เคอร์มีส์.

- พันทิพา ทับเที่ยง. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความคงทนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) กับการจัดการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล (TAI). ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2550). วิจัยชั้นเรียน: หลักการและเทคนิคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์.
- ภพ เลหาไพบุญย์. (2537). แนวการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภวัตส์ สังข์เผือก. (2548). การศึกษาแนวความคิดการสอนทัศนศิลป์ขั้นพื้นฐานในแนวปฏิรูปการศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). ศิลปศึกษาแนวปฏิรูป. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2550). การวิจัยเพื่อการบริหารอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ล้วน สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- วิสิทธิ์รศน์. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย : แก้ปัญหาฆาตกรรมทางจิตวิญญาณ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. และคณะ. (2543). โครงการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ กรณีศึกษา : โรงเรียนไผ่ทออุดมศึกษา. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2545). ทัศนศิลป์วิจัย. กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอคิว.
- (2546). การศึกษารูปแบบการสอน : กรณีศึกษาครูต้นแบบทางด้านศิลปศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2546). สุนทรียศาสตร์เพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอคิว.
- (2547). ศิลปะหลังสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอคิว.
- (2548). ทัศนศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอคิว.
- (2548). ทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- (2549). ศิลปกรรมศาสตราจารย์ 60 ปี ศาสตราจารย์ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวล. (2536). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอบ้าน.

- ศุภพงษ์ คล้ายคลึง. (2548). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และทักษะการทดลองโดยใช้ชุดปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์*. สารนิพนธ์. กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา เทียนพิทักษ์กุล. (2543). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้หนังสือแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ ประเสริฐสินธุ์. (2544). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง.
- สนอง อินละคร. (2544). *เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. อุบลราชธานี: หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 10.
- สมนึก นนธิจันทร์. (2545). *การเรียนการสอนการวัดและประเมินผลจากสภาพจริง โดยใช้ PORTFOLIO*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมโภชน์ ศรีวรรณ. (2545). *ศิลปะหลังสมัยใหม่กับวิถีชีวิตสหสวรรษใหม่*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุชาติ ทองสีมา. (2546, กรกฎาคม-ธันวาคม). *บทความทางวิชาการ*. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 11 (2): 51.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2549). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- สุนันท์ กล่อมฤทธิ์. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทย เรื่องขุน ช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับ การจัดการเรียนรู้แบบปกติ*. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุกรี เจริญสุข. (2550). *ดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมอง*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- องอาจ ภาเรือง. (2542). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ด้านมโนคติ และการแก้โจทย์ปัญหาเรื่องการคูณและการหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้มโนคติตามแนวทางของบรูเนอร์ในโรงเรียนเทศบาลวารินวิชาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- อารี สันหนวี. (2542). *พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.

- อภิญา สุริยะศรี. (2546). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชา ศิลปะกับชีวิตเรื่ององค์ประกอบศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียน จากการสอนโดยใช้ชุดสื่อประสมกับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยี การศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ถ่ายเอกสาร.
- อติภพ ภัทรเดชไพศาล. (2551, 15 มีนาคม). นัยแห่งดนตรี. กรุงเทพฯ: สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2552, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/2008/03/15/W>
- Bloom, Benjamin S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York: McGraw – Hill Book Co.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

**แบบตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะระดับชั้นประถมศึกษา
ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา**

คำชี้แจง กรณำทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ความคิดเห็น” ตามความคิดเห็นหรือความรู้สึก ของท่านอย่างแท้จริง โดยตัวเลขแต่ละจำนวนมีความหมายดังนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความเหมาะสมในด้านความถูกต้องและการนำไปใช้
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่มีความเหมาะสมในด้านความถูกต้องและการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ความคิดเห็น		
	+ 1	0	-1
1. มาตรฐานช่วงชั้น			
1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์			
1.2 สอดคล้องกับเนื้อหา			
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง			
2.1 ถูกต้องตามหลักการเขียน			
2.2 ครอบคลุมพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้			
3. จุดประสงค์การเรียนรู้			
3.1 ระบุพฤติกรรมที่สามารถวัดได้			
3.2 ระบุพฤติกรรมครบถ้วน			
3.3 สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง			
4. เนื้อหา			
4.1 ถูกต้องตามหลักวิชา			
4.2 ครบถ้วนเพียงพอในการสร้างความรู้ใหม่			
4.3 ชัดเจน ไม่สับสน			

องค์ประกอบ	ความคิดเห็น		
	+ 1	0	-1
5. กิจกรรมการเรียนรู้			
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
5.2 สอดคล้องกับความต้องการและวัยของผู้เรียน			
5.3 เหมาะสมกับเวลา			
5.4 น่าสนใจ จูงใจผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้น			
5.5 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ			
6. สื่อการเรียนรู้			
6.1 เหมาะสมกับผู้เรียน			
6.2 สอดคล้องกับกิจกรรม			
7. การวัดและประเมินผล			
7.1 วิธีการวัดและเครื่องมือสอดคล้องกับจุดประสงค์			
7.2 วิธีการวัดและเครื่องมือสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้			
7.3 ใช้วิธีวัดและประเมินผลหลากหลายวิธี			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

**ผลการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย
ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา**

องค์ประกอบ	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	1	2	3	4	5	
1. มาตรฐานช่วงชั้น						
1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์	1	1	1	1	1	1.00
1.2 สอดคล้องกับเนื้อหา	1	1	1	1	1	1.00
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง						
2.1 ถูกต้องตามหลักการเขียน	1	1	1	1	1	1.00
2.2 ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้	1	1	1	1	0	0.80
3. จุดประสงค์การเรียนรู้						
3.1 ระบุพฤติกรรมที่สามารถวัดได้	1	1	1	1	1	1.00
3.2 ระบุพฤติกรรมครบถ้วน	1	1	1	1	1	1.00
3.3 สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	1	1	1	1	1	1.00
4. เนื้อหา						
4.1 ถูกต้องตามหลักวิชา	1	0	1	1	1	0.80
4.2 ครบถ้วนเพียงพอในการสร้างความรู้ใหม่	1	1	1	1	1	1.00
4.3 ชัดเจน ไม่สับสน	1	1	1	1	1	1.00
5. กิจกรรมการเรียนรู้						
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	0	1	1	0.80
5.2 สอดคล้องกับความต้องการและวัยของผู้เรียน	1	1	1	1	1	1.00
5.3 เหมาะสมกับเวลา	1	0	1	1	1	0.80
5.4 น่าสนใจ จูงใจผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้น	1	1	1	1	1	1.00
5.5 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	0	1	1	1	0.80
6. สื่อการเรียนรู้						
6.1 เหมาะสมกับผู้เรียน	1	1	1	1	1	1.00
6.2 สอดคล้องกับกิจกรรม	1	1	1	1	1	1.00
7. การวัดและประเมินผล						
7.1 วิธีการวัดและเครื่องมือสอดคล้องกับจุดประสงค์	1	1	1	1	0	0.80
7.2 วิธีการวัดและเครื่องมือสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00
7.3 ใช้วิธีวัดและประเมินผลหลากหลายวิธี	1	1	1	1	1	1.00

แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา แผนการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศ 33101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา

เวลา 4 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ภูมิปัญญา คือความรู้ที่อยู่คู่กับแผ่นดิน ตามหมู่บ้าน ตำบล อำเภอในท้องถิ่นนั้นๆ มีการสืบทอดพัฒนามาสู่นักในระดับชาติ สะท้อนสู่พฤติกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังเช่นภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่อง ประเพณีการเผาศพโดยใช้ เมรุลอย ในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีการสืบทอดตั้งแต่บรรพบุรุษ จนถึงปัจจุบัน

2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจความสัมพันธ์ เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่าง ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ศิลปะการแสดง ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 บอกประวัติ ความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย อำเภอเสนา ทั้งในระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

5. สาระการเรียนรู้

5.1 ประวัติความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย อำเภอเสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทยในเรื่อง

5.1.1 ความหมายและคติความเชื่อ

5.1.2 ประวัติเมรุลอย

5.1.3 พระเมรุมาศ พระเมรุ และเมรุ

5.1.4 สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม

5.1.5 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปะการแสดงในงาน

ออกพระเมรุและเมรุลอยอำเภอสมนา

5.1.6 การรื้อถอน

5.2 ศูนย์วิทยาศาสตร์ในเมรุลอย

5.3 ศิลปะวิจารณ์ในเมรุลอย

5.4 การสร้างงานศิลปะในสถาปัตยกรรมเมรุลอยอำเภอสมนา

6. กิจกรรมการเรียนรู้

นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ

6.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

เปิดสารคดีจาก <http://www.youtube.com/watch?v=t7yQAyzlyC8&feature=related>

ความยาว 4.35 นาที ในพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส ราชนครินทร์

และ บทเพลง แก้วกัลยา จาก <http://www.youtube.com/watch?v=9WYfhj4juzl&feature=related>

เนื้อร้อง ทำนอง ประภาส ชลศรานนท์

ขับร้องโดย อธิศรี สงเคราะห์

บรรเลงโดย วงโจงกระเบน

ควบคุมวงโดย ร้อยเอกสมนึก แสงอรุณ

ความยาว 3.32 นาที

6.2 ชั้นสอน

6.2.1 ครูแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ

6.2.2 นักเรียนชมภาพและเนื้อหา จาก <http://th.wikipedia.org> เรื่องพระเมรุมาศโดย

ครูอธิบายประกอบภาพพระเมรุมาศดังกล่าว โดยอธิบายถึงความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

6.3 ชั้นสรุป

6.3.1 นักเรียนทบทวนจากใบความรู้ เรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

6.3.2 นักเรียนทำใบงานที่ 1

7. วัสดุอุปกรณ์ / สื่อและแหล่งเรียนรู้

7.1 วัสดุอุปกรณ์

7.1.1 คอมพิวเตอร์ ระบบ Wireless Land พร้อมจอ เครื่องเสียง และเครื่องฉาย

- 7.1.2 CD ชุด พระเมรุมาศ พระเมรุ และเมรุ
- 7.2 สื่อการเรียนรู้
 - 7.2.1 ใบงาน
 - 7.2.2 ใบความรู้
 - 7.2.3 <http://www.youtube.com/watch?v=t7yQAyzlyC8&feature=related>
 - 7.2.4 <http://www.youtube.com/watch?v=9WYfhj4juzl&feature=related>
 - 7.2.5 <http://th.wikipedia.org>
 - 7.2.6 CD ชุด พระเมรุมาศ พระเมรุ และเมรุ

8. การวัดผลและประเมินผล

- 8.1 วิธีการวัดผล / สิ่งทีวัดผล
 - 8.1.1 แบบทดสอบก่อนเรียน
 - 8.1.2 ใบงาน
- 8.2 เครื่องมือวัด
 - 8.2.1 ด้านความรู้
 - 8.2.1.1 แบบประเมินพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม
 - 8.2.1.2 แบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ
 - 8.2.2 ด้านทักษะ
 - 8.2.2.1 แบบประเมินใบงาน
 - 8.2.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 8.2.3.1 แบบประเมินด้านความรับผิดชอบ
- 8.3 เกณฑ์การวัดผล และประเมินผล
 - 8.3.1 ใบงาน
 - 16-20 คะแนน ระดับ ดี
 - 11-15 คะแนน ระดับ พอใช้
 - 0-10 คะแนน ระดับ ปรับปรุง
 - 8.3.2 การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
 - 11-15 คะแนน ระดับ ดี
 - 6-10 คะแนน ระดับ พอใช้
 - 0-5 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

8.3.3 การทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนเรียน (40 คะแนน)

31-40 คะแนน ระดับ ดี

21-30 คะแนน ระดับ พอใช้

0 -20 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

8.3.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ (15 คะแนน)

11-15 คะแนน ระดับ ดี

6 -10 คะแนน ระดับ พอใช้

0 -5 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

แบบตรวจใบงานที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินบันทึกคะแนน ที่เห็นว่าเป็นความจริง ลงในช่องรายการประเมิน

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ความถูกต้อง (5 คะแนน)	รูปแบบการนำเสนอ (5 คะแนน)	ความคิดสร้างสรรค์ (5 คะแนน)	การนำไปใช้ประโยชน์ (5 คะแนน)	รวม 20 คะแนน	เกณฑ์การตัดสิน
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							

เกณฑ์การประเมิน

5 = ดีมาก 4 = ดี 3 = พอใช้ 2 = ปรับปรุง 1 = ควรปรับปรุงอย่างมาก

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

16 - 20 คะแนน = ดี

11 - 15 คะแนน = พอใช้

0 - 10 คะแนน = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

แบบประเมินผลพฤติกรรมรายบุคคล การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เห็นว่าเป็นความจริง

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับคะแนน															รวม 15 คะแนน				
		ความสนใจ ตั้งใจเรียน					การมีส่วนร่วม กิจกรรม					การร่วมแสดง ความคิดเห็น									
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1					
1																					
2																					
3																					
4																					
5																					
6																					
7																					
8																					
9																					
10																					
11																					
12																					
13																					

เกณฑ์การประเมิน

5 = ดีมาก 4 = ดี 3 = พอใช้ 2 = ปรับปรุง 1 = ควรปรับปรุงอย่างมาก

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

11 - 15 คะแนน = ดี

6 - 10 คะแนน = พอใช้

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

0 - 5 คะแนน = ปรับปรุง

(.....)

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินบันทึกคะแนนในสิ่งที่เห็นว่าเป็นความจริง ในช่องรายการประเมิน

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (5 คะแนน)	ผลงานมีความสมบูรณ์และถูกต้อง (5 คะแนน)	งานสำเร็จตรงตามเวลาที่กำหนด (5 คะแนน)	รวม 15 คะแนน	เกณฑ์การตัดสิน
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						

เกณฑ์การประเมิน

5 = ดีมาก 4 = ดี 3 = พอใช้ 2 = ปรับปรุง 1 = ควรปรับปรุงอย่างมาก

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

11 - 15 คะแนน = ดี

6 - 10 คะแนน = พอใช้

0 - 5 คะแนน = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. บันทึกผลหลังสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(นางอัญชลี พงษ์แดง)

...../...../.....

แบบบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศ 33101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา

วันที่ เดือน พ.ศ.

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เรื่อง

รายละเอียดเกี่ยวกับการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

ผลการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหา

.....
.....
.....
.....

การแก้ปัญหา

.....
.....
.....

ผู้บันทึก.....

แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาด้านภูมิปัญญาไทย

แผนการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศ 33101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ เรื่องการบูรณาการ การสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา

เวลา 4 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

สังคมไทยในอดีตล้วนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่แวดล้อมอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นตัวกำหนดรากฐานทางภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดมา แม้ว่ากระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง จะเป็นตัวแปรที่ทำให้สูญหายไปบ้างตามกาลเวลา แต่ก็ยังคงเหลือร่องรอยอยู่บ้างโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ รวมศิลปะการแสดง ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้โดยการสืบค้นในท้องถิ่นของเรา ซึ่งเป็นความสามารถของชาวบ้านในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ โดยใช้ศักยภาพของตนเอง รังสรรค์และถ่ายทอดคุณค่าแห่งภูมิปัญญา ซึ่งเป็นเครื่องบ่งบอกให้เราได้ทราบว่าในบรรพกาล บรรพบุรุษของเราได้สังสมวิวัฒนาการความเจริญก้าวหน้าทางอารยธรรม วัฒนธรรมต่างๆ ที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนจนความเป็นเอกลักษณ์ซึ่งควบคู่กับมนุษยมานานนับพันปี

2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องเมรุลอย อำเภอเสนา และนำเสนอความรู้ที่หลากหลายสื่อแสดงออก ที่เชื่อมโยงกับทัศนศิลป์ ดนตรี และ นาฏศิลป์ แสดงความคิดความสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 สามารถสืบค้น สื่อความรู้ความคิด อย่างหลากหลายในเรื่องราวประวัติความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย อำเภอเสนา ทั้งในระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย สู่สากล

5. สารการเรียนรู้

5.1 การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ด้านประวัติความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย อำเภอเสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย สู่สากล

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

ครูให้นักเรียนชมภาพเมรุลอยของอำเภอเสนาจากผู้ประกอบการเมรุลอยจำนวน 10 ราย

- 6.1.1 เมรุลอยของ นายไสว สนนี
- 6.1.2 เมรุลอยของ นายแถม ฤกษ์อุโฆษ
- 6.1.3 เมรุลอยของ นายหิรัญ กิจเพ็ชร
- 6.1.4 เมรุลอยของ นายประสิทธิ์ กลมเกลี้ยง
- 6.1.5 เมรุลอยของ นายสุเทพ ควรแท้
- 6.1.6 เมรุลอยของ นายยงยุทธ พวงลำเจียก
- 6.1.7 เมรุลอยของ นายอาบ สุขษาสุณี
- 6.1.8 เมรุลอยของ นายเมี้ยน แดงใหญ่
- 6.1.9 เมรุลอยของ นายสาคร อรรถจรรยา
- 6.1.10 เมรุลอยของ นายวิชัย บุญพยัคฆ์

6.2 ชั้นสอน

- 6.2.1 ครูแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ
- 6.2.2 นักเรียนชมภาพเมรุลอย อำเภอเสนา จาก <http://mayruloy.spaces.live.com/>

<http://www.thaimeru.com/> <http://www.mainloy.com/> โดยครูอธิบายประกอบภาพ เมรุลอย ดังกล่าว ถึงความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย สู่สากล

6.3 ชั้นสรุป

6.3.1 นักเรียนทั้งหมดแบ่งหน้าที่สืบค้นเมรุลอยอำเภอเสนา จำนวน 1 ราย เรื่องประวัติ ความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอยอำเภอเสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

6.3.2 นักเรียนทำใบงานที่ 2

6.3.3 นักเรียนนำเสนอเรื่องการบูรณาการ การสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย

อำเภอเสนา

7. วัสดุอุปกรณ์ / สื่อและแหล่งเรียนรู้

7.1 วัสดุอุปกรณ์

7.1.1 คอมพิวเตอร์ ระบบ Wireless Land พร้อมจอ เครื่องเสียง และเครื่องฉาย

7.1.2 แผ่น CD ชุดเมรุลอยอำเภอเสนา

7.2 สื่อการเรียนรู้

7.2.1 ใบงาน

7.2.2 ใบความรู้

7.2.3 <http://www.youtube.com/watch?v=t7yQAyzlyC8&feature=related>

7.2.4 <http://www.youtube.com/watch?v=9WYfhj4juzl&feature=related>

7.2.5 <http://th.wikipedia.org>

7.2.6 CD ชุดเมรุลอยอำเภอเสนา

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 วิธีการวัดผล / สิ่งทีวัดผล

8.1.1 ใบงาน

8.2 เครื่องมือวัด

8.2.1 ด้านความรู้

8.2.1.1 แบบประเมินพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

8.2.2 ด้านทักษะ

8.2.2.1 แบบประเมินใบงาน

8.2.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

8.2.3.1 แบบประเมินด้านความรับผิดชอบ

8.3 เกณฑ์การวัดผล และประเมินผล

8.3.1 ใบงาน

16-20 คะแนน ระดับ ดี

11-15 คะแนน ระดับ พอใช้

0-10 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

8.3.2 การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

11-15 คะแนน ระดับ ดี

6-10 คะแนน ระดับ พอใช้

0-5 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

8.3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ (15 คะแนน)

11-15 คะแนน ระดับ ดี

6 -10 คะแนน ระดับ พอใช้

0 -5 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

ใบงานที่ 2

เรื่อง

การสืบค้นการบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอยอำเภอเสนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/...

คำชี้แจง

1. การสืบค้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอยอำเภอเสนา เป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงความรู้ที่บูรณาการเกี่ยวข้องกับ ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะการแสดง ในชุมชนท้องถิ่นของนักเรียน ให้นักเรียนเลือกสืบค้นในหัวข้อที่นักเรียนมีภูมิปัญญาใกล้ และสะดวกในการเดินทาง

2. การนำเสนอรายงานสามารถจัดทำได้ดังนี้ เช่น การเขียน การพิมพ์ การนำเสนอผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ ทั้งภาพนิ่ง ภาพถ่าย หรือภาพเคลื่อนไหว

3. นักเรียนเลือกปฏิบัติคนละ 1 หัวข้อเท่านั้น

คำสั่ง ให้นักเรียนสืบค้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องเมรุลอยอำเภอเสนา ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ประวัติศาสตร์ศิลป์ (ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ความศรัทธา)
2. สุนทรียศาสตร์ (ลวดลาย รูปทรง รูปแบบ ความงาม ความไพเราะ)
3. ศิลปะวิจารณ์ (คุณค่า ประโยชน์ การอนุรักษ์ การสืบทอดภูมิปัญญา การเผยแพร่)
4. ศิลปะปฏิบัติ (การนำไปใช้ รูปแบบ เทคนิคการสร้างสรรค์ เจตคติ)

1. การสืบค้นจากสถานที่จริง

สมาชิกในกลุ่มเรื่อง

1.1 ประวัติและผลงาน เมรุลอยอำเภอเสนา

ของ.....

1.1.1		ผู้รับผิดชอบสัมภาษณ์
1.1.2		ผู้รับผิดชอบสัมภาษณ์
1.1.3		ผู้รับผิดชอบบันทึกเสียง
1.1.4		ผู้รับผิดชอบบันทึกเสียง
1.1.5		ผู้รับผิดชอบถ่ายภาพ
1.1.6		ผู้รับผิดชอบถ่ายภาพ
1.1.7		ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
1.1.8		ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
1.1.9		ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
1.1.10		ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน

1.2 ประวัติและผลงาน วงปีพาทย์มอญ

ของ.....	
1.2.1	ผู้รับผิดชอบสัมภาษณ์
1.2.2	ผู้รับผิดชอบบันทึกเสียง
1.2.3	ผู้รับผิดชอบถ่ายภาพ
1.2.4	ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
1.2.5	ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน

1.3 ประวัติและผลงาน

ลักษณะ.....	
1.3.1	ผู้รับผิดชอบสัมภาษณ์
1.3.2	ผู้รับผิดชอบบันทึกเสียง
1.3.3	ผู้รับผิดชอบถ่ายภาพ
1.3.4	ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
1.3.5	ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน

1.4 ประวัติและผลงาน การรำประกอบในพิธี

ของ.....	
1.4.1	ผู้รับผิดชอบสัมภาษณ์
1.4.2	ผู้รับผิดชอบบันทึกเสียง
1.4.3	ผู้รับผิดชอบถ่ายภาพ
1.4.4	ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
1.4.5	ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน

1.5 ประวัติและผลงาน การตกแต่งดอกไม้สดประกอบเมรุลอย

ของ.....	
1.5.1	ผู้รับผิดชอบสัมภาษณ์
1.5.2	ผู้รับผิดชอบบันทึกเสียง
1.5.3	ผู้รับผิดชอบถ่ายภาพ
1.5.4	ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
1.5.5	ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน

1.6 ประวัติและผลงานการทำพลุ และตะไล

ของ.....

- 1.6.1 ผู้รับผิดชอบสัมภาษณ์
- 1.6.2 ผู้รับผิดชอบบันทึกเสียง
- 1.6.3 ผู้รับผิดชอบถ่ายภาพ
- 1.6.4 ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
- 1.6.5 ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน

1.7 ประวัติและผลงาน การแกะสลักเครื่องดนตรีไทย

ของ.....

- 1.7.1 ผู้รับผิดชอบสัมภาษณ์
- 1.7.2 ผู้รับผิดชอบบันทึกเสียง
- 1.7.3 ผู้รับผิดชอบถ่ายภาพ
- 1.7.4 ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน
- 1.7.5 ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน

แบบตรวจใบงานที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินบันทึกคะแนน ที่เห็นว่าเป็นความจริง ลงในช่องรายการประเมิน

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ความถูกต้อง (5 คะแนน)	รูปแบบการนำเสนอ (5 คะแนน)	ความคิดสร้างสรรค์ (5 คะแนน)	การนำไปใช้ประโยชน์ (5 คะแนน)	รวม 20 คะแนน	เกณฑ์การตัดสิน
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							

เกณฑ์การประเมิน

5 = ดีมาก 4 = ดี 3 = พอใช้ 2 = ปรับปรุง 1 = ควรปรับปรุงอย่างมาก

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

16 - 20 คะแนน = ดี

11 - 15 คะแนน = พอใช้

0 - 10 คะแนน = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

แบบประเมินผลพฤติกรรมรายบุคคล การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เห็นว่าเป็นความจริง

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับคะแนน															รวม 15 คะแนน				
		ความสนใจ ตั้งใจเรียน					การมีส่วนร่วม กิจกรรม					การร่วมแสดง ความคิดเห็น									
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1					
1																					
2																					
3																					
4																					
5																					
6																					
7																					
8																					
9																					
10																					
11																					
12																					

เกณฑ์การประเมิน

5 = ดีมาก 4 = ดี 3 = พอใช้ 2 = ปรับปรุง 1 = ควรปรับปรุงอย่างมาก

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

16 - 20 คะแนน = ดี

11 - 15 คะแนน = พอใช้

0 - 10 คะแนน = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินบันทึกคะแนนในสิ่งที่เห็นว่าเป็นความจริง ในช่องรายการประเมิน

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (5 คะแนน)	ผลงานมีความสมบูรณ์และถูกต้อง (5 คะแนน)	งานสำเร็จตรงตามเวลาที่กำหนด (5 คะแนน)	รวม 15 คะแนน	เกณฑ์การตัดสิน
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						

เกณฑ์การประเมิน

5 = ดีมาก 4 = ดี 3 = พอใช้ 2 = ปรับปรุง 1 = ควรปรับปรุงอย่างมาก

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

16 - 20 คะแนน = ดี

11 - 15 คะแนน = พอใช้

0 - 10 คะแนน = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. บันทึกผลหลังสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้สอน
(นางอัญชลี พงษ์แดง)
...../...../.....

แบบบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศ 33101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา

วันที่ เดือน พ.ศ.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เรื่อง

รายละเอียดเกี่ยวกับการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

ผลการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหา

.....
.....
.....
.....

การแก้ปัญหา

.....
.....
.....

ผู้บันทึก.....

แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษาด้านภูมิปัญญาไทย

แผนการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศ 33101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ เรื่องการวาดภาพที่สะท้อนภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเมรุลอย อำเภอเสนา

เวลา 4 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ศิลปะเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิด เกี่ยวข้องกับความงามที่บูรณาการความรู้ทางทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ศิลปะการแสดงที่นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา

2. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

วาดภาพสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เรื่องเมรุลอย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 สามารถวาดภาพสื่อเรื่องราวประวัติความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย ทั้งในระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

5. สาระการเรียนรู้

5.1 การวาดภาพสื่อเรื่องราวประวัติความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับเมรุลอย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

6. กิจกรรมการเรียนรู้

6.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

นักเรียนชมภาพพระเมรุมาศ และเมรุลอยอำเภอเสนา มหรศพและการแสดงที่เกี่ยวข้อง

6.2 ชั้นสอน

- 6.2.1 ครูแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ
- 6.2.2 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ
- 6.2.3 การเลือกใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ในการวาดภาพ
- 6.2.4 เนื้อหาของภาพที่เกี่ยวข้องในเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสุภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา
- 6.2.5 การจัดองค์ประกอบภาพ

6.3 ชั้นสรุป

6.3.1 นักเรียนวาดภาพระบายสี เรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสุภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา และนำเสนอผลงานศิลปะ

6.3.2 นักเรียนทำแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสุภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอยอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7. วัสดุอุปกรณ์ / สื่อและแหล่งเรียนรู้

7.1 วัสดุอุปกรณ์

- 7.1.1 คอมพิวเตอร์ ระบบ Wireless Land พร้อมจอ เครื่องเสียง และเครื่องฉาย
- 7.1.2 แผ่น CD ชุดสื่อวัสดุอุปกรณ์และการจัดองค์ประกอบภาพ

7.2 สื่อการเรียนรู้

- 7.2.1 CD ชุด สื่อวัสดุอุปกรณ์ และการจัดองค์ประกอบภาพ

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 วิธีการวัดผล / สิ่งที่วัดผล

- 8.1.1 แบบทดสอบหลังเรียน

8.2 เครื่องมือวัด

8.2.1 ด้านความรู้

- 8.2.1.1 แบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 40 ข้อ

8.2.2 ด้านทักษะ

- 8.2.2.1 แบบประเมินผลงานศิลปะ
- 8.2.2.2 แบบประเมินการนำเสนอผลงานศิลปะ

8.2.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 8.2.3.1 แบบประเมินด้านความรับผิดชอบ
- 8.2.3.2 แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ

สู่ภูมิภาคต่างถิ่นในเมรุลอยอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

8.3 เกณฑ์การวัดผล และประเมินผล

8.3.1 การทดสอบความรู้หลังเรียน (40 คะแนน)

31-40 คะแนน ระดับ ดี

21-30 คะแนน ระดับ พอใช้

0 -20 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

8.3.2 แบบประเมินผลงานศิลปะ

31-40 คะแนน ระดับ ดี

21-30 คะแนน ระดับ พอใช้

0 -20 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

8.3.3 แบบนำเสนอผลงานศิลปะ

31-40 คะแนน ระดับ ดี

21-30 คะแนน ระดับ พอใช้

0 -20 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

8.3.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ (15 คะแนน)

11-15 คะแนน ระดับ ดี

6 -10 คะแนน ระดับ พอใช้

0 -5 คะแนน ระดับ ปรับปรุง

แบบประเมินผลงานศิลปะ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน				น้ำหนัก
	4	3	2	1	
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้	ประหยัด เกิดประโยชน์ เหมาะสมคุ้มค่า	ประหยัด เกิดประโยชน์ เหมาะสม ไม่คุ้มค่า	ประหยัด เกิดประโยชน์ ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มค่า	ไม่ประหยัด เกิดประโยชน์ ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มค่า	3
ขั้นตอนเทคนิควิธีการเฉพาะด้านในการสร้างสรรค์	ลำดับขั้นตอนดีมาก มีเทคนิควิธีการเฉพาะตัวในการสร้างสรรค์ชัดเจนดีมาก	ลำดับขั้นตอนดี มีเทคนิควิธีการเฉพาะตัวในการสร้างสรรค์ชัดเจน	ลำดับขั้นตอนพอใช้ได้ มีเทคนิควิธีการเฉพาะตัวในการสร้างสรรค์พอใช้ได้	ลำดับขั้นตอนยังไม่ชัดเจน มีเทคนิควิธีการเฉพาะตัวในการสร้างสรรค์พอใช้ได้	4
ปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะ	สามารถแก้ปัญหาได้ดีมาก	สามารถแก้ปัญหาได้ดี	สามารถแก้ปัญหาได้	ไม่สามารถแก้ปัญหาได้	3

เกณฑ์ ระดับคุณภาพ

คะแนน	31-40	หมายถึง	4
คะแนน	21-30	หมายถึง	3
คะแนน	11-20	หมายถึง	2
คะแนน	0 -10	หมายถึง	1

แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน				น้ำหนัก
	4	3	2	1	
วิธีการนำเสนอ	การนำเสนอมีลำดับขั้นตอน น่าสนใจและใช้สื่อประกอบได้เหมาะสม	การนำเสนอมีลำดับขั้นตอน น่าสนใจและ แต่ใช้สื่อไม่เหมาะสม	การนำเสนอมีลำดับขั้นตอน แต่ไม่น่าสนใจ	การนำเสนอ ไม่เป็นลำดับขั้นตอน	4
การใช้ภาษา	สื่อความหมาย เข้าใจชัดเจน ไม่วกวน และออกเสียงอักขรถูกต้องทุกแห่ง	สื่อความหมาย เข้าใจ แต่ออกเสียงอักขระไม่ถูกต้องเล็กน้อย	สื่อความหมาย เข้าใจ แต่ออกเสียงอักขระไม่ถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่	สื่อความหมาย ไม่เข้าใจ	3
บุคลิกท่าทาง	มีความเชื่อมั่น ลีลาท่าทางเหมาะสม แต่งกายเรียบร้อย	มีความเชื่อมั่น ลีลาท่าทางเหมาะสม แต่งกายไม่เรียบร้อย	มีความเชื่อมั่น ลีลาท่าทาง การแต่งกายไม่เหมาะสม	ขาดความเชื่อมั่น	3

เกณฑ์ ระดับคุณภาพ

คะแนน	31-40	หมายถึง	4
คะแนน	21-30	หมายถึง	3
คะแนน	11-20	หมายถึง	2
คะแนน	0 -10	หมายถึง	1

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การวาดภาพที่สะท้อนภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สุภูมิปัญญาท้องถิ่นใน

เมรุลอย อำเภอสนา วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินบันทึกคะแนนในสิ่งที่เห็นว่าเป็นความจริง ในช่องรายการประเมิน

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (5 คะแนน)	ผลงานมีความสมบูรณ์และถูกต้อง (5 คะแนน)	งานสำเร็จตรงตามเวลาที่กำหนด (5 คะแนน)	รวม 15 คะแนน	เกณฑ์การตัดสิน
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

เกณฑ์การประเมิน

5 = ดีมาก 4 = ดี 3 = พอใช้ 2 = ปรับปรุง 1 = ควรปรับปรุงอย่างมาก

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

16 - 20 คะแนน = ดี

11 - 15 คะแนน = พอใช้

0 - 10 คะแนน = ปรับปรุง

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

9. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. บันทึกผลหลังสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(นางอัญชิตี พงษ์แดง)

...../...../.....

แบบบันทึกการเรียนรู้หลังเรียน
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศ 33101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3
 เรื่อง การวาดภาพที่สะท้อนภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ในเมรุลอย อำเภอเสนา

วันที่ เดือน พ.ศ.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เรื่อง

รายละเอียดเกี่ยวกับการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหา

.....

.....

.....

.....

การแก้ปัญหา

.....

.....

.....

ผู้บันทึก.....

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ

แบบตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะต้านภูมิปัญญาไทย
ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาฉบับนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ ให้ท่านช่วยพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสุโขทัยที่มียุทธศาสตร์ในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้ ความคิดเห็นที่ได้รับจากท่านจะนำไปแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาแบบทดสอบฯ ให้มีคุณภาพต่อไป

ขอให้ท่านพิจารณาว่า ข้อสอบกับวัตถุประสงค์ของการทดสอบมีความสอดคล้องกันหรือไม่ แล้วกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ความคิดเห็น” ตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของท่านอย่างแท้จริง โดยแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

+ 1 หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบข้อนี้มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
0 หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1 หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบข้อนี้ไม่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

(นางอัญชลี พงษ์แดง)

แบบตรวจ สอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา

ข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
	+ 1	0	-1	
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				
21.				
22.				
23.				
24.				
25.				

แบบตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุलय อำเภอเสนา

ข้อที่	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
	+ 1	0	-1	
26.				
27.				
28.				
29.				
30.				
31.				
32.				
33.				
34.				
35.				
36.				
37.				
38.				
39.				
40.				
41.				
42.				
43.				
44.				
45.				
46.				
47.				
48.				
49.				
50.				

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
1	1	1	0	1	1	0.80
2	1	1	1	0	1	0.80
3	1	0	0	1	1	0.60
4	1	1	1	1	0	0.80
5	1	1	1	1	1	1.00
6	1	1	1	1	1	1.00
7	1	1	0	1	1	0.80
8	1	0	1	1	1	0.80
9	1	1	0	1	1	0.80
10	1	1	0	0	1	0.60
11	1	1	0	1	1	0.80
12	1	1	1	1	1	1.00
13	1	1	1	1	1	1.00
14	1	1	1	1	1	1.00
15	1	0	1	1	0	0.60
16	1	1	1	1	1	1.00
17	1	1	1	1	1	1.00
18	1	1	1	1	0	0.80
19	1	1	0	1	0	0.60
20	1	1	1	1	1	1.00
21	1	1	1	1	1	1.00
22	1	1	0	0	1	0.60
23	1	1	1	1	1	1.00
24	1	1	1	1	0	0.80
25	1	1	1	1	1	1.00

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC
	1	2	3	4	5	
26	1	1	1	1	1	1.00
27	1	1	1	1	1	1.00
28	1	0	1	1	1	0.80
29	1	1	0	1	0	0.60
30	1	1	1	1	1	1.00
31	1	1	0	1	1	0.80
32	1	1	1	1	1	1.00
33	1	1	1	1	1	1.00
34	1	1	1	1	1	1.00
35	1	1	1	1	1	1.00
36	1	1	1	1	1	1.00
37	1	1	1	1	1	1.00
38	1	1	1	1	0	0.80
39	1	1	1	1	1	1.00
40	1	0	0	1	1	0.60
41	1	1	1	1	1	1.00
42	1	1	0	1	1	0.80
43	1	1	1	1	1	1.00
44	1	0	1	1	1	0.80
45	1	1	1	1	1	1.00
46	1	0	1	1	1	0.80
47	1	1	0	1	0	0.60
48	1	1	1	1	1	1.00
49	1	1	0	1	0	0.60
50	1	1	1	1	1	1.00

ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่องภูมิปัญญาไทย

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
V01	40	.00	1.00	.4750	.50574
V02	40	.00	1.00	.4000	.49614
V03	40	.00	1.00	.7000	.46410
V04	40	.00	1.00	.4250	.50064
V05	40	.00	1.00	.4250	.50064
V06	40	.00	1.00	.2250	.42290
V07	40	.00	1.00	.3500	.48305
V08	40	.00	1.00	.4000	.49614
V09	40	.00	1.00	.6000	.49614
V10	40	.00	1.00	.7000	.46410
V11	40	.00	1.00	.5000	.50637
V12	40	.00	1.00	.4000	.49614
V13	40	.00	1.00	.4250	.50064
V14	40	.00	1.00	.4000	.49614
V15	40	.00	1.00	.5250	.50574
V16	40	.00	1.00	.5500	.50383
V17	40	.00	1.00	.4000	.49614
V18	40	.00	1.00	.4500	.50383
V19	40	.00	1.00	.2500	.43853
V20	40	.00	1.00	.7000	.46410
V21	40	.00	1.00	.3750	.49029
V22	40	.00	1.00	.0750	.26675
V23	40	.00	1.00	.6500	.48305
V24	40	.00	1.00	.4250	.50064
V25	40	.00	1.00	.3000	.46410
V26	40	.00	1.00	.2750	.45220
V27	40	.00	1.00	.4750	.50574
V28	40	.00	1.00	.4250	.50064
V29	40	.00	1.00	.8250	.38481
V30	40	.00	1.00	.3500	.48305
V31	40	.00	1.00	.6000	.49614
V32	40	.00	1.00	.3500	.48305
V33	40	.00	1.00	.4000	.49614
V34	40	.00	1.00	.3500	.48305
V35	40	.00	1.00	.5250	.50574
V36	40	.00	1.00	.3500	.48305
V37	40	.00	1.00	.4250	.50064
V38	40	.00	1.00	.5750	.50064
V39	40	.00	1.00	.4250	.50064
V40	40	.00	1.00	.8000	.40510
V41	40	.00	1.00	.7250	.45220
V42	40	.00	1.00	.6750	.47434
V43	40	.00	1.00	.4750	.50574
V44	40	.00	1.00	.6000	.49614
V45	40	.00	1.00	.6000	.49614
V46	40	.00	1.00	.7250	.45220
V47	40	.00	1.00	.2500	.43853
V48	40	.00	1.00	.5250	.50574
V49	40	.00	1.00	.1500	.36162
V50	40	.00	1.00	.5250	.50574
Valid N (listwise)	40				

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V01	23.0500	116.9718	.4175	.9232
V02	23.1250	119.1891	.2178	.9250
V03	22.8250	127.1224	-.5297	.9307
V04	23.1000	112.9641	.8062	.9197
V05	23.1000	114.3487	.6720	.9209
V06	23.3000	117.4974	.4492	.9230
V07	23.1750	115.1737	.6160	.9215
V08	23.1250	115.5481	.5625	.9219
V09	22.9250	117.1481	.4097	.9233
V10	22.8250	121.2250	.0346	.9263
V11	23.0250	116.4865	.4621	.9228
V12	23.1250	117.6506	.3621	.9237
V13	23.1000	114.7077	.6374	.9213
V14	23.1250	115.2917	.5872	.9217
V15	23.0000	122.9744	-.1280	.9280
V16	22.9750	115.5122	.5566	.9220
V17	23.1250	115.0353	.6120	.9215
V18	23.0750	116.3276	.4796	.9227
V19	23.2750	124.2558	-.2714	.9284

V20	22.8250	118.4558	.3091	.9241
V21	23.1500	118.1821	.3163	.9241
V22	23.4500	121.1769	.0930	.9251
V23	22.8750	115.4455	.5891	.9217
V24	23.1000	114.1949	.6868	.9208
V25	23.2250	113.2045	.8480	.9196
V26	23.2500	117.0641	.4625	.9229
V27	23.0500	114.5615	.6445	.9212
V28	23.1000	116.7077	.4471	.9230
V29	22.7000	122.2667	-.0729	.9266
V30	23.1750	113.6865	.7644	.9202
V31	22.9250	116.7378	.4487	.9230
V32	23.1750	113.7891	.7541	.9203
V33	23.1250	112.8814	.8221	.9196
V34	23.1750	118.1481	.3250	.9240
V35	23.0000	114.7179	.6296	.9213
V36	23.1750	116.9686	.4395	.9230
V37	23.1000	116.3487	.4810	.9227
V38	22.9500	115.2795	.5827	.9218
V39	23.1000	118.6564	.2647	.9246
V40	22.7250	123.5891	-.2175	.9277
V41	22.8000	116.7795	.4922	.9226
V42	22.8500	115.6179	.5834	.9218
V43	23.0500	113.6385	.7327	.9204
V44	22.9250	115.4045	.5763	.9218
V45	22.9250	117.5583	.3708	.9236
V46	22.8000	117.8051	.3855	.9235
V47	23.2750	120.5635	.1078	.9256
V48	23.0000	114.7179	.6296	.9213
V49	23.3750	120.4455	.1534	.9250
V50	23.0000	117.5385	.3648	.9237

ข้อสอบที่ไม่ผ่านเกณฑ์คือ ข้อที่ 3, 10, 15, 19, 22, 29, 40, 47 และ 49
 ข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 41 ข้อ ผู้วิจัยคัดเลือกไว้ จำนวน 40 ข้อ แล้ววิเคราะห์ค่า
 ความเชื่อมั่น ได้ผลดังนี้

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 40.0

N of Items = 40

Alpha = .9455

หมายเหตุ : ค่าความยากง่ายพิจารณาจาก Mean ค่าอำนาจจำแนกรายข้อพิจารณาจาก
 Collected Item – Total Correlation และค่าความเชื่อมั่นพิจารณาจาก Alpha

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิชา ศ 33103 ศิลปะ เรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ สุนัขภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2552

คำชี้แจง ข้อสอบฉบับนี้เป็นปรนัยแบบเลือกตอบจำนวน 40 ข้อ

คำสั่ง จงทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง ก ข ค ง ข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดเรียกชื่อถูกต้อง

- ก. เมรุ
- ข. เมรุลอย
- ค. พระเมรุ
- ง. พระเมรุมาศ

2. น.อ. อาวุธ เงินชูกลิ่น เป็นผู้ออกแบบสิ่งก่อสร้าง เราเรียกผู้ออกแบบรูปนี้ว่าอะไร

- ก. จิตรกร
- ข. ประติมากร
- ค. สถาปนิก
- ง. นักออกแบบ

3. ภาพชื่อ ทรวงพระเยาว์ วาดโดย สมศักดิ์ รัชส์สุวรรณ จัดเป็นงานศิลปะประเภทใด

- ก. จิตรกรรม
- ข. ประติมากรรม
- ค. สถาปัตยกรรม
- ง. ภาพพิมพ์

4. หุ่นเทวดาถือเครื่องสูง จัดเป็นงานศิลปะประเภทใด

- ก. จิตรกรรม
- ข. ประติมากรรม
- ค. ปฐมกรรม
- ง. สถาปัตยกรรม

5. พระเมรุมาศในรัชกาลที่ 8 จัดเป็นงานศิลปกรรมไทย ประเภทใด

- ก. จิตรกรรมไทย
- ข. ประติมากรรมไทย
- ค. ปฐมกรรมไทย
- ง. สถาปัตยกรรมไทย

6. ฉากบังเพลิง รูปเทวดา นางฟ้า ดุริยดนตรี ในงานพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลป์ยาศรีวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จัดเป็นงานศิลปะที่ตรงกับข้อใดมากที่สุด

- ก. วิจิตรศิลป์
 ข. ทัศนศิลป์
 ค. วรรณศิลป์
 ง. นาฏศิลป์
7. สนั่น รัตนะ ช่างเขียนภาพในส่วนของฉากบังเพลิง ในรูปจัดเป็นจิตรกรรมไทยหมวดใด

- ก. กนก
 ข. นาฏ
 ค. กระบี่
 ง. คชชะ

8. เป็ ป่าน ปุ่ย มีความสัมพันธ์ตรงกับข้อใดในงานมหรสพสมโภชงานพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มากที่สุด

- ก. ออกอัลบั้ม Miracle ผลงานชุดแรกที่เป็นตัวตนของพวกเขาที่สุด
- ข. ได้ร่วมแสดงดนตรีคลาสสิกในงานพระราชทานเพลิงพระศพ มหรสพสมโภชสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นครั้งแรกที่ไม่เคยมีมาก่อน
- ค. เป็นนักเรียนที่มีโอกาสเล่นดนตรีถวายในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวง นราธิวาสราชนครินทร์
- ง. เป็นนักเรียนวงดุริยางค์เยาวชนไทยในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
9. ข้อใดไม่อยู่ในกลุ่มมหรสพสมโภชงานพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
- ก. การแสดงหนังใหญ่
- ข. การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์
- ค. การละเล่นโหมงครุ้ม
- ง. การละเล่นของเด็กไทย

10. รูปนี้เป็นงานศิลปะประกอบพระเมรุ ที่เรียกว่าอะไร

- ก. การสกัดลวดลาย
- ข. การแทงหยวก
- ค. การสลักลาย
- ง. การประดับลาย

11. การแกะสลักวางห้องมอญ คอกเปิงมาง รางระนาด ที่มีชื่อเสียงของอำเภอเสนาอยู่ที่ตำบลอะไร

- ก. ตำบลสามกอ
- ข. ตำบลชายนา
- ค. ตำบลบางนมโค
- ง. ตำบลเจ้าเสด็จ

12. วงดนตรีปี่พาทย์มอญ ข้อใดนำไปใช้ไม่ถูกต้อง

- ก. ใช้บรรเลงประกอบการแสดงลิเก
- ข. ใช้บรรเลงในงานศพ
- ค. ใช้บรรเลงประกอบการรำมอญ
- ง. ใช้บรรเลงในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์

13. จากรูป ในงานมหกรรมนาฏศิลป์ ดนตรีไทย เขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่อำเภอเสนา แสดงให้เห็นถึงคุณค่าด้านใดมากที่สุด

- ก. การได้แสดงทักษะความสามารถพิเศษของนักเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชน
- ข. รวบรวมความสามัคคีของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
- ค. เป็นการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ไทยให้คงอยู่ต่อไป
- ง. เป็นการประชาสัมพันธ์ความสามารถของนักเรียน และโรงเรียน ให้เป็นที่รู้จักต่อชุมชน

14. ชาวบ้านอำเภอเสนา มีความสามารถในการปลูกสร้างบ้านทรงไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างเมรุลอย สอดคล้องกับข้อใดมากที่สุด

- ก. มีพื้นฐานในการออกแบบรูปทรงใกล้เคียงกัน
 ข. มีพื้นฐานทางงานช่างไม้ที่เหมือนกัน
 ค. มีพื้นฐานทางช่างสิบหมู่
 ง. ถูกทุกข้อ
15. สาเหตุที่ลวดลายไทยและรูปทรงซุ้มหน้านางของเมรุลอย ลุงไสว สนธิ มีความงดงามเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกว่าเมรุลอยอื่นๆ เพราะเหตุใด

- ก. ตระกูลสืบเชื้อสายช่างสิบหมู่
 ข. มีความคิดสร้างสรรค์
 ค. มีการศึกษาดี
 ง. ถูกทุกข้อ

16. ในอำเภอเสนา วงปีพาทย์ประเภทใด ที่ทำรายได้ให้กับชุมชนมากที่สุด

- ก. วงปีพาทย์นางหงส์
- ข. วงปีพาทย์
- ค. วงปีพาทย์มอญ
- ง. วงปีพาทย์ไม้แข็ง

17. จากรูป ลักษณะเมรุลอย ของนายจรัญ กิจเพชร ช้อโตถูกต้องที่สุด

- ก. เมรุลอย 7 ชั้น 9 ยอด เรือนยอดทรงมณฑป
- ข. เมรุลอย 7 ชั้น 9 ยอด เรือนยอดทรงบุษบก
- ค. เมรุลอย 7 ชั้น 9 ยอด เรือนยอดทรงจัตุรมุขประยุกต์
- ง. เมรุลอย 7 ชั้น 9 ยอด เรือนยอดทรงโกศ

18. ศิลปะการแสดงหุ่นของไทยประเภทหนึ่ง ที่ได้รับแสดงในงานพระราชทานเพลิงพระศพ มหரசพสมโภชสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นครั้งแรกที่ไม่เคยมีมาก่อน มีชื่อว่าการแสดงอะไร

- ก. หุ่นกระบอก
- ข. หุ่นเชิด
- ค. หุ่นหลวง
- ง. หุ่นละครเล็ก

19. รูปข้างล่างเป็นการแสดงในงานพระราชทานเพลิงพระศพ มหரசพสมโภชสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มีชื่อว่าการแสดงอะไร

- ก. การแสดงหนังตะลุง
- ข. การแสดงหนังใหญ่
- ค. การแสดงหนังหน้าไฟ
- ง. การแสดงการเชิดหุ่น

20. เพราะเหตุใดจึงมีการบรรเลงดนตรีสากล วงฮาร์พ แฮมเบอร์ ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ มหரசพสมโภชสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

- ก. เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติที่พระองค์ทรงอุปถัมภ์ ดนตรีคลาสสิกของไทย
- ข. เพื่อสนับสนุนเผยแพร่วงการดนตรีคลาสสิกของไทย
- ค. เพื่อประยุกต์รายการแสดงเพิ่มเติมจากโบราณราชประเพณี
- ง. ถูกทุกข้อ

21. จากรูปในมหรสพสมโภช ประเภทละคร เป็นการแสดงละครอะไร

- ก. การแสดงละครนอก
- ข. การแสดงละครใน
- ค. การแสดงละครชาตรี
- ง. การแสดงละครพื้นทาง

22. จากรูปในมหรสพสมโภช ประเภทการแสดงละคร เป็นการแสดงละครอะไร

- ก. การแสดงละครนอก
- ข. การแสดงละครใน
- ค. การแสดงละครชาตรี
- ง. การแสดงละครพื้นทาง

23. จากรูป ลิเกเป็นมหรสพอีกการแสดงหนึ่ง ในงานศพบุคคลทั่วไป ซึ่งได้ประยุกต์เวทีการแสดงให้มีขนาดใหญ่ การแต่งกายที่สวยงาม ดนตรีบรรเลงอยู่ด้านหลังให้ตื่นตื้นใจเรียกว่าลิเกประเภทใด

- ก. ลิเกทรงเครื่อง
- ข. ลิเกเพชร
- ค. ลิเกลูกบพ
- ง. ลิเกลอยฟ้า

24. โขนที่แสดงหน้าศพก่อนเผาจริงในบุคคลทั่วไป เรียกว่าอะไร

- ก. โขนกลางแปลง
- ข. โขนหน้าจอ
- ค. โขนสด
- ง. โขนหน้าไฟ

25. การแสดงหน้าศพก่อนเผาจริงในบุคคลทั่วไป เรียกว่าอะไร

- ก. จำละครนอก
- ข. จำละครชาติรี
- ค. จำละครใน
- ง. จำหน้าไฟ

26. เมรุลอยเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอเสนา สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนหลายอย่าง ข้อใดมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน

- ก. สร้างรายได้ด้านการขนส่ง และแรงงาน
 ข. สร้างรายได้ด้าน พลุ ดอกไม้ไฟ
 ค. สร้างรายได้ด้านดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน
 ง. ถูกหมดทุกข้อ
27. จากการที่นักเรียนได้สืบค้นและศึกษาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องเมรุลอยอำเภอเสนาและสามารถวาดภาพไทยได้สวยงาม แสดงว่านักเรียนมีความรู้ที่สัมพันธ์กับข้อใด

- ก. มีความสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
 ข. มีความสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ
 ค. มีความสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว
 ง. มีความสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

28. วงดนตรีไทย โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” รำระนาดเอก และรำระนาดทุ้ม แกะสลัก ลงรัก ปิดทอง มาจากตำบลใดในอำเภอเสนา

- ก. ตำบลชานนา
 ข. ตำบลมารวิชัย
 ค. ตำบลสามกอ
 ง. ตำบลบ้านแถว
29. รูปต่อไปนี้ มีความสัมพันธ์ตรงกับข้อใด

- ก. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
 ข. สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7
 ค. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
 ง. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

30. รูปต่อไปนี้ มีความสัมพันธ์ตรงกับข้อใด

- ก. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
- ข. สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7
- ค. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- ง. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

31. รูปต่อไปนี้ มีความสัมพันธ์ตรงกับข้อใด

- ก. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
- ข. สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7
- ค. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- ง. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

32. จากรูป ข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด

- ก. งามอย่างไทยไม่แพ้ใครในโลกนี้
- ข. ศิลปวัฒนธรรมไทยไม่แพ้ใครในโลกนี้
- ค. เวทีไทยเวทีโลก
- ง. เอกลักษณ์ไทย ภูมิปัญญาไทย ไปสู่สากล

33. รูปนี้มีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. รูปเทวดานั่งคุกเข่าถือบังแทรก
- ข. รูปกนิรี
- ค. รูปอัปสรสี่หะ
- ง. รูปนกทณขิมา

34. จากรูป ข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด

- ก. ทรงปราสาท จัตุรมุข ย่อมุมไม้สิบสอง ยอดปักพระสัปดาห์ปฏิลเศวตฉัตรเจ็ดชั้น
 ข. ทรงมณฑป จัตุรมุข ย่อมุมไม้สิบสอง ยอดปักพระสัปดาห์ปฏิลเศวตฉัตรเจ็ดชั้น
 ค. ทรงบุษบก จัตุรมุข ย่อมุมไม้สิบสอง ยอดปักพระสัปดาห์ปฏิลเศวตฉัตรเจ็ดชั้น
 ง. ทรงโกศ จัตุรมุข ย่อมุมไม้สิบสอง ยอดปักพระสัปดาห์ปฏิลเศวตฉัตรเจ็ดชั้น
35. ความเชื่อตามประเพณีโบราณที่ให้ความสำคัญและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์เปรียบเสมือนสมมุติเทวราช เมื่อสวรรคต จะได้เสด็จสู่สวรรคาลัย ณ เทวาลัยสถาน คือเขาพระสุเมรุ ซึ่งสื่อถึงคติทางพุทธศาสนาเรื่องใด

- ก. ไตรภูมิ
 ข. ไตรภาพ
 ค. ไตรสิกขา
 ง. ไตรสรณะ

36. ท้องสนามหลวง เดิมมีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. พุ่มหลวง
- ข. พุ่มพระเมรุ
- ค. ตลาดนัดท้องสนามหลวง
- ง. ถูกทุกข้อ

37. เมรุลอยตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา ผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่นำไปตั้งศพบุคคลใดมากที่สุด

- ก. คหบดีผู้มีฐานะร่ำรวย
- ข. พระ (เจ้าอาวาส)
- ค. ข้าราชการ
- ง. ประชาชนทั่วไป

38. ทักษมาฮาล เมืองอัครา ประเทศอินเดีย เป็นที่ฝังพระศพ พระนางมুমทัช มาฮาล ในศาสนาใด

- ก. ศาสนาพุทธ
- ข. ศาสนาคริสต์
- ค. ศาสนาอิสลาม
- ง. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

39. ภาพวาดรูปนี้ สื่อถึงข้อใดมากที่สุด

- ก. จิตสำนึกของความเป็นไทย
- ข. ความสามารถทางศิลปะเป็นเลิศ
- ค. ความรอบรู้เป็นเลิศ
- ง. ถูกทุกข้อ

40. ซัดไต่หมายถึงภูมิปัญญา

ก.

ข.

ค.

ง. ถูกทุกข้อ

ภาคผนวก ง

แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะเรื่องภูมิปัญญาไทย
ในพระเมรุมาศสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนาที่ใช้การ
บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา และผลการทดลองใช้

**แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะเรื่องภูมิปัญญาไทยในพระเมรุมาศ
สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเมรุลอย อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียน

รายการ	ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียน				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ข้อความทางบวก					
1. รู้สึกมีความสุขเมื่อเรียนวิชาศิลปะ ด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้ การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา					
2. การเรียนวิชาศิลปะด้าน ภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการ แนวคิดพหุศิลปศึกษาเป็นเรื่องน่าสนใจ					
3. การเรียนรู้ศิลปะด้าน ภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาทำให้จิตใจอ่อนโยน					
4. นักเรียนส่วนมากชอบเรียนวิชา ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา					
5. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความ สนุกสนาน					

รายการ	ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียน				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
6. การเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญา ไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาทำให้มีความคิดที่ดี					
7. สบายใจทุกครั้งที่ได้เรียนวิชาศิลปะ ด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการ แนวคิดพหุศิลปศึกษา					
8. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การ บูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาช่วยให้สังคมน่าอยู่					
9. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การ บูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาช่วยให้อารมณ์มั่นคง					
10. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การ บูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ					
ข้อความทางลบ					
1. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา เป็นเรื่องที่ยากมาก					

รายการ	ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียน				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2. รู้สึกไม่พอใจทุกครั้งเมื่อเรียนวิชา ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา					
3. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย					
4. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาไม่ช่วยให้ชีวิตดีขึ้น					
5. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ทำให้อายากลองทำในสิ่งผิดๆ					
6. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาเป็นการเสียเวลาเปล่า					
7. รู้สึกง่วงนอนทุกครั้ง เมื่อเรียนวิชา ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การ บูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา					
8. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา ไม่ได้ช่วยให้บ้านเมืองเจริญ					

รายการ	ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียน				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
9. การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การ บูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาทำให้ชีวิตไม่มีเป้าหมาย					
10. เรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การ บูรณาการแนวคิด พหุศิลปศึกษาแล้วปวดศีรษะ					

ผลการทดลองใช้แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาศิลปะต้านภูมิปัญญาไทย
ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

—

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข้อ1	52.0250	380.6917	.8482	.9841
ข้อ2	51.7500	381.1154	.8874	.9838
ข้อ3	51.9000	377.5282	.8512	.9841
ข้อ4	51.9750	377.7173	.9041	.9836
ข้อ5	52.0000	374.4615	.8771	.9839
ข้อ6	51.9750	374.2301	.9310	.9834
ข้อ7	52.0750	369.8660	.9405	.9833
ข้อ8	51.9000	377.0667	.8771	.9839
ข้อ9	51.8500	375.9769	.9099	.9836
ข้อ10	51.8000	378.1128	.9263	.9835
ข้อ11	51.8000	383.3949	.7838	.9846
ข้อ12	51.8750	379.0353	.9069	.9836

ข้อ13	51.8750	375.8558	.8760	.9839
ข้อ14	51.9000	378.8103	.8711	.9839
ข้อ15	51.8500	383.5154	.8627	.9840
ข้อ16	51.9000	384.1949	.8156	.9843
ข้อ17	51.9500	376.0487	.8933	.9837
ข้อ18	51.8500	389.2590	.8010	.9845
ข้อ19	51.9250	385.1481	.8271	.9843
ข้อ20	51.7000	386.6256	.7669	.9847

Reliability Coefficients

N of Cases = 40.0

N of Items = 20

Alpha = .9847

หมายเหตุ : ค่าอำนาจจำแนกรายข้อพิจารณาจาก Collected Item – Total Correlation
และค่าความเชื่อมั่นพิจารณาจาก Alpha

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยของนักเรียนก่อนและหลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

T-Test

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pretest	13.6000	40	2.23951	.35410
	Posttest	32.6750	40	1.88635	.29826

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Pretest & Posttest	40	.855	.000

Paired Samples Test

		Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower				Upper
Pair 1	Pretest - Posttest	-19.07500	1.16327	.18393	-19.44703	-18.70297	-103.708	39	.000

หมายเหตุ : Pretest แทน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
 Posttest แทน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

2. ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน
1	18	36
2	17	34
3	16	35
4	14	33
5	12	32
6	14	34
7	13	32
8	15	34
9	17	36
10	14	33
11	15	34
12	12	32
13	11	30
14	12	31
15	16	33
16	17	34
17	12	30
18	13	32
19	9	30
20	12	32
21	14	34
22	15	35
23	14	33
24	12	32
25	14	32

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน
26	12	30
27	14	32
28	15	34
29	16	35
30	17	35
31	15	33
32	12	30
33	14	31
34	10	30
35	9	29
36	10	30
37	12	32
38	14	34
39	12	34
40	14	35
รวม	544	1,307

สูตรการคำนวณดัชนีประสิทธิผลทางการเรียน

$$IE = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนของทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนของทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนของทุกคน}}$$

แทนค่า

$$IE = \frac{1,307 - 544}{(40 \times 40) - 544}$$

$$= 0.72$$

3. ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยในนักเรียนที่ใช้
การบูรณาการแนวคิดพหุศิลป์ศึกษา

T-Test

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Posttest	32.6750	40	1.88635	.29826
	Retain	32.7500	40	1.75046	.27677

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Posttest & Retain	40	.922	.000

Paired Samples Test

		Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower				Upper
Pair 1	Posttest - Retain	-.07500	.72986	.11540	-.30842	.15842	-.650	39	.520

หมายเหตุ : Posttest แทน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
Retain แทน ความคงทนในการเรียนรู้

4. ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้
การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
attitude01	40	4.00	5.00	4.5750	.50064
attitude02	40	4.00	5.00	4.5250	.50574
attitude03	40	4.00	5.00	4.5500	.50383
attitude04	40	4.00	5.00	4.5250	.50574
attitude05	40	4.00	5.00	4.4750	.50574
attitude06	40	4.00	5.00	4.6000	.49614
attitude07	40	4.00	5.00	4.6250	.49029
attitude08	40	4.00	5.00	4.5750	.50064
attitude09	40	4.00	5.00	4.6750	.47434
attitude10	40	4.00	5.00	4.5500	.50383
attitude11	40	4.00	5.00	4.4250	.50064
attitude12	40	4.00	5.00	4.4750	.50574
attitude13	40	4.00	5.00	4.5000	.50637
attitude14	40	4.00	5.00	4.4000	.49614
attitude15	40	4.00	5.00	4.5000	.50637
attitude16	40	4.00	5.00	4.6250	.49029
attitude17	40	4.00	5.00	4.7250	.45220
attitude18	40	4.00	5.00	4.7000	.46410
attitude19	40	4.00	5.00	4.5250	.50574
attitude20	40	4.00	5.00	4.5750	.50064
total	40	4.05	4.95	4.5563	.17548
Valid N (listwise)	40				

หมายเหตุ : attitude แทน เจตคติรายข้อ

total แทน เจตคติในภาพรวม

ภาคผนวก จ

ใบความรู้ เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เมรุลอย อำเภอเสนา

ใบความรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น เมรุลอย อำเภอเสนา

ความหมายของเมรุลอย

เมรุลอย หมายถึงสถาปัตยกรรมไทยประเพณี แบบเฉพาะกิจประเภทหนึ่ง มีทั้งประเภท ที่เผาศพแล้วตัวเมรุยังอยู่ และอีกประการหนึ่งคือ เผาศพแล้วเผาเมรุไปด้วยพร้อมๆ กัน สถาปัตยกรรมไทยประเพณี ลักษณะชั่วคราวหรือสถาปัตยกรรมเฉพาะกิจ หมายถึงสถาปัตยกรรม ที่สร้างขึ้นเพื่อไว้ใช้งานชั่วคราวตามระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ เมื่อหมดความต้องการใช้งานแล้วก็ ปล่อยให้ถอนออกไป จึงต้องออกแบบให้สร้างง่ายหรือสะดวก ไม่มีรากฐานยึดติดลงไปบนดิน โครงสร้าง ต้องแข็งแรงรองรับการใช้งานได้อย่างเหมาะสม และต้องให้มีความถูกต้องสวยงามตามลักษณะของสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณีไทยด้วย

ความหมายของ เมรุ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยแยกศึกษา ออกเป็นสองคำคือ เมรุ และ ลอย มีความหมายดังนี้คือ คำว่า เมรุ หมายถึง ชื่อภูเขากลางจักรวาลมี ยอดเป็นที่ตั้งแห่งเมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ซึ่งพระอินทร์อยู่ ที่เผาศพ เดิมผูกหุ่นทำเป็นภูเขาตั้งที่เผาขึ้นบนนั้น ของหลวงทำเป็นเรือนโถงเครื่องยอดหรือมณฑปครอบที่เผา เรียกว่าพระเมรุ ต่อมาเรียก ที่เผาศพทั่วไปทั้งมียอดและไม่มียอดว่า เมรุ สังคมไทยในปัจจุบันยอมรับกันว่า ความหมายของเมรุ ครอบคลุมไปถึง อาคาร สิ่งก่อสร้าง เพื่อใช้ในการเผาศพ มีทั้งแบบที่สร้างขึ้นตามลักษณะของสถาปัตยกรรมไทย และแบบที่สร้างขึ้นด้วยรูปแบบง่ายๆ สิ่งหนึ่งที่ดูเหมือนกันคือด้านท้ายสุดของอาคารต้องเป็นเตาเผาศพ และมีปล่องสูงขึ้นไปเพื่อเป็นที่ระบายควัน ส่วนคำว่า ลอย หมายถึงทรงตัวอยู่ในอากาศ เต้นขึ้น ไม่อยู่เป็นหลักแหล่ง

กล่าวโดยสรุป เมรุลอย หมายถึง อาคารที่เผาศพหรือสถาปัตยกรรมที่เผาศพ ที่สร้างขึ้นชั่วคราว สร้างโดยไม่มีการฝังรากฐานหรือเสาลงไปบนดิน สร้างแล้วใช้งานไม่เป็นหลักแหล่งสามารถเคลื่อนย้ายที่ การใช้งานไปในสถานที่ต่างๆ ได้สะดวก

ประวัติของการสร้างเมรุลอย

การสร้างเมรุลอย มีประวัติมาจากความต้องการหาอาชีพเสริมในเวลาที่ย่างจากการทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแต่เดิมอาชีพเสริมของชาวบ้านส่วนมากจะเป็นอาชีพช่างไม้ และงานจักสาน ช่างไม้จะหารายได้จากการรับจ้างทั่วไป ช่างไม้หลายคนเริ่มมีอายุมากขึ้นจึงหาอาชีพเสริมอย่างอื่น ในขณะนั้นมีผู้ประกอบอาชีพ ให้เช่าเมรุเผาศพหลังเล็กที่สร้างด้วยไม้ สามารถถอดออกและนำไปประกอบใหม่ ในวัดต่างๆ ที่ไม่มีเมรุปูน โดยได้

แบบอย่างมาจากเมรุไม้ของวัดประดู่โลกเชษฐ ในตำบลหัวเวียง กลุ่มช่างไม้ดังกล่าวต้องการหาอาชีพเสริม จึงรวมตัวกันสร้างเมรุไม้ชั่วคราวสำหรับเผาศพให้เข้าบ้าง โดยพัฒนารูปแบบให้มีความใหญ่โตและสวยงามขึ้นเป็นลำดับ และเรียกเมรุไม้ชั่วคราว ชนิดนี้ว่า เมรุลอย ซึ่งสามารถแบ่งเป็นระยะต่างๆ ได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะแรกให้บริการ เมรุลอยกับวัดใกล้เคียง

ในตำบลหัวเวียงเริ่มสร้างเมรุลอยประมาณปี พ.ศ. 2480 ในงานปลงศพโยมแม่ของ หลวงพ่อเจาะ เจ้าอาวาสวัดประดู่โลกเชษฐ ออกแบบควบคุมการก่อสร้างโดยพระอาจารย์เทียม พระสงฆ์จากวัดกษัตราธิราช ซึ่งเป็นพระภิกษุที่มีความสามารถด้านงานช่างหลายๆ ด้าน พระอาจารย์เทียมเคยสร้างเมรุ 3 ชั้นยอดเดียวใช้ในงานศพที่วัดกษัตราธิราช เมรุลอยหลังที่ พระอาจารย์เทียมสร้างให้วัดประดู่โลกเชษฐ ทางวัดได้เก็บรักษาไว้ให้วัดต่างๆ ในอำเภอเสนาและอำเภอใกล้เคียงยืมไปใช้ในงานเผาศพ โดยมีนายสาย ฤกษ์อุโฆษ เป็นผู้ดูแลรักษา ซึ่งเป็นการช่วยกันมากกว่าให้เช่า จนเป็นที่นิยมกันในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียงในเวลาต่อมา

ระยะที่ 2 ระยะให้เช่าเมรุลอย

หลังจากนายสาย ฤกษ์อุโฆษ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลการติดตั้งเมรุลอยที่พระอาจารย์เทียมสร้างไว้ ภายหลังต่อมาจึงได้สร้างเมรุลอยขนาดเล็ก เก็บไว้ที่วัดบันไดช้าง โดยมีนายแถม ฤกษ์อุโฆษ บุตรชาย ได้พัฒนารูปแบบให้สวยงามขึ้น เพื่อให้เช่าในงานเผาศพต่อจาก นายสาย ฤกษ์อุโฆษ ขณะเดียวกันเริ่มมีผู้สนใจในอาชีพ สร้างเมรุไม้ชั่วคราวขนาดเล็ก ให้เช่าในการเผาศพ คือ นายสิน ทรัพย์กล้า และนายชม สุพรรณมี สำหรับ นายชม สุพรรณมี นับว่าประสบความสำเร็จในอาชีพเมรุลอย จนเป็นแบบอย่างกับผู้ประกอบอาชีพเมรุลอยรุ่นต่อมา เมรุลอยทั้งของนายชม และนายสิน ทรัพย์กล้า ได้ขายต่อให้ นายอาบ สุขชาสุณี และนำไปปรับปรุงเมรุลอยหลังใหม่ขึ้นต่อไป

ระยะที่ 3 ระยะพัฒนาอาชีพเมรุลอยของช่างอยุธยา

หลังจากที่นายชม สุพรรณมี ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพให้เช่าเมรุลอย ในช่วงเวลานั้นกลุ่มลูกหลาน และลูกศิษย์ของนายสาย ฤกษ์อุโฆษ ซึ่งเคยดูแลเมรุของวัดประดู่โลกเชษฐ มาก่อน มีความรู้ในเรื่องการสร้างเมรุลอยอยู่บ้างประกอบกับทุกคนมีอาชีพช่างไม้อยู่แล้ว จึงรวมตัวกันสร้างเมรุลอยสำหรับให้เช่าขึ้นมาบ้าง ช่างสร้างเมรุลอยกลุ่มนี้ประกอบด้วย นายแถม ฤกษ์อุโฆษ นายไสว สนธิ นายประสิทธิ์ กลมเกลี้ยง หลังจากนั้นจึงแยกกันประกอบอาชีพเมรุลอยของตนเองในลำดับต่อไปนี้

เมรุลอยของ นายแถม ฤกษ์อุโฆษ

หลังจากที่แยกตัวมาสร้างเมรุลอย ได้พัฒนาความรู้ความสามารถเรื่องการเขียนลายไทยในการออกแบบลวดลายของเมรุลอย ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของช่างเมรุลอยและคนทั่วไป จนกระทั่งเรียกว่าอาจารย์แถม เป็นการเริ่มต้นอาชีพสร้างและให้เช่าเมรุลอยอย่างจริงจัง เมื่อ พ.ศ. 2506

เมรุลอยของ นายไสว สนิธิ

นายไสว สนิธิ นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหัวเวียง

นายไสว สนิธิ ได้เริ่มสร้างเมรุลอยหลังแรก คือเมรุลอยยอดเดียว 2 ชั้น ได้พัฒนาเมรุลอยของตนเองขึ้นมาตามลำดับ จากความสามารถของตนและ ญาติพี่น้อง รวมทั้งบุตรชายที่มีความรู้ความสามารถทางด้านช่างไม้และช่างศิลป์เป็นอย่างดี คือ นายธเนศ สนิธิ ซึ่งเป็นผู้ออกแบบและควบคุมการสร้างเมรุลอย 9 ยอด ได้ออกแบบก่อสร้างเมรุใหม่ทั้งหลัง ใช้เวลาประมาณ 7 เดือน เพื่อขายให้กับ ดร.ประภา ภักดีโพธิ์ เพื่อใช้ในงานพระราชทานเพลิงศพ ดร.มังกร ภักดีโพธิ์ ที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งว่าจ้างในราคา 4,600,000 บาท

ระยะที่ 4 ระยะการเรียนรู้พัฒนา รูปแบบในการประกอบอาชีพ

หลังจากกลุ่มของ นายแถม ฤกษ์อุโฆษ นายไสว สนิธิ และนายประสิทธิ์ กลมเกลี้ยง ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเมรุลอย ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นในช่วงปี พ.ศ.2506 ทำให้ มีผู้สนใจและหันมาประกอบอาชีพเมรุลอยในระยะเวลาต่อมาเพิ่มมากขึ้น ได้พัฒนารูปแบบเมรุลอยในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. **ส่วนของโครงสร้าง** หมายถึง ส่วนที่ทำหน้าที่รับน้ำหนักได้แก่ ตอม่อ เสา คาน และ ไม้ มีโครงสร้างประกอบด้วยวัสดุต่างๆ คือ

1.1 ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้เต็ง หรือไม้ยาง สำหรับสร้างตอม่อ เสา และคาน

1.2 เหล็ก ชนิดเหล็กเส้น หรือชนิดสี่เหลี่ยมภายในกลวง ปัจจุบันนำมาใช้เป็น โครงสร้างบางส่วนแทนไม้จริง

เมรุลอย 9 ยอด อำเภอเสนา

ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ เจ้าอาวาสวัดโคกหิรัญ

2. **ส่วนปกปิดโครงสร้าง** หมายถึง ส่วนที่นำมาปิดบังไม่ให้เห็นโครงสร้าง ได้แก่ หลังคา ล่องถุน พลับ วัสดุที่ใช้ ประกอบด้วย

2.1 ไม้อัดเป็นวัสดุที่ฉลุเป็นลวดลายมาประกอบกัน ประดับ ปะติดด้วย กระดาษทอง แล้วเคลือบน้ำมันหรือเคลือบเงา

2.2 จักสานไม้ไผ่สำเร็จ โดยนิยมสานเป็นลายขัดตะ เลายขนมเปียกปูนแล้ว นำมาประกอบเป็นแผงหลังคาบริเวณองค์ระฆัง ใช้แขวนส่วนบนของเสาเมรุประธาน

3. ส่วนประดับตกแต่ง หมายถึง ส่วนประกอบที่ทำให้เมรุลอยมีความสวยงาม สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น วัสดุที่ใช้ ประกอบด้วย

3.1 สี สีโดยรวมจะเป็นสีเหลือง สีทอง และขาวตัดด้วยสีแดง น้ำเงิน และเขียว ทำให้เกิดความรู้สึกสว่าง สดใส สะอาดตาในเวลากลางวัน และไม่มีดทึบในเวลากลางคืน

3.2 กระจาดทอง หมายถึง กระจาดสี่สังเคราะห์ ที่เรียกว่า กระจาดอังกฤษเป็น สีทองมันวาวเหมือนทองคำ นำมาดัดเป็นลวดลายต่างๆ เพื่อติดลายลงบนไม้

3.3 สังกะสี เป็นแผ่นเรียบ ทำให้เกิดรูปทรงต่างๆ ได้ เช่น บัว ฉัตรธง ราชวัตร

เครื่องมือช่างในการสร้างเมรุลอย

ในการสร้างเมรุลอย ประกอบด้วยงานช่างหลายด้าน เช่น ช่างไม้ ช่างแกะสลัก และ ช่างศิลป์ แบ่งตามหน้าที่ด้านช่าง ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือสำหรับช่างไม้ ประกอบด้วย

- 1.1 ฆ้อนตอกตะปู
- 1.2 เลื่อยชนิดต่างๆ
- 1.3 กบไสไม้ขนาดต่างๆ
- 1.4 สว่านไฟฟ้าและสว่านมือ
- 1.5 เครื่องมือวัดขนาดต่างๆ

2. เครื่องมือสำหรับช่างศิลป์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

2.1 เครื่องมือช่างแกะสลัก ปัจจุบันช่างแกะสลักเกือบจะไม่มีบทบาทในการสร้างเมรุลอย เนื่องจากการแกะสลักลวดลาย สามารถแกะสลักที่เสาประธานและปลั่งเท่านั้น เครื่องมือช่างประเภทนี้ประกอบด้วย

- 2.1.1 สิ่วแกะไม้ขนาดต่างๆ
- 2.1.2 ฆ้อนไม้สำหรับตอกสิ่ว
- 2.1.3 ดินสอสำหรับช่างไม้
- 2.1.4 กระจาดลอกลาย
- 2.1.5 บรรทัดเหล็กขนาด 2 ฟุต
- 2.1.6 กระจาดทราย

2.2 เครื่องมือช่างทาสี ประกอบด้วย

- 2.2.1 แปรงทาสีขนาดต่างๆ
- 2.2.2 พู่กันทาสีสำหรับพื้นที่ต่างๆ
- 2.2.3 ภาชนะในการผสมสี

2.3 เครื่องมือด้านช่างตอกลาย ประกอบด้วย

- 2.3.1 สิวเล็บมือ และสิ่วตรงขนาดต่างๆ
- 2.3.2 ฆ้อน ใช้ทั้งฆ้อนไม้และฆ้อนเหล็ก
- 2.3.3 ตะปูขนาดเล็ก
- 2.3.4 มีดตัดกระดาษ
- 2.3.5 คีมปากนกแก้ว
- 2.3.6 ดินสอ
- 2.3.7 บรรทัดเหล็ก
- 2.3.8 กระดาษรองสำหรับตอกลาย

3. เครื่องมือช่างโลหะ ปัจจุบันช่างเชื่อมโลหะมีบทบาทเพิ่มขึ้น เนื่องจาก มีส่วนประกอบของเมรุลอยบางส่วน สามารถใช้เหล็กแทนได้ เครื่องมือช่างโลหะประกอบด้วย

- 3.1 ตู้เชื่อมโลหะพร้อมอุปกรณ์
- 3.2 หน้ากากช่างเชื่อม
- 3.3 ลวดเชื่อมโลหะ
- 3.4 อุปกรณ์ต่อกระแสไฟฟ้าแรงสูง
- 3.5 กระดาษทราย
- 3.6 สีกันสนิม

ลักษณะของเมรุลอย

เมรุลอย ประกอบด้วยเมรุประธาน ตั้งอยู่ตรงกลางของเมรุลอย เป็นเมรุสำหรับตั้งศพและเผาศพ ประกอบด้วยตัวเมรุประธาน ที่ปัจจุบันเป็นทรงธรรมมาสน์ หรือทรงบุษบก ช่างอัญชานนำมาประยุกต์จนเป็นรูปแบบของตนเองแล้วเกือบทั้งสิ้น หลังคา หรือเรือนยอดของเมรุประธาน จะสร้างเป็นทรงมณฑป ภายในเมรุประธาน เป็นที่ตั้งของฐานปูนที่สร้างตามลักษณะของจิตกาธานสำหรับเผาศพ ส่วนประกอบอื่นๆ ได้แก่ เรือนสวดสำหรับพระสงฆ์ หรือเมรุทิศ มีส่วนประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

ส่วนประกอบของเมรุลอย

1. เมรุประธาน ประกอบด้วย

1.1 เสาเมรุประธาน หรือเรียกว่า เสาประธาน นิยมใช้เป็นเสาลายแกะสลัก หรือช่างเมรุลอยเรียกว่า เสาชุด จะมีความสวยงามมากกว่าปัจจุบัน ซึ่งใช้เป็นเพียงไม้อัดฉลุ มาประกอบกันเท่านั้น

เสาเมรุประธาน

เมรุลอย

นายไสว สนนธิ

1.2 ชุ่มหน้านาง ใช้เรียกชิ้นส่วนที่แขวนอยู่ระหว่างเสาเมรุประธานต่อมาจากหลังคาเรือนยอดของเมรุประธานลงมา เดิมใช้ไม้ไผ่สาน ต่อมาใช้ไม้อัดฉลุเป็นลวดลายต่างๆ

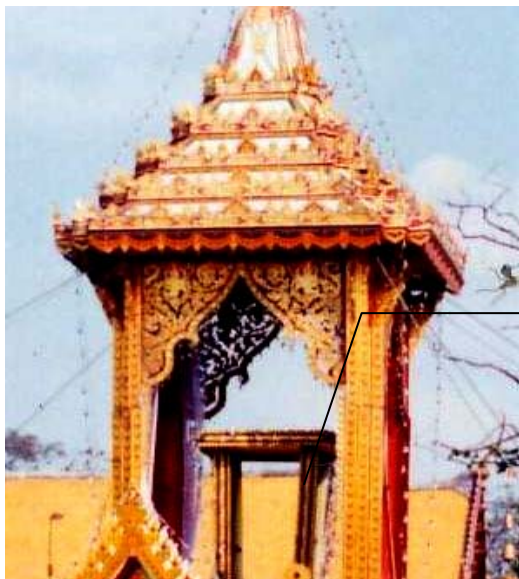

1.3 เรือนยอดหรือหลังคาของเมรุลอย เมรุลอยมีเรือนยอดเป็นทรงมณฑป คงรูปแบบตามลักษณะของมณฑปของสถาปัตยกรรมไทยไว้ทุกประการ

เรือนยอดทรงมณฑป

1.4 ฐานปฐน เป็นส่วนประกอบสำหรับตั้งศพ หรือตั้งหีบเหล็กสำหรับเผาศพ อยู่ภายใน
เมรุประฐาน ประกอบด้วยโครงสร้างไม้ ที่เป็นฐานสำหรับตั้งศพ

ฐานปฐน

2. เรือนสวด เรือนสวดของเมรุลอยเป็นเมรุลอย 5 ยอดขึ้นไป โดยเรือนสวดนั้นจะสร้างเป็น
ทรงจตุรมุข หรือทรงบุษบก เช่นเดียวกับเมรุประฐาน

เรือนสวดทรงจตุรมุข

เรือนสวดทรงบุษบก

3. เมรุทิศ คือเมรุลอยประจำสี่ทิศ รอบเมรุประธานทั้ง 4 มุม

เมรุทิศยอดมณฑป ทรงบุษบก

4. ล่องถุน หมายถึง แผงไม้ฉัตรที่เขียนเป็นลายไทย ปิดช่องที่ฐานเมรุเพื่อไม่ให้เห็นโครงสร้างภายใน หรือปิดใต้ถุนเมรุลอย

ล่องถุน ประดับลวดลายไทย ด้วยการฉลุลายบนกระดาษอังกฤษ

5. ชุ่มประตู่ หมายถึง ส่วนที่เป็นประตูทางขึ้นลงเมรุลอย อยู่บนชั้นแรกของเมรุลอย

ชุ่มประตู่

เมรุลอย นายไสว สนิธิ

6. บันได หมายถึง ทางขึ้นลงเมรุลอย มี 4 ด้าน ช่างเมรุลอย จะสร้างเป็นบันไดสำเร็จรูปด้วยไม้เนื้อแข็งส่วนมากจะทาสีขาว แดง คัล้ายการบูรพรม

บันได

เมรุลอย

นายไสว สนิธิ

7. ราชวัติ หมายถึง รั้วที่ทำเป็นแผงกั้น เป็นระยะ มีฉัตรปักหัวท้ายแผง

ราชวัตร

เมรุลอย

นายไสว สนธิ

8. ฐาน หมายถึง ส่วนที่รองรับโครงสร้างของเมรุในแต่ละชั้น

ฐาน

ฐานเมรุลอย

นายไสว สนธิ

ขั้นตอนของการใช้เมรุลอยประกอบพิธีเผาศพ แบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การประกอบเมรุลอยของช่างอยุธยา

เป็นการประกอบจากชิ้นส่วนสำเร็จรูปที่สร้างเตรียมไว้ก่อน แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของคนไทยในการสร้างงานสถาปัตยกรรมไม้ ด้วยการสร้างแล้วสามารถถอดออกนำไปสร้างในที่แห่งใหม่ได้ เช่นเดียวกับการสร้างเรือนไทย จากการศึกษาพบว่าความสำคัญของการประกอบเมรุลอยของช่างอยุธยาแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1.1 **ขั้นเตรียมการ** ช่างผู้จัดทำ จัดเป็นช่างที่มีความรู้ความสามารถสืบทอดกันต่อมา เช่นวิธีการคำนวณแบบในการสร้างเมรุลอย ยังเป็นวิธีการดั้งเดิมของ สถาปัตยกรรมไทย ซึ่งไม่จำเป็นต้องเขียนแบบลงในกระดาษ ขนาดและสัดส่วนเกิดจากความชำนาญของช่าง โดยเป็นสูตรสำเร็จในการคิดคำนวณซึ่งต้องเริ่มจากการกำหนดความกว้างของห้องเสาเมรุประธาน จากนั้นจึงขยายลงสู่ฐานชั้นต่างๆ ต่อไป อย่างไรก็ตามหากต้องมีการเขียนแบบ จะเขียนลงพื้นดินเพื่อกำหนดรายละเอียดเพียงคร่าวๆ เท่านั้น การคำนวณไม้ในการสร้างเมรุลอยใหม่ 1 หลัง แบ่งเป็นส่วนสำคัญคือ ส่วนที่เป็นโครงสร้าง ได้แก่ ส่วนที่เป็นไม้เนื้อแข็งซึ่งต้องนำมาทำเป็นเสาฐานโครงสร้างที่ต้องรับน้ำหนักทั้งหมด ส่วนต่อไปคือส่วนที่เป็นโครงสร้างของเรือนยอด และส่วนสุดท้ายคือส่วนประดับตกแต่งที่เป็นไม้อัด ซึ่งต้องนำมาฉลุลายเป็นลวดลายต่างๆ การสร้างเมรุใหม่ทั้งหมดใช้เวลาประมาณ 6 เดือน ค่าใช้จ่ายประมาณ 1,500,000 บาท

1.2 **ขั้นประกอบแบบ** เป็นการแบ่งหน้าที่ของคนงานเมรุลอยทั้งหมดต้องทำงานประสานกันเพื่อให้การประกอบเมรุลอยสำเร็จลงไปได้ด้วยความรวดเร็วและปลอดภัยการประกอบเมรุลอย ช่างเมรุลอย เรียงลำดับขั้นตอนด้วยการประกอบส่วนที่เป็นโครงสร้าง จากนั้นจึงประกอบส่วนที่เป็นหลังคาหรือเรือนยอด สุดท้ายจึงเป็นการประกอบส่วนประดับตกแต่งเมรุลอย ช่างประจำ เมรุลอยแต่ละหลังมีระยะเวลาการทำงานที่ต่างกัน บางหลังประกอบเมรุลอยในเวลากลางคืนโดยให้เหตุผลว่าเวลากลางวันอากาศร้อน บางหลังประกอบเมรุลอยในเวลากลางวัน โดยให้เหตุผลว่ากลางวันมองไม่ค่อยเห็นงานไม่ละเอียดสวยงาม

1.3 **ขั้นตกแต่ง** เป็นการประดับตกแต่งรายละเอียดต่างๆ ของเมรุลอยให้มีความสวยงามสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น การประดับไฟฟ้า การจัดสวน จัดไม้ดอก และไม่ประดับเป็นต้น

2. การใช้เมรุลอยในพิธีศพ

หลังจากประกอบเมรุลอยเสร็จ จะเริ่มใช้บำเพ็ญกุศลศพสวดพระอภิธรรมโดยอาจจะตั้งศพบนเมรุลอยก่อนวันเผา 1 วันใช้ประกอบในพิธีพระราชทานเพลิงศพหรือพิธีฌาปนกิจศพ และใช้ประกอบในการเผาศพด้วยเตาเผาที่เจ้าของเมรุลอยเตรียมมา

3. การบำรุงรักษาเมรุลอย

การบำรุงรักษาเมรุลอย คือ การบำรุงรักษาเมรุลอยระหว่างการขนย้าย ส่วนประกอบของเมรุลอยขึ้นบนรถบรรทุกสิบล้อ จะต้องจัดวางเรียงส่วนประกอบของเมรุลอยอย่างเป็นระเบียบ เพื่อช่วยป้องกันไม่ให้เกิดชำรุดเสียหาย รวมทั้งการบำรุงรักษาเมรุลอยในระหว่างพิธีเผาศพ เป็นขั้นตอนของพิธีการวางดอกไม้จันทน์ มักจะมีผู้คนจำนวนมากเบียดเสียดกันขึ้นบนเมรุลอย คนงานจึงต้องช่วยกันจัดคนขึ้นบนเมรุลอยเพื่อป้องกันการชำรุดเสียหายซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นคนงานประจำเมรุลอยจะต้องถอดส่วนประกอบสำคัญของเมรุลอยออกก่อนการเผาจริง และต้องฉีดน้ำเลี้ยงเสาเมรุประธานเพื่อป้องกันไม่ให้ความร้อนทำให้เกิดความเสียหายและสุดท้ายเป็นการบำรุงรักษาเมรุลอย หลังการประกอบพิธีเผาศพ เป็นการปรับปรุงซ่อมแซมเมรุลอยระหว่างฤดูการพักงานเมรุลอย ด้วยการซ่อมแซมสี เป็นต้น การบำรุงรักษาเมรุลอยหลังการประกอบพิธีเผาศพนี้ โรงเก็บเมรุลอยมีส่วนสำคัญในการรักษาส่วนประกอบของเมรุลอยด้วย ทั้งนี้เนื่องจากส่วนประกอบเกือบทั้งหมดเป็นไม้ทั้งไม้เนื้อแข็งและไม้เนื้ออ่อน การสร้างโรงเก็บส่วนประกอบจึงต้องมีขนาดใหญ่ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และต้องยกพื้นสูงเพื่อป้องกันความชื้น มีหลังคากว้างใหญ่เพื่อป้องกันแดดและฝนได้

รูปแบบของเมรุลอย

เมรุลอยในระยะแรกมีรูปแบบเป็นเมรุลอยไม้ยอดเดียว ความสูง 2-3 ชั้น พัฒนารูปแบบมาจากฐานเผาหรือเชิงตะกอนเผาศพ อิทธิพลทางศิลปกรรมที่ช่างเมรุลอยรับมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ อิทธิพลทางศิลปกรรมจากเมรุหลวง โดยรับรูปแบบการวางตำแหน่งของเมรุประธานและเมรุทิศ รับเอาอิทธิพลจากศิลปกรรมทางศาสนา ในเรื่องของการใช้เรือนยอดทรงมณฑป และเรื่องรูปทรงของบุษบก ธรรมมาสน์ นอกจากนั้นยังรับอิทธิพลของเมรุลอยจากจังหวัดเพชรบุรี ในเรื่องรูปแบบของเรือนยอดทรงจัตุรมุข ช่างอยุธยาได้รับอิทธิพลทางศิลปกรรมจากแหล่งต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบเป็นเมรุลอยของช่างอยุธยา ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เช่นเมรุลอยของนายไสว สนธิประยุกต์รูปแบบด้วยการสร้างซุ้มประตูที่บันไดทางขึ้นเมรุทั้ง สี่ทิศ ทำให้เพิ่มความสวยงามยิ่งขึ้น

ปัจจุบันรูปแบบเมรุลอยช่างอยุธยา แบ่งออกตามรูปทรงของเมรุประธาน ดังนี้ คือ

1. เมรุลอยทรงโกศ
2. เมรุลอยทรงธรรมมาสน์
3. เมรุลอยทรงจัตุรมุข

นอกจากนั้นยังแบ่งตามจำนวนยอด และชั้นของเมรุลอย คือ

1. เมรุลอยยอดเดียว
2. เมรุลอย 3 ยอด

3. เมรุลอย 5 ยอด

4. เมรุลอย 9 ยอด

รูปแบบเมรุลอยแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

1. การแบ่งเมรุลอยตามรูปทรงของเมรุประธาน

1.1 เมรุลอยทรงโกศ เป็นรูปแบบที่นิยมสร้างกันในระยะแรกของการประกอบอาชีพ เมรุลอย ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2506 มีลักษณะโครงสร้างตั้งบนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส 3-5 ชั้น ลักษณะเด่นคือเสาประธาน 4 ต้น มีลักษณะส่วนล่างจะแคบกว่าส่วนบน ภาษาช่างเรียกว่า หลบล่างผายบน ซึ่งมีลักษณะคล้ายโกศบรรจุน้ำ

เมรุลอยทรงโกศ 9 ยอด

1.2 เมรุลอยทรงจัตุรมุข เป็นรูปแบบที่นิยมสร้างขึ้นในระยะกลางของการประกอบอาชีพ เมรุลอย เมรุลอยประธานใช้เสา 12 ต้น มีลักษณะและรูปแบบเป็นศาลาทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีมุขหน้าทั้ง 4 ด้าน มีปีกหลังคาเชิงชาย และมีส่วนยอดมณฑปอยู่ส่วนบน

เมรุลอยทรงจัตุรมุขยอดเดี่ยว

1.3 เมรุลอยทรงบุษบกหรือทรงธรรมาสน์ มีหลังคาหรือเรือนยอดแบบเดียวกับเมรุลอยทรงโกศ แต่แตกต่างกัน ที่เสาประธานทั้ง 4 ต้น ส่วนล่างจะกว้างกว่าส่วนบน เรียกว่า หลุบบน เป็นการถอดแบบมาจากบุษบกธรรมาสน์ที่พระนั่งเทศน์ ต่อมาช่างได้ปรับปรุงให้เสาเมรุตั้งฉาก เพื่อความสะดวกในการประกอบติดตั้ง

เมรุลอยทรงบุษบกธรรมาสน์ 9 ยอด

2. การแบ่งเมรุลอยตามจำนวนยอด และชั้นของเมรุลอย

2.1 เมรุลอย 5 ยอด ที่มีเมรุทิศทรงธรรมาสน์

วิวัฒนาการมาจากเมรุลอยยอดเดียวโดยสร้างเมรุขนาดเล็ก ติดตั้งอยู่ในมุมทั้ง 4 เรียกว่า เมรุทิศ แต่บางครั้งเรียกว่าเรือนสวด มีไว้สำหรับเป็นที่พระนั่งสวด พระอภิธรรม มีบันไดสำหรับขึ้นลง 4 ด้าน บนฐาน 5 ชั้น

เมรุลอย 5 ยอด ทรงธรรมาสน์

2.2 เมรุลอย 5 ยอด มีเมรุทิศรูปแบบทรงจัตุรมุข

เป็นเมรุลอย 5 ยอด รูปแบบเป็นศาลาทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุขหน้าทั้ง 4 ด้าน มีปีกหลังคา เชิงชาย ปัจจุบันในตำบลหัวเวียง มีเพียง 2 หลังทำนั้น คือของนายแถม ฤกษ์อุโฆษ และ นายจรัญ กิจเพชร

เมรุลอย ทรงจัตุรมุข

นายแถม ฤกษ์อุโฆษ

2.3 เมรุลอย 9 ยอด 5 ชั้น ทรงยอดมณฑป

ประกอบด้วย เมรุประธาน อยู่ตรงกลางเมรุทิศ 4 หลัง อยู่ในฐานเมรุประธาน และมีเมรุทิศอีก 4 หลัง เป็นฐานแยกออกจากเมรุประธาน

เมรุลอย 9 ยอด 5 ชั้น ทรงยอดมณฑป

2.4 เมรุลอย 9 ยอด 5 ชั้น ทรงธรรมาสน์

เมรุทิศส่วนในทรงจัตุรมุข ลักษณะพิเศษ คือเมรุทิศส่วนล่างที่แยกจากเมรุประธาน จะตั้งอยู่ตรงกลาง ด้านหน้าของเมรุประธาน

เมรุลอย ทรงจัตุรมุข

แถม ฤกษ์อุโฆษ

2.5 เมรุลอย 9 ยอด เรือนยอดมณฑป

เมรุประธานทรงธรรมาสน์ บนฐาน 5 ชั้น มีเมรุทิศส่วนล่าง 4 หลัง เป็นฐานแยกจากเมรุประธาน ส่วนกลางมีซุ้มบันไดทางขึ้น 4 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับซุ้มประตูโบสถ์วิหารของวัด

เมรุลอย 9 ยอด เรือนยอดมณฑป

เมรุลอยในพิธี เวลากลางวัน

ในยามค่ำคืนที่มีมโหรีสพ

ความนิยมในการใช้เมรุลอยในพิธีเผาศพ

เกิดจากความเคารพความศรัทธา ที่ผู้จัดงานศพมีต่อผู้ตาย ความเชื่อที่ว่าการใช้เมรุปูน ไม่เหมาะสมในการเผาศพพระสงฆ์ผู้ทรงสมณะศักดิ์ และตามความต้องการของคนในชุมชนด้วยการใช้เมรุลอยเผาศพเหมือนที่เคยพบเห็นมา ทั้งหมดเป็นปัจจัยในการสืบทอดอาชีพเมรุลอย ของช่างอยุธยา โดยเฉพาะงานพระราชทานเพลิงศพข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ พระสงฆ์ทรงสมณะศักดิ์ งานพระราชทานเพลิงศพ (เป็นกรณีพิเศษ) สำหรับบิดา มารดา ข้าราชการ หรือผู้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า เป็นกรณีพิเศษ นอกจากนี้ผู้ที่มีฐานะดีมีชื่อเสียงเป็นที่เคารพนับถือของชุมชนก็นิยมใช้เมรุลอยประกอบในงานฌาปนกิจศพด้วย

ประวัติของผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางอัญชลี พงษ์แดง
วันเดือนปีเกิด	17 กันยายน 2502
สถานที่เกิด	อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	58/1 หมู่ 7 ตำบลเจ้าเจ็ด อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2519	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนป่าโมกวิทยานุกูล
พ.ศ. 2523	ป.กศ. สูง (ศิลปศึกษา) จาก วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2527	กศ.บ. (ศิลปศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2553	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ